

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI ANABİLİM DALI

KONUTLARDA YAPISAL SINIR BİLEŞENLERİNİN
ESNEK MEKÂN OLUŞUMU ÜZERİNE ETKİSİ:
GAZİANTEP ÖRNEĞİ

Tuba ÇOLAKOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİANTEP-2023

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ KABUL VE ONAY FORMU

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Tuba Çolakoğlu tarafından hazırlanan “**Konutlarda Yapısal Sınır Bileşenlerinin Esnek Mekân Oluşumu Üzerine Etkisi: Gaziantep Örneği**” başlıklı tez, .../.../..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

<u>Görevi</u>	<u>Unvanı, Adı ve Soyadı</u>	<u>Kurumu/Üniversitesi</u>	<u>İmzası:</u>
Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Murat ULUĞ	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. M. Serhat YENİCE	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Bilgehan ÇAKMAK	Konya Teknik Üniversitesi	

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. M. Serhat YENİCE

Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Tuba ÇOLAKOĞLU

HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI ANABİLİM DALI

KONUTLARDA YAPISAL SINIR BİLEŞENLERİNİN
ESNEK MEKÂN OLUŞUMU ÜZERİNE ETKİSİ:
GAZİANTEP ÖRNEĞİ

Tuba ÇOLAKOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Murat ULUĞ

ÖZET

Mekân; belirli bir alanın iki boyutlu veya üç boyutlu farklı parametrelerle sınırlandırılıp boşluk kavramından sıyrılarak, anlam yüklendiği ve oluşturulduğu alanlardır. İç mekân organizasyonu ise, mekânın yapısal bileşenlerinin ve öğelerinin başta işlevsellik olmak üzere, esneklik, kullanışlılık, uyum ve estetik gibi parametreler de göz önünde bulundurularak ve kullanıcının talepleri, yaşam tarzı ve yaşam standardı da göz önüne alınarak, gerekli konfor düzeyi içerisinde, bir bütün olarak düşünülüp tasarlanmasıdır. Bu organizasyon biçimi çeşitli faktörlere bağlı olmakla birlikte, mekân bileşenleri ve öğeleri aracılığıyla meydana gelmektedir. Mekânlar sınırlar aracılığıyla oluşmaktadır ve sınırlar aracılığıyla kullanıcılar için farklı amaçlara ve ihtiyaçlara hizmet eden alanlara ayrılmakta ve bu şekilde bir veya birden fazla işlev kazanmaktadır. Mekân kavramını oluşturan temel unsurlardan biri olan sınır kavramı, iç mekân yapı oluşumunda yapısal sınır bileşenleri olan; zemin (döşeme), duvar, kolon, örtü (tavan) gibi elemanlarla sağlanmaktadır.

İç mekânda sınır kavramı, mekânın oluşum aşamasında başlamakta, tasarım aşamasında yapısal sınır bileşenlerinin etkisiyle ve iç mekân organizasyonunda da donatı ve objeler aracılığıyla mekânı farklı yöntemlerle alanlara ayırmakta ve bu alanların

oluşumunda da bu çalışmada üzerinde duracağımız nokta olan esneklik başta olmak üzere birçok parametrenin ele alınmasıyla gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmada iç mekân tasarımında birçok faktörle birlikte ele alınarak ve yine kullanıcının talepleri ve oluşturulacak mekânın boyutsal yapısı da göz önünde bulundurularak ele alınacak temel konu, tasarımda esneklik kavramıdır. Tasarımda esneklik kavramı da; tasarım esnekliği ve kullanım esnekliği adı altında iki ana başlıktan ve bu başlıkları sağlayan farklı yöntemlerden oluşmaktadır. Mekânda esneklik kavramı özellikle dar mekânlar başta olmak üzere birçok alanda, mekânlar arası iletişimi daha etkin bir şekilde sağlamakla birlikte, bu alanların her birine işlevsellik açısından da katkı sağlamaktadır. Esnek mekânlar, tasarım sürecinde işlevsel mekânları da doğurmaktadır. Her bir mekânın daha işlevsel ve geçirgen olmasını sağlayan bu kavram, gerek yapısal sınır bileşenlerinin üzerinde yapılan müdahalelerle, gerek iç mekânı oluşturan donatılar, objeler gibi sınırlayıcı etkiye de sahip olan farklı elemanlarla sağlanan ve kurgulanan bir tasarım kriteri olup, esneklik kavramı mekân tasarımı sürecinde günümüzde temel kavramlardan birini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mekân kavramı, iç mekân organizasyonu, yapısal sınır bileşenleri, esneklik, esnek mekân.

**HASAN KALYONCU UNIVERSITY
GRADUATE EDUCATION INSTITUTE
DEPARTMENT OF INTERIOR ARCHITECTURE AND
ENVIRONMENTAL DESIGN**

**STRUCTURAL BORDER COMPONENTS IN HOUSINGS
EFFECT ON THE FORMATION OF FLEXIBLE SPACE:
THE CASE OF GAZIANTEP**

Tuba ÇOLAKOĞLU

MASTER THESIS

**Advisor
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Murat ULUĞ**

ABSTRACT

Place; These are the areas where a certain area is limited with two-dimensional or three-dimensional different parameters, and meaning is loaded and created by getting rid of the concept of space. On the other hand, the interior space organization is defined as the structural components and elements of the space as a whole, within the required level of comfort, taking into account the parameters such as flexibility, usability, harmony and aesthetics, especially the functionality, and taking into account the demands of the user, lifestyle and standard of living. thought and designed. Although this form of organization depends on various factors, it occurs through spatial components and elements. Spaces are formed through borders and are divided into areas that serve different purposes and needs for users through borders and thus gain one or more functions. The concept of border, which is one of the basic elements that make up the concept of space, is the structural boundary components in the formation of the interior structure; It is provided with elements such as floor (floor), wall, column, cover (ceiling). At the same time, furniture that plays a limiting and active role in the space also serves this purpose.

The concept of border in the interior begins at the formation stage of the space, with the effect of the structural boundary components in the design stage and by means of equipment and objects in the interior space organization, it divides the space into areas with different methods, and in the formation of these areas, it is realized by considering many parameters, especially flexibility, which is the point we will focus on in this study. In this study, the main issue that will be discussed in interior design, considering the demands of the user and the dimensional structure of the space to be created, is the concept of flexibility in design. The concept of flexibility in design; It consists of two main headings called design flexibility and flexibility of use, and different methods that provide these headings. The concept of flexibility in space provides more effective communication between spaces in many areas, especially in narrow spaces, and also contributes to each of these areas in terms of functionality. Flexible spaces also create functional spaces in the design process. This concept, which makes each space more functional and permeable, is a design criterion that is provided and fictionalized both with interventions on the structural boundary components, and with different elements that have a limiting effect such as the equipment and objects that make up the interior space, and the concept of flexibility is a fundamental concept in the space design process today. constitutes one of the concepts.

Keywords: The concept of space, interior space organization, structural boundary components, flexibility, flexible space.

ÖNSÖZ

“Konutlarda Yapısal Sınır Bileşenlerinin Esnek Mekân Oluşumu Üzerine Etkisi: Gaziantep Örneği” adlı bu çalışma, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İç mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı’nda hazırlanmıştır.

Yüksek Lisans Tez danışmanlığımı üstlenerek, değerli görüşleri, bilgi ve deneyimleriyle beni yönlendiren değerli hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Murat ULUĞ’a, yüksek lisans eğitim sürecimde her koşulda bana yardımcı olan ve sorularımı yanıtsız bırakmayan değerli hocam Arş. Gör. Meltem ARARAT’a, tez izleme jürimde yer alan, değerlendirmeleri ve düşünceleri ile çalışmama katkılarını esirgemeyen değerli hocalarım sayın Prof. Dr. M. Serhat YENİCE’ye ve Doç. Dr. Bilgehan ÇAKMAK’a, lisans ve yüksek lisans eğitim sürecimde beni her zaman destekleyerek ve daha da ileriye taşıyarak akademik sürecimde katkı sunan ve yönlendiren değerli hocam sayın Şebnem ERTAŞ BEŞİR’e ve çalışmamda desteklerini esirgemeyen değerli Ersun ŞEN’e ve Kadir POLAT’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca her zaman ve her konuda destek olan ve yanımda olan çok kıymetli anneme ve babama, eğitim sürecimde her yönden desteğini esirgemeyen ve her daim yanımda olan değerli eşime ve biricik kızıma sonsuz teşekkür ederim.

Tuba ÇOLAKOĞLU

GAZİANTEP-2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
ÇİZELGELER LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
1.GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı, Önemi Ve Alana Katkısı	2
1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Örneklemi	2
1.2.1. Yarı kamusal mekân	2
1.2.2. Kamusal mekân.....	3
1.2.3. Yarı özel mekan	3
1.2.4. Özel mekan	3
1.3. Çalışmanın Varsayımı Ve Hipotezi	3
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
2.1. Mekan Kavramı ve Mekan Çeşitleri	4
2.1.1. İç Mekân Organizasyonunun Tanımı Ve Organizasyonda Etkili Olan Parametreler	6
2.1.2.Mekânı Oluşturan Sınır Kavramı	8
2.1.3. Mekân Kavramının Sınır Kavramının Etkisiyle Özelleşerek Yaşama Mekânlarına Dönüşüm Süreci	10
3.MATERYAL VE YÖNTEM	12
3.1. İç Mekan Tasarımında Yapısal Sınır Bileşenleri.....	12
3.1.1.Zemin (Döşeme).....	13
3.1.2.Duvar.....	15
3.1.3.Kolon.....	21
3.1.4.Örtü (Tavan).....	23
3.1.5. İç Mekân Organizasyonunda Sınırlayıcı ve Etkin Rol Oynayan Bir Diğer Unsur: Donatılar ve Objeler.....	26
4.ARAŞTIRMA BULGULARI	29
4.1.Esneklik Kavramı	29
4.1.1.Mimari Tasarımda Esneklik Kavramı	30
4.1.2.Mimari Tasarımda Esneklik Sağlama Yaklaşımları	34
4.1.2.1.Tasarım Esnekliği Stratejileri	49

4.1.2.2.Kullanım Esnekliği Stratejileri	52
4.1.3.Bu Kavramlar Üzerinden Örnekleme Alanı Olan Gaziantep'te İncelenen Konutlara Ait Analizler	53
4.1.3.1. Analiz Çizelgelerinin Oluşturulması	53
4.1.3.2.Konut Analizleri	54
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	76
KAYNAKÇA.....	80

ÇİZELGELER LİSTESİ

- Çizelge 1. Kronolojik Sıraya göre farklı tasarımcılara ait esneklik tanımlamaları
- Çizelge 2. Priene Antik Kenti'nin esneklik açısından incelenmesi.
- Çizelge 3. Tarihi Derinkuyu Yeraltı Şehri'nin esneklik açısından incelenmesi
- Çizelge 4. Çatalhöyük yerleşim alanının esneklik açısından incelenmesi
- Çizelge 5. Tasarımcı ve araştırmacılara ait esneklik sağlama yaklaşımları
- Çizelge 6a. Karamanukyan Ailesi Evi genel özellikleri ve planı
- Çizelge 6b. Karamanukyan Ailesi Evi'ne ait esneklik analizi
- Çizelge 7a. Demirciyan Ailesi Evi genel özellikleri ve planı
- Çizelge 7b. Demirciyan Ailesi Evi'ne ait esneklik analizi
- Çizelge 8a. Piriyan Evi genel özellikleri ve planı
- Çizelge 8b. Piriyan Evi'ne ait esneklik analizi
- Çizelge 9a. Günsev Sitesi 1 genel özellikleri ve planı
- Çizelge 9b. Günsev Sitesi 1'e ait esneklik analizi
- Çizelge 10a. Altun Life Sitesi genel özellikleri ve planı
- Çizelge 10b. Altun Life Sitesi'ne ait esneklik analizi
- Çizelge 11a. Ceylife Konakları genel özellikleri ve planı
- Çizelge 11b. Ceylife Konakları'na ait esneklik analizi
- Çizelge 12a. İkincil Konut Olarak Kullanılan Bağ Evi genel özellikleri ve planı
- Çizelge 12b. İkincil Konut Olarak Kullanılan Bağ Evi'ne ait esneklik analizi
- Çizelge 13a. Sıla Evler Rezidans 1 genel özellikleri ve planı
- Çizelge 13b. Sıla Evler Rezidans 1'e ait esneklik analizi
- Çizelge 14a. Sıla Evler Rezidans 4 genel özellikleri ve planı
- Çizelge 14b. Sıla Evler Rezidans 4'e ait esneklik analizi
- Çizelge 15a. Müstakil Ev 1 genel özellikleri ve planı
- Çizelge 15b. Müstakil Ev 1'e ait esneklik analizi
- Çizelge 16a. Müstakil Ev 2 genel özellikleri ve planı
- Çizelge 16b. Müstakil Ev 2'ye ait esneklik analizi

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. Mekân kavramı
- Şekil 2. Plan Üzerinde İç Mekân Örgütlenmeleri
- Şekil 3. İç mekânda yapısal sınır bileşenlerinin görsel olarak algısı
- Şekil 4. İç mekânda hem mekânları birbirinden ayıran hem de aynı zamanda esnek geçişler sağlayan bir duvar tasarımı
- Şekil 5. İç mekânda hem bölücü görevi üstlenen hem de yüzeyinde oluşturulan boşluklarla yeni fonksiyonlar kazanan bir duvar tasarımı
- Şekil 6. Oturma alanını mutfaktan ayıran bir akvaryum duvar tasarımı; Amerikan Greenwich'teki Rockwood Malikânesi
- Şekil 7. Oturma alanı ile yemek yeme alanını esnek geçişlerle birbirinden ayıran akvaryum duvar tasarımı
- Şekil 8. İç mekânda duvarda boya malzemesi ve oluşturduğu sınır etkisi
- Şekil 9. İç mekânda lambri duvar kaplaması ve hem vurgulayıcı etkisi hem de sınır öğesi olarak işlev kazanması
- Şekil 10. İç mekânda kolonların sınırlayıcı görevi üstlenerek mutfak ile oturma alanını ayırması
- Şekil 11. Kolonların sınırlayıcılığıyla yemek yeme alanının diğer alanlardan ayrılması
- Şekil 12. Taş malzeme ile kaplanarak ve ahşap plakalarla iki yandan genişletilerek tasarlanan, yemek yeme alanını ve oturma alanını sınırlayan kolon tasarımı
- Şekil 13. Tavan tasarımı ve zemin tasarımı ile sınırlandırılarak özelleştirilen yemek yeme alanı
- Şekil 14. Yemek yeme alanı ile oturma alanını sınırlayarak ayıran kolon ve giriş tasarımı
- Şekil 15. Mobilyalarla ve objelerle bir mekânda birden çok işleve hizmet eden alanlar oluşturan mekân tasarımı
- Şekil 16. İç mekânda bitkilerin sınırlayıcı etki oluşturarak mekânları alanlara ayırması
- Şekil 17. Değişim ve esneklik kavramlarının birbiri ile ilişkisi
- Şekil 18. Geleneksel Türk evinde odanın gece kullanımı ve gündüz kullanımı
- Şekil 19. Minka olarak adlandırılan geleneksel Japon evi
- Şekil 20. Schröder House
- Şekil 21. "La Maison Loucheur", Le Corbusier, 1928
- Şekil 22. Farnsworth Evi
- Şekil 23. Farnsworth Evi İç Mekân Görselleri
- Şekil 24. Diagoon Evleri

Şekil 25. Diagoon Evleri İç Mekân Görselleri

Şekil 26. Tasarım esnekliği ve kullanım esnekliği sağlama stratejileri

Şekil 27. Modülerlik stratejisinin şematik anlatımı

Şekil 28. Nötr Alanlar Stratejisinin şematik anlatımı

Şekil 29. Farklı plan tipleri stratejisinin şematik anlatımı

Şekil 30. Eklenebilme/Çıkarılabilme stratejisinin şematik anlatımı

Şekil 31. Birleştirilebilme/bölünebilme stratejisinin şematik anlatımı

Şekil 32. Hareketlilik stratejisinin şematik anlatımı

Şekil 33. Çok amaçlı kullanım stratejisinin şematik anlatımı

1.GİRİŞ

Mekân, mimari yapıların temelini oluşturan ve onu çeşitli müdahalelerle ve tekniklerle meydana getiren en temel faktördür. Mimarlığın insanı ve eylemlerini de kapsayan özgül ve etkin yanı üç boyutun oluşturduğu ve kazandırdığı sınırlarla oluşan mekân kavramında yatmaktadır. Mimar, mimarlık tarihi eleştirmeni ve sanat tarihçisi olan Bruno Zevi'ye göre, Resim gibi sanatlar üç veya dört boyutu temsil etse de iki boyutta hayat bulurken, heykel sanatı da üç boyutta var olmaktadır. Buna binaen mimarlık sanatı ise üç boyutlu içi boşaltılmış bir heykel gibidir, insan günlük hayat akışında bu heykelin içerisinde dolaşır, zeminde yürür ve çeşitli yaşamsal faaliyetlerini gerçekleştirir (Zevi,1957).

Henri Focillon'a göre ise, "Mimarlık kavramının esas özgün yanı, "Bütün öteki sanatlara göre mimarlığın, konutlar, kiliseler ya da yüksek orta sınıflar yapması, uygun bir boşluğu barındırması ve bu boşluğun bozulmamasını sağlayacak teminatlarla çevrelemesi değildir; mimarlığın eşi olmayan asıl ayrıcalığı, doğal düzende yer alsalar da doğanın hiç kullanmadığı bir optiğin, bir mekânın ve bir geometrinin yasalarına göre mekânı ve ışığı ölçen bir iç dünya kurmaktır." (Focillon, 1945).

Genel olarak bir bütün olarak değerlendirildiğinde mimari yapı, birbirinden ayrıştırılamayan ve ayrı düşünilemeyen iki ana unsur olan, dış kabuk ve iç mekânın birlikte oluşturduğu bir bütündür. Bu oluşum dıştan içe doğru aşamalı şekilde gerçekleşmektedir ve asıl hayat akışının ve günlük yaşamın gerçekleştiği iç mekânı oluşturmaktadır. Bu oluşum da mekânı meydana getiren ve alanlara ayırarak, pek çok amaca ve işleve hizmet etmesini ve "mekân içerisinde mekân" oluşumunu sağlayan yapısal sınır bileşenleri olan zemin (döşeme), duvar, kolon ve örtü (tavan) ile gerçekleşmektedir.

Sınır kavramı ve yapısal sınır bileşenlerinin aracılığıyla, boşluk kavramının anlam kazanması ile özgünleşerek meydana gelen mekân kavramı, tasarım aşamasında kullanıcıya ve kullanım amacına da bağlı olarak birçok faktörün göz önünde bulundurulması sonucu oluşturulmaktadır. Mekân organizasyonunda da etkili olan bu temel parametreler; güvenlik, ferahlık, ısısal denge, doğal ve yapay ışık faktörü, estetik, işlevsellik ve en çok da günümüzde bir mekânın birçok amaca hizmet etmesini sağlayan ve mekanlar arası geçişleri ve sirkülasyon alanlarını daha da şeffaf hale getirip kişiye

mekân içerisinde daha fazla özgür alanlar yaratarak kullanıcının hizmetine sunulmasını sağlayan kavram olan esneklik kavramıdır.

Bu çalışmada yapısal sınır bileşenleri ve tasarımda esneklik kavramları ve bu kavramlarla oluşturulan esnek mekânlar arasındaki ilişki, konutlardaki yaşama mekânları üzerinden incelenmektedir.

1.1.Çalışmanın Amacı, Önemi Ve Alana Katkısı

Bu çalışmanın amacı, iç mekân tasarımında yapısal oluşumda temel öğeler olan yapısal sınır bileşenlerinin, tanımı ve mekândaki işlevleri üzerinde durarak irdelemek ve esneklik parametrelerini de göz önünde bulundurarak sınır elemanlarının bu kavramlar üzerindeki etkileriyle mekânların oluşum sürecini inceleyerek, farklı yaşama mekânlarını gözlemleyerek ve tartışmaya açarak, tasarım noktasında literatürde bu içerik kapsamında mevcut bulunan eksikliği ve donanımı gidermeye ve tasarımcılara bu konuda bir kaynak oluşturmaya çalışmaktır. İç mekân tasarımının temelini oluşturan yapısal sınır bileşenlerinin mekândaki doğru kullanımı ve başta işlevsellik ve esneklik olmak üzere estetik, konfor, uyum açısından da doğru değerlendirilip uygulanması, bu tanımlar arasındaki ilişki, iç mimari tasarımların amacına uygunluğunu sağlaması açısından önem arz etmektedir.

1.2.Çalışmanın Kapsamı ve Örnekleme

Kavramsal açıdan incelendiğinde mekân kavramı, büyükten küçüğe kendisini oluşturan sınırların da etkisiyle tanımsal ve boyutsal açıdan çeşitlilik ve farklılıklar göstermekte ve bağlı olduğu sahiplik durumu yani mülkiyet durumuna göre de çeşitli alanlara ayrılmakta ve özelleşmektedir. Büyük ölçekten küçük ölçeğe mülkiyete bağlı olarak mekân türleri:

1.2.1. Yarı kamusal mekân

Farklı şahıslara veya yönetime, devlete ait olan bazı alanlar olan otopark, banka şubeleri, mağaza ve ofis alanları, avlular gibi mekânlar yarı kamusal mekân olarak tanımlanmaktadır.

1.2.2. Kamusal mekân

Mevcut şehirde veya kentte yaşayan herkesin girip gerekli işlemlerini yaptırabildiği ve belirli kurallar çerçevesinde bağımsız olarak kullanabildiği mülkiyet olarak kamuya yani herkese ait olan ortak alanlardır. Devlet daireleri, eğlence mekânları, meydanlar, caddeler, hizmet yapıları, sokaklar, sanayi siteleri ve yapıları, parklar, bahçeler vs. gibi mekânlar kamusal mekânlara örnek gösterilebilir.

1.2.3. Yarı özel mekân

Mimari bir yapı veya mülkiyeti bir bireye ait olan, çevresel açıdan görsel olarak açık herkesin görebileceği bir alan olup, özelde birilerine ait olan, konut yapılarındaki bahçeler, avlular veya günümüz modern mimarisinde konutlarda dışarıyla bağlantının sağlandığı balkon, veranda gibi alanlar, yarı özel mekân kategorisine girmektedir.

1.2.4. Özel mekân

Mülkiyeti bir şahıs veya topluluğa ait olan mekânlardır. Özel ofisler, ticari yapılar, konutlar, araziler vs. bu gruba örnek olarak sıralanabilecek özel mekânlardır. (Öksüz, 2004).

Özel mekân çeşitleri kategorisinde bulunan ve bireylerin temel ihtiyaçları olan barınma, beslenme, dinlenme gibi birçok gereksinimini karşılayabileceği temel yaşama alanlarından birisi olan konutlar, bu çalışma kapsamı içerisinde Gaziantep örneği üzerinden örneklem grubunu oluşturmaktadır. Konutlarda çeşitli işlevler yüklenerek birçok amaca hizmet eden yaşama mekânları, konut içerisindeki yapısal sınır bileşenlerinin incelenen konutlarda esnek mekân oluşumuna etkileri noktasında esneklik sağlama stratejileri üzerinden analizler yapıp irdelenecektir.

1.3.Çalışmanın Varsayımı Ve Hipotezi

Bu çalışma, iç mekân tasarımında yapısal sınır bileşenlerinin, farklı bakış açılarıyla tasarlanmış konutlardaki yaşam alanlarında, esneklik kavramı ve mimaride esneklik sağlama stratejileri açısından farklı biçimlerde etki oluşturduğu ve organize edildiği varsayımına dayanarak ve bu mekânların oluşumunda yapısal sınır bileşenlerinin esnek mekân tanımlarına etki ederek bu alanların oluşumunu şekillendirdiği hipotezinden oluşturulmuştur.

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Mekân Kavramı ve Mekân Çeşitleri

Mekân kavramı, insanı yaşadığı çevreden ve çevresel faktörlerden ayırıp, belirli bir alan içerisinde yaşamsal faaliyetlerini gerçekleştirdiği, boşluk kavramından sıyrılarak anlam kazanan elverişli ve nitelikli boşluktur (Hasol, 1975). Mekân kavramı kökeni bakımından Arapça olan bir kelime olmakla birlikte “kane” kelimesinden türetilmiş bir fiildir. Arapça kökenli bu sözcük “olmak, oluşmak, var olmak, ortaya çıkmak” gibi çeşitli manalara karşılık gelmektedir (İmam 2002, Emerce 2019).

Mekân kavramı, kullanıcıyı tamamen kuşatan ve kullanıcıyı etkileyip ona dair yaşanmışlıkları barındıran, kullanıcısının yaşam stilinden, hayatından kesitleri ortaya koyan ve ayrıca iç ve dış çevreyle etkileşimini sağlayan üç boyutlu somut bir kavram olup birçok bilim dalında da irdelenmiş ve sorgulanmıştır.(Arayıcı, 2003). Genel çerçeveden bakıldığında mekân, yatay ve düşeydeki yapı elamanlarının aracılığıyla meydana gelen veya kütlelere yapılan oyma, boşaltma gibi çeşitli müdahaleler sonucu oluşan ve kullanıcısının içerisinde fiziksel aktivitelerini ve çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir kavramdır (Aslan vd., 2015).

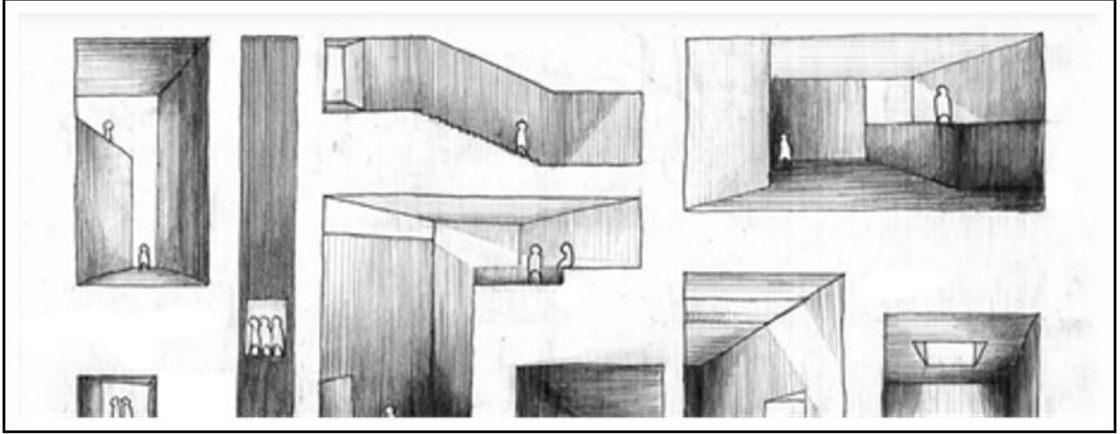
Mimari yapıyı oluşturan en temel faktörlerden birisi olan mekân kavramı, tüm insani duyularla idrak edilen ve insan zihninde karşılaştırma yapılarak kurgulanan bir kavramdır (Aslan vd., 2015).

Tabiat tüm oluşumları ve barındırdıkları ile kendi içinde bir düzene sahip olmakla birlikte bir mekânlar bütünüdür. Doğadaki bu mekânlar bütünü doğal mekânlar olarak adlandırılmaktadır. İnsanların bu doğal çevre içerisinde ve gereksinimleri doğrultusunda mimari sınır elemanlarının da katkısıyla oluşturdukları mekânlar da yapay mekânlar olarak nitelendirilmektedir. İnsanların doğadan ayrıştırarak ve sınırlandırarak, ihtiyaçlar ve talepler doğrultusunda kurguladıkları bu yapay olarak nitelendirilen mekânlar mimari yapıları ve bu yapılardaki mekânları oluşturmaktadır (Hasol, 1975).

İnsanoğlu, temelde insanların en temel gereksinimlerinin mekân olarak adlandırılan kavrama dönüşümü olarak tanımlanabilecek barınma olmak üzere; mahremiyet, beslenme, korunma, sosyalleşme gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ve hayatın genelinde, var olduğu tüm alanları özümseyerek ve kurgulayarak, mekân kavramının hayat bulmasında önemli bir temel faktördür. Çünkü mekân olarak

tanımlanan kavram da insanla hayat bulmaktadır. Tüm yaşam alanlarını kapsayan bu kavram, tasarım sürecinde de gerek iki boyutlu gerekse üç boyutlu öğelerle oluşturulmakta ve bu öğelerin oluşturduğu sınır kavramıyla ortaya çıkmaktadır.

Mekânlar, boşluk kavramının çeşitli faktörlerle sınırlandırılması ile birlikte bu kavrama nitelik kazandırılması sonucu oluşan alan veya alanlar bütünüdür. Kısacası mekân oluşumunda en temel koşul, sınırlandırılmış olmasıdır.

Şekil 1: Mekân kavramı (URL-1, 2022)

Sınır elemanlarının belirli bir alanı sınırlamasıyla oluşan mekân kavramı temelde iç mekândan dış mekâna doğru genişleyen ve gelişen bir olgudur. Kullanıcı gereksinimlerine binaen iç kısımda şekillenerek dış kabuğa doğru yansır. Esas olarak hayatın akışını simgeleyen ve yaşatan iç mekândır. Amacı doğrultusunda strüktürel bir örtüyle kuşatarak iç mekânı oluşturan mekân kavramı, sınır elemanlarının da katkısıyla iç hacmi oluşturmaktadır. Mimari yapı bir bütün olarak değerlendirildiğinde asıl yaşamın aktığı ve fiziksel, psikolojik ve ruhsal olarak kullanıcıyla bağ kuran ve ondan anlamlar yüklenen iç mekândır, dış yapıyı oluşturan ise onun bir parçası olmakla birlikte bir örtü yani strüktür niteliği taşımaktadır. Le Corbusier “Dışarısı hep başka bir içerisidir.” tanımıyla bu duruma vurgu yapmıştır.

“Kütlenin aynı anda iç kütle ve dış kütle olmak üzere ikili bir özellik sunduğu ve bunların birbirleriyle ilişkisinin mekân içindeki biçimin incelenmesi açısından benzersiz bir yarar sağladığı unutulmamalıdır. İç kütle ve dış kütle birbirlerinin işlevi olabilirler; nitekim dış kompozisyonun bizi içeriğin nasıl düzenlendiği konusunda bilgilendirdiği de olur.” (Focillon, 1945).

Mimar, mimarlık tarihi eleştirmeni ve sanat tarihçisi olan Bruno Zevi’ye göre ise, “Günümüzde mimarlığa verilebilecek en doğru tanım, iç mekânı da hesaba katan bir

tanım olacaktır. İç mekânı bizi kendine çeken, bizi yücelten, üzerimize manevi egemenlik kuran mimarlık güzel olacaktır. İç mekânı bizi yoran ya da iten mimarlık ise çirkin mimarlık olacaktır” (Boudon, 2018:72).

Genel perspektiften bakıldığında mimari yapılar temelde iki ana mekândan meydana gelmektedir. Bunlardan ilki, mimari yapıyı ve hacmini oluşturan ve dışardan bakıldığında ilk algılanan, dış çevre, kent mimarisi, doğal ve yapay çevre ve mekânlarla ilişki içinde olan, mimari yapıyı bulunduğu konumda çevre bazında temsil eden hacim ve kabuktan oluşan dış mekândır. İkinci mekân ise, yapıyı oluşturan yapısal sınır elemanlarıyla sınırlanan ve yapının işlevsel kurgularla ve geçişlerle aktif şekilde kullanılan mekân ve mekânlar dizisinden oluşan iç mekânlardır.

2.1.1. İç Mekân Organizasyonunun Tanımı Ve Organizasyonda Etkili Olan Parametreler

Mekân kavramı, geçmişten günümüze her zaman var olmuş, ilk insanlardan bu yana, insanlar tarafından yaşamsal faaliyetlerini gerçekleştirmek için mevcut imkânlar doğrultusunda, belirli alanları doğadan ayırıştırarak ve sınırlayarak gereksinimlere ve kullanım amacına göre, bu alanları açık, yarı açık ve kapalı mekânlar şeklinde kurgulamış olup, oluşum şekilleri ve düzenlemeleri neticesinde günümüzde de yapının temel etkileşim ve kullanım alanına dönüşmüştür. Bu farklı yöntemlerle oluşturulan sınırlı alanlar, günümüzde de belirli bir sistem içerisinde örgütlenmekte ve kurgulanmaktadır.

Özdemir’in de dediği gibi, mekân organizasyonu, mekânın oluşumunu sağlayan yapısal elemanların ve unsurların, kullanıcı ihtiyaçlarına cevap vererek huzur veren ve aynı zamanda mutluluk hissi uyandıran, uyumlu, konforlu, işlevsel ve ferah mekânlar yaratmak için gerekli bir düzenleme sistemidir (Özdemir, 1994:6).

Mekân organizasyonu, çeşitli yöntemlerle ve tasarım ilkeleriyle oluşturulan “mekân” kavramının kendi içerisinde; malzeme seçimi, amacına uygunluğu, birbiri ile ilişkili alanların, objelerin ve donatıların armonisi, kullanan bireylerin taleplerine ve tasarımcının da tasarım anlayışına bağlı olarak ve kurgulanarak oluşturulan, sınırları olan bir alan yani bir mekân veya birbiri ile ilişkili mekânlar oluşturma bütünü olarak tanımlanabilir. Mekân organizasyonu, mekânın içerisinde oluşturduğu düzen ve sistemle multifonksiyonel bir alan sağlamakla beraber aynı zamanda yapının tasarım aşamasında birçok farklı değişken etmenleri de bünyesinde barındırarak, etkin bir mekân tasarımı oluşumuna yön veren en önemli unsurlardan biridir. Mekân tasarım sürecinde mekân

organizasyonu yapılırken, tasarımcı ve kullanıcı arasındaki arz talep durumu ve sonuç kısmı dışında üzerinde durulması gereken en önemli noktalardan biri mekânsal değişkenlerdir. Mekânsal organizasyonu sağlayan, mekâna ritmik ve sistematik bir düzen katan ve olmazsa olmaz faktörleri içinde barındıran bu parametreler de, bu sürecin içinde bulunmak ve mekânda eksiksiz şekilde sağlanmak zorundadır. Bu parametreler mekânsal temel gereksinimler olup mekâna kimlik kazandırmakla birlikte, kullanıcılar açısından da, mekânın sürekliliği ve sürdürülebilirliği açısından da büyük önem taşımaktadır.

Mekân organizasyonu olarak tanımlanan kavram, çok yönlü parametreleri içermekte ve boyutsal özellikler, güvenlik, işlevsellik, konfor ve amacına uygunluk düzeyi, ferahlık, esneklik, estetik gibi birçok etkin kavramsal unsuru barındırmaktadır. İnsanın var olduğu günden bugüne en temel ihtiyaçlarından birisi bulunduğu mekânda güven hissi ve korunmaktır. Bu nedenle kurgulanan mekânın sağlanması gereken en önemli unsurlardan birisi de güven duyulan bir ortamı yansıtmasıdır. İç mekân organizasyonunda bir diğer unsur da mekânlar arası geçişler ve oluşturulan boşluklar da dikkate alınarak ve esneklik ilkeleri de göz önünde bulundurularak kurgulanmasıdır ki, bu şekilde hem birden fazla işleve hizmet veren alanlar oluşturabileceği gibi aynı zamanda iç mekânda hareket alanları kurgulanarak sirkülasyon alanları oluşturulup geçişler aktif bir şekilde sağlanabilmektedir. Mekânlar kurgulanırken, mekânın veya aynı alandaki farklı işlevlere hizmet eden alanlar topluluğunun genişliği-darlığı, sıcak-soğuk dengesi, kullanım rahatlığı, konforu, gerek donatılarda gerekse aktif kullanılan alanlardaki ergonomik ölçüler, estetik kaygılar ve talepler de mekân örgütlenmesinde dikkat edilmesi ve uygulanması gereken unsurlardandır (Özdemir, 1994:8).

Mekân organizasyonunda tüm bu parametrelerin dışında iç mekân donatıları, objeleri ve geçiş alanları da mekânın olumlu bir şekilde veya olumsuz bir şekilde algılanmasında çok etkilidir. Mekânın boyutsal olarak daha geniş veya dar algılanmasını sağlamak veya psikolojik açıdan da daha olumlu bir atmosfer oluşturmasını sağlamak, bu elemanlara ve alanlara yapılan müdahalelerle mümkün olmaktadır. Bunun dışında aynı zamanda Bilgin'in de dediği gibi, iç mekân organizasyonunda donatılar, mevcut işlevleri dışında içinde buldukları mekânların ve kullanıcılarının, saygınlık ve sosyal açıdan da statüsünü yansıtan mekânsal unsurlardandır (Bilgin, 1991).

Tasarımcının rolü, tasarım kriterleri ve mekânda sağlanması gereken zorunlu parametreler dışında, mekân organizasyonunda kullanıcı birey veya bireyler topluluğu da

çok büyük önem arz etmektedir. Her toplumun yaşam stili, hayat görüşü ve kültürel özellikleri birçok farklılığı bünyesinde barındırdığından dolayı iç mekân organizasyonu da, bu duruma paralel olarak değişip dönüşerek farklılık göstermektedir. Kullanıcı bireylerin aile içerisindeki yapısı, bireylerin yaş aralığı ve grubu, eğitim seviyesi, toplum içerisindeki akademik ve sosyal statüleri ve mekânsal beklentileri de mekân organizasyonunu önemli ölçüde etkilemektedir (Rapoport, 2004).

Şekil 2: Plan Üzerinde İç Mekân Örgütlenmeleri (URL-2,2022)

2.1.2.Mekânı Oluşturan Sınır Kavramı

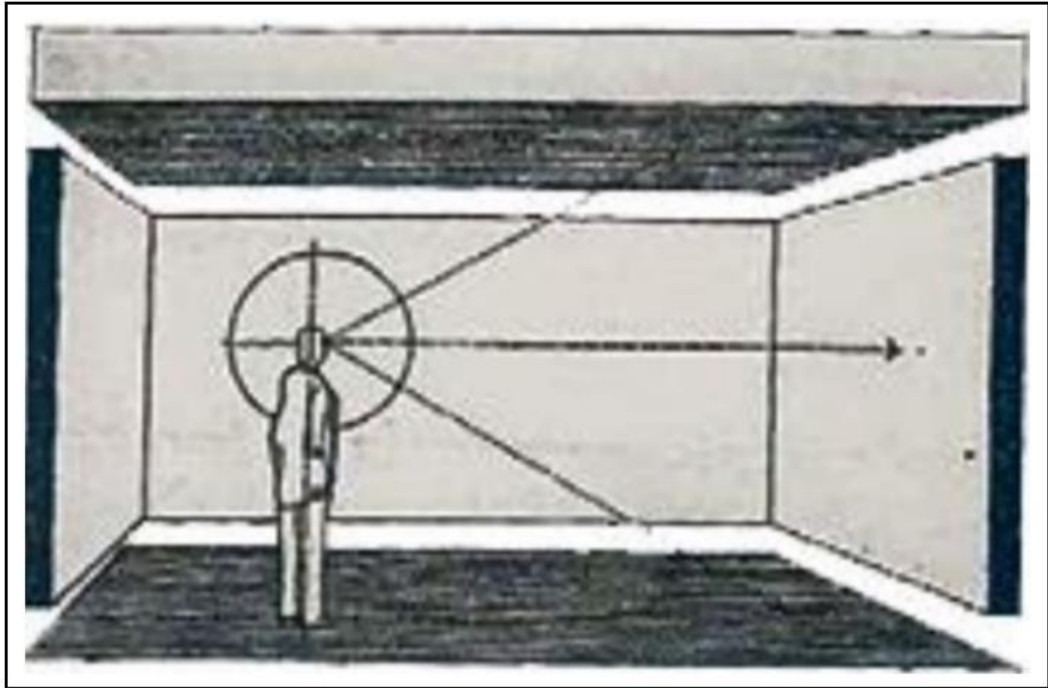
Sınır kavramı; bir şeyin ulaşabileceği uç nokta, limit olarak tanımlanabilecek bir kavramdır ancak farklı disiplinlerce de çeşitli anlamlara karşılık gelmektedir. Bir oluşumu veya unsuru tanımlarken ihtiyaç duyulan sınır kavramı, mimaride de mekân kavramını oluşturan en temel etkidir.

Evren, sınırsız olan boşluk kavramından oluşan ve algılanabilmesi ve anlam yüklenebilmesi için sınır kavramının varlığıyla idrak edilebilen bir alanlar topluluğudur. Boşluk olarak adlandırılan bu sonsuzluk, mimaride de sınırlandırılarak belirli bir alanı temsil etmesiyle anlam bulmakta ve mekâna dönüşmektedir. Kısacası mekân, sınırlandırılarak elde edilen ve anlam kazanan nitelikli boşluktur. Başka bir deyişle, sınır kavramının mekân oluşumunda temel şartlardan birisi olduğu ve aynı zamanda bununla birlikte sınırladığı kütleleri, hacimsel alanları, donatıları ve yüzeyleri somutlaştırarak ve ön plana çıkararak net bir şekilde algılanmasını sağladığı söylenebilir (Gülmez, 1996).

Mekân, insanların öncelikle temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere sınır bileşenlerinin, malzeme farkının, iç mekân donatılarının katkılarıyla boşluk kavramına anlamlar yükleyerek oluşturdukları yaşam alanlarıdır. Mekân kavramı, özellikle iç mekân örgütlenmesi ve tasarımı noktasında hayatın neredeyse tamamına etki eden ve bu özel alanlarda hem psikolojik hem de fizyolojik olarak ihtiyaçları karşılayan, çeşitli anlamlar yüklenen özgünleşmiş boşluktur.

Mekânlar, tabiatın ve insanların elinde olan ve müdahalelerle hayat bulan, yalnızca boşluktan sıyrılarak sınırlı bir alan olmaktan çok öte, yaşayan ve içerisinde de zamanla yaşanmışlıkları barındıran, anlamla, geçmişten gelen izlerle ve somut olarak var olandan öte soyutu da barındırarak duygusal izlerle vücut bulan varlıklardır (Bachelard, 1996).

Sonsuzluğu ifade eden boşluk kavramı ve sınırlandırıldığında anlam kazanarak mimaride mekân kavramını oluşturan sınır kavramı; iç mekân tasarımında da yapısal sınır bileşenleri olarak adlandırılan, zemin (döşeme), duvar, kolon ve örtü (tavan) şeklindeki yapısal bileşenlerle gerçekleştirilmektedir.

Şekil 3: İç mekânda yapısal sınır bileşenlerinin görsel olarak algısı
(URL-3, 2022)

2.1.3. Mekân Kavramının Sınır Kavramının Etkisiyle Özelleşerek Yaşama Mekânlarına Dönüşüm Süreci

İlk çağlardan günümüze kadar insanoğlunun temel ihtiyaçlarından birisi olan barınma ihtiyacını karşılamak amacıyla sınır kavramının da etkisiyle oluşarak anlam kazanan açık, yarı açık ve kapalı mekânlardan oluşan yaşama mekânları, sürekli gelişim, değişim ve dönüşüm göstererek ve kültürler arası etkileşimin de sonucu olarak günümüzdeki haline evrilmiştir.

Sınır kavramının etkisiyle anlam kazanan ve mekân haline dönüşen boşluk kavramı, kendisini sınırlayarak etkin hale dönüştüren unsurların çeşitliliğine göre; yapay elemanlar olan döşeme, duvar, tavan, kolon vs. ile oluşturulan mimari mekânlar ve doğal elemanlar olan yeryüzü, ormanlar, denizler, doğa, gökyüzü vs. ile oluşturulan doğal mekânlar ve bir de doğal elemanların ve yapay elemanların bir arada kurgulanmasıyla oluşturulan karma mekânlar olarak 3 grupta toplanabilir (Altan, 2013:79).

Mimari mekânlar ve daha da özelde yaşama mekânlarından birisi olan konutlar bu çalışmanın temelini oluşturmakla beraber bu mimari mekân tanımı içerisine giren unsurlar, sadece yapay elemanlarla oluşturulan yapılar olmamakla birlikte yapay ve doğal unsurların birlikte bir bütün algısı oluşturarak ve birbirini tamamlayarak oluşturduğu yapılar olup karma mekân olarak adlandırılan grubu temsil etmektedir.

Geçmişten günümüze mimari mekânlar, doğal ve yapay unsurların bir araya gelerek meydana getirdiği şehirler, kentler günümüzdeki yaşama alanlarını oluşturmuş ve ormanlar, parklar, sokaklar, caddeler vb. herkese açık olan ve herkesin kullanabileceği ortak kentsel alanları ve mekânları kısacası “açık mekân”ları meydana getirmiştir. Kısmi olarak sınırlandırılarak tasarlanan ve belediyelere veya bireylere ait olabilen belirli sınırlar çerçevesinde kullanıma dâhil olan mekânlar ise “yarı açık mekân” olarak tanımlanmaktadır. Tüm bunların dışında tamamen sınırlandırılarak ve mimari yapı elemanlarıyla oluşturularak elde edilen mekânlar bulunmaktadır. Bunlar da kapalı mekân olarak tanımlanmakta ve kullanım ve tasarım amacına göre farklı amaçlara hizmet eden mekânlar olarak yaşama mekânlarının temelini oluşturmaktadır. Konut tasarımı ve işlevsel özellikleri de karma mekân tanımının mimari mekân tanımını oluşturan kısmını kapsamaktadır.

Gelişen dünyada devirlerin değişimi, hayatın birçok alanındaki geçişleri de beraberinde getirmiştir. Toplumlarda, kültürel, ekonomik, siyasi ve idari değişimler

zamanla aile yapılarında da farklılaşma süreçlerine ve bunun sonucunda da yeni yaşam biçimlerinin oluşumuna sebep olmuştur. Her kültürde olduğu gibi Türk kültüründe de bu durumun birçok yansıması olmuştur. Türk kültüründe geçmişten beri yaygın olan ve süregelen geniş aile kavramından çekirdek aile kavramına doğru yönelen kültürel bir geçiş süreci yaşanmış ve bu durum da geçmişteki geleneksel Türk evlerinden günümüzdeki konut yaşamına adaptasyon sürecini beraberinde getirmiştir.

3.MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada seçilen konutlardaki yaşama mekânı örnekleri üzerinde analizler yapılmıştır. Nicel araştırma desenlerinden yola çıkılarak, taramalar yapılmış ve ilişkisel tarama tekniği kullanılarak, açılımlayıcı model yöntemiyle; bir değişkendeki değişimin diğer değişkendeki yansıması gözlemlenerek ve etkileri incelenerek araştırma süreci tamamlanmıştır.

3.1.İç Mekân Tasarımında Yapısal Sınır Bileşenleri

Mekânı oluşturan temel yapı elemanları olan yapısal sınır bileşenleri, iç mekân organizasyonunda ve mekânların birbirleriyle ilişkilendirilmesinde, kapalı hacimler, yarı açık alanlar veya tamamen esnek geçişlerin sağlandığı alanlarda önemli roller üstlenmektedir. Mekânı oluşturan yapısal sınır bileşenleri, aynı zamanda buldukları mekânların geometrik ve strüktürel yapısını da oluşturmaktadır.

Yapısal olarak mekânın temelini oluşturan bu sınır bileşenleri mekânı birçok yönden etkilemekte, mekânda yönlendirme, birleştirme, ayırma, bağlama, ilişki kurma, süreklilik ve esneklik sağlama gibi birçok rolü üstlenmekte ve sağlamaktadır. Bu elemanlar mekânın kendisini var edebilmesinde ve mekân çeşitleri içerisinde kimlik kazanarak ne tür bir mekân perspektifinden kurgulanıp anlam kazanacağını ve mekân organizasyonunun da buna göre şekilleneceğini belirleyen en önemli temel unsurları oluşturmaktadır (Özdemir, 1994:13).

Tüm mekânlar kendine özgü bir kimliğe sahip olup, kullanıcıya ve amacına yönelik çeşitli şekillerde organize edilmektedir. Günümüz koşullarında bir mekân içerisinde birden çok eylemi ve aktiviteyi bir arada gerçekleştirme faktörü sınır bileşenlerine ve bu bileşenlerin kurgulanmasına duyulan ihtiyacı ve önemi güncel olarak ortaya koymaktadır. Mekânda sınır bileşenleri kadar etkili olan donatılar ve mobilyalar da bu duruma katkı sağlamaktadır. Ve bu objeler de mekânda sınırlayıcı ve bir o kadar da etkin roller üstlenmektedir. Ayrıca mekânın organizasyonu ve iç mekân tasarımında mekânın mimari stilini de belirleyen bu unsurlar temelde yapı bileşenlerinin sağladığı sınırlılığı ve ayırıcılığı destekleyen iç mekân donatıları ve objeleri olup aynı zamanda mekânların özgünlüğüne de önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Bir sonraki bölümde bu çalışmada temel olarak ele alınan yapısal sınır bileşenleri incelenecek ve mekânda

oluşturduğu ve üstlendiği roller irdelenerek mekân organizasyonundaki etkileri ve esnek mekân kavramı üzerine yansımaları üzerinde durulacaktır.

3.1.1.Zemin (Döşeme)

Döşemeler, mimari yapılarda katlar arasında bir sınır oluşturan ve birbirinden ayırarak ayrı iki mekânı oluşturan, yapının ve tüm yapısal elemanların yükünü taşıyarak temele ileten, bireylerin üzerinde yürüdüğü yüzeydir. Bu sınır elemanları iç mekânda; seramik, parke, halı, karo vs. gibi farklı malzemelerle ve çeşitli şekillerde kaplanabilmektedir ve bu kaplama malzemeleri döşeme kaplaması olarak adlandırılmaktadır (Hasol, 1998).

Geçmişten günümüze kadar insanlar temel gereksinimler başta olmak üzere yaşamsal fonksiyonlarını gerçekleştirebilmek için çeşitli mekânlar yaratmışlardır. Bu mekânların oluşum sürecinde de ilk olarak ön plana çıkan ve mekânı taşıyarak ve oluşumuna zemin hazırlayarak onu kapsayan, yapının olmazsa olmazı en temel yapı ögesi zemin yani döşemeler olmuştur. Döşemeler mekândaki taşıyıcı elemanların, kullanıcıların ve donatıların kısacası mekândaki bütün nesnelere yükünü üstlenmekle beraber, mekânda tasarım açısından ve bütüncül bakıldığında bir altlık görevi görerek ve buna yönelik malzemelerle kaplanarak tamamlanan ve mekânı tamamlayan oldukça önemli bir yapısal sınır bileşenidir. Ayrıca bir mekânı keskin sınırlar çizerek ve yapısal sınır bileşenleri ile değil de zeminde renk geçişleri ile veya kaplama malzemesi farklılıklarıyla da birden fazla alana ayırarak işlev kazandırılmasına katkı sağlamak ve birden çok işleve hizmet eden ve esnek geçişlerin sağlandığı alanlar oluşturulmasını sağlamaktadır.

Mekân organizasyonu yapılırken, mekân zeminden duvara doğru kurgulanarak tasarlanmalıdır. Döşeme kaplamasından başlanarak mekândaki donatılar ve objeler bir ahenk içerisinde olmalıdır. Mekâna girildiğinde direkt olarak algılanan üç unsur olan duvar, mekânın işlevine göre konumlandırılan donatılar ve döşeme birbirini tamamlayacak ve mekânın da kimliğini yansıtacak şekilde bir kombinasyon oluşturmalıdır (Kurak Açııcı, 2006:16).

Döşemelerin temel görevi, kirişlerin kolonlara ve duvarlara aktardığı ve bu elemanların da döşemeye aktardığı düşey yükleri tek katlı yapılarda temele aktarmak ve çok katlı yapılarda ise yine bir alt kattaki kirişlere, kolonlara ve perde duvarlara

aktarmaktır. Bu yatay sınır bileşenlerinin bir diğer görevi ise, üzerinde mekânın amacına hizmet edecek ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde bir düzlem oluşturmaktır. Kısacası döşemeler öncelikle taşıyıcı olmakla birlikte aynı zamanda bir de kaplama bölümü olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

İç mekân tasarımında döşemeler, kullanılan malzemelere göre; sert zemin malzemeleri, elastik (esnek) zemin malzemeleri ve hafif (yumuşak) zemin malzemeleri olmak üzere 3 grupta toplanabilir (Sümer, 2011:38).

Sert zemin malzemeleri; seramik karo, seramik mozaik, porselen karo vs. karo zemin kaplama malzemeleri; mermer, granit, traverten, arduvaz vs. gibi taş zemin kaplama malzemeleri; levha ahşap, parke çeşitleri gibi ahşap zemin kaplama malzemelerinden oluşmaktadır (Sümer, 2011:38-64).

Sert zemin malzemeleri, ses yalıtımı noktasında istenilen seviyede bir performansa sahip olmasa da, onarım ve bakım özellikleri açısından kullanışlı olması ve darbe veya herhangi bir dış etkiye karşı aşınma direncinin ve mukavemetinin oldukça yüksek olması noktasında daha çok dış mekânlarda olmakla birlikte iç mekânlarda da tercih edilebilen ürünlerdir.

Esnek zemin kaplama malzemeleri; linolyum, mantar, kauçuk, vinil (Pvc kaplama) ve epoksi gibi zemin kaplama malzemelerinden oluşmaktadır (Sümer, 2011:38-64).

Esnek (elastik) zemin kaplama malzemeleri, oldukça çeşitli desen ve renk alternatifine sahip olan, aynı zamanda ekonomik, kolay onarılabılır ve dayanıklılık açısından da sert zemin malzemelerine göre daha zayıf olmakla birlikte esneklik ve estetik açıdan oldukça ön planda olan döşeme kaplama malzemeleridir.

Hafif (yumuşak) zemin kaplama malzemeleri ise, halılar ve kilimlerden oluşmaktadır (Sümer, 2011:38-64).

Yumuşak zemin kaplama malzemeleri, kolay değiştirilebilirliği, onarılabılırliği, ses yalıtımı noktasında etkin yönü ve aynı zamanda mekânda uyandırdığı sıcaklık ve samimiyet hissi dolayısıyla iç mekânlarda ve özellikle de oturma alanı, yatak odası, yemek alanı vs. gibi aktif kullanılan mekânlarda vazgeçilmez unsurlarından biridir.

3.1.2.Duvar

Duvarlar, mimari yapılarda yapısal sınır bileşenlerinden biri olan ve genellikle mekânda taşıyıcı görev üstlenerek üst katlardan gelen yükleri döşemeye ileten düşey yapı elemanlarıdır. Tarihsel olarak da bakıldığında ilk insanlardan günümüze kadar hep var olmuş olan bu yapı bileşeni, özellikle alanları ayırmak ve mahremiyet unsuru da göz önünde bulundurularak bir alanın birden çok amaca hizmet etmesi temeline dayanmaktadır. İç mekân tasarımında da sınırlayıcı ve mekânları ayırıcı bir unsur olarak var olan öğelerdir.

Mimari yapılarda genel olarak taşıyıcı sistemlerden birisi olarak kurgulanan, bölücü bir unsur olarak da yer alan yapı elemanlarıdır. Çeşitli yapım teknikleriyle inşa edilebilen bu yapısal elemanlar prefabrik olarak veya strüktürel bir iskeletin kaplanmasıyla da oluşturulabilir (Sözen-Tanyeli, 1994).

Yapıların inşa edilme sürecinde kerpiç, taş, beton, ahşap, tuğla, alçıpan vs. gibi mimari yapı malzemeleriyle inşa edilebilen bölücü düşey sınır öğeleridir. Beton, tuğla, kerpiç gibi malzemelerle inşa edilen duvarlar mekânda taşıyıcı duvarlar olarak görev üstlenip adlandırılırken, ahşap ve alçıpan gibi esnek ve hafif malzemelerle inşa edilen ve iç mekânda bölücü olarak görev yapan duvarlar ise bölücü duvarlar olarak adlandırılmaktadır (Hasol, 1998).

“Büyük hacimlerin gereksinimlerine göre bölümlenmelerini sağlayan yapının önemli arka plan yüzeyleridirler. Dışa ve içe dönük yüzeyleri ve üzerlerinde yer alan kapı ve pencere açıklıklarıyla hem içi dışa bağlamakta hem de iç mekânlar arası geçişlere olanak vermektedir. Kapı ve pencere açıklıkları boyutları, biçimleri, yerleşimleriyle duvar yüzeyinin görsel bütünlüğünü etkilerken, kapalı ve açıklık duygusunu iç mekânda algılatmaktadırlar. Pencere ve kapılar duvar yüzeyindeki konumlanmalarıyla iç mekânın örgütlenmesini yönlendirmektedir. Donatılar ve yerleşim düzeni duvardaki bu açıklıklardan etkilenmektedir. Dış mekâna olan görsel açılımı sağlayan pencereler aynı zamanda mekânın gün ışığından faydalanmasında, hava dolaşımına yardımcı olmaktadır. Günışığının mekânın içerisine dâhil olmasının yanında mekân planlamasının ve donatıların yerleşiminin camlara doğru yönelmesini etkilemektedir” (Sümer, 2011:14).

Duvarlar özellikle iç mekân tasarım sürecinde, sadece taşıyıcı olarak yer alan bir yapı elemanı olmasının dışında, mekânları birbirinden ayıran ve bununla birlikte

mekânlar arası sınır oluşturan, aynı zamanda estetik açıdan mekânın atmosferine katkı sağlayan yapı öğeleridir. Bölücü duvarlar olarak tanımlanan bu duvarlar, kolay onarılabirliği, kolaylıkla taşınabilirliği, esnekliği ve hafifliğinden dolayı iç mekânlarda keskin ve kapalı sınırlardan çok yumuşatıcı bir atmosfer oluşturmakta ve bu şekilde bir mekân içerisinde birden çok mekân oluşturarak esnek mekân oluşumuna da katkı sağlayan en önemli yapısal sınır bileşenleridir.

Düşey yapısal sınır bileşenleri olan duvarlar, iç mekândaki boyutuna, konumuna, doluluk-boşluk oranına, ışık ve ses geçirgenliğine göre mekânlarda işlevler yüklenen ve mekânları zenginleştiren elemanlardır. Küçük yaşam alanlarında bölücü duvarlar aracılığıyla yapılan müdahaleler sonucu, ihtiyaca ve talebe binaen bir mekân içerisinde birden fazla mekân yaratılabilirken, geniş yaşam alanlarında ise mekâna hâkimiyeti arttırarak alan israfı yapılmadan daha kullanışlı birçok alan oluşturulabilmektedir. Ayrıca şeffaf beton, cam tuğla gibi malzemelerle inşa edilen duvarlar ışık geçirgenliği ile özellikle sirkülasyon alanlarında atıl kalan ve dış mekanlar ile bağlantısı olmayan mekânlar için de doğal ışık kaynaklarından faydalanmayı sağlarken, estetik açıdan da oldukça fazla tercih edilen mukavemeti yüksek yapı elemanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun dışında duvar yüzeylerinde oluşturulan nişler hem depolama görevi görebilmekte haricinde de bu nişlerde uygulanan akvaryumlar veya camekân gibi şeffaf tasarımlarla mekânlar arası etkileşimin sürekliliğini devam ettirerek esnek sınırlar oluşturmaktadır ve dar mekânlarda dahi daha geniş mekân algısı oluşturarak daha ferah alanlar yaratma imkânı sağlamaktadır.

Duvarın mimari yapılarda en temel görevlerinden ve işlevlerinden biri mekânı alanlara bölerek mekân içerisinde mekân oluşturmaktır. Şekil 4'te bölücü duvar aynı mekânda bulunan yemek yeme alanı ve oturma alanını giriş holü kısmından kısmi olarak ayırarak hem alanları birbirinden ayırıp hem de bu iki yoğun ve etkin günlük kullanım alanında temel mekânsal zorunluluklardan birisi olan mahremiyet kavramı da sağlanmıştır.

Şekil 4: İç mekânda hem mekânları birbirinden ayıran hem de aynı zamanda esnek geçişler sağlayan bir duvar tasarımı (URL-4, 2022)

Duvarlar sınır algısı oluşturup mekânı alanlara ayıran temel yapısal sınır bileşenlerinden olmasının yanı sıra, yüzeyinde boşluklar oluşturulup nişler elde edilerek mekânda yeni işlevsel ve aktif bir yapı unsuru haline de dönüştürülebilmektedir. Bu şekilde mekân organizasyonuna da, özgün ve estetik bir atmosfer oluşturularak katkı sağlanmaktadır.

Şekil 5: İç mekânda hem bölücü görevi üstlenen hem de yüzeyinde oluşturulan boşluklarla yeni fonksiyonlar kazanan bir duvar tasarımı (URL-5, 2022)

Şekil 6: Oturma alanını mutfaktan ayıran bir akvaryum duvar tasarımı;
Amerikan Greenwich'teki Rockwood Malikânesi (URL-6, 2022)

Şekil 7: Oturma alanı ile yemek yeme alanını esnek geçişlerle birbirinden ayıran
akvaryum duvar tasarımı (URL-7, 2022)

Sınır oluşturarak, Şekil 6'da akvaryum duvar tasarımı mutfak alanı ile oturma alanını ayırırken, Şekil 7'de ise görüldüğü gibi kemer şeklinde tasarlanan tavan tasarımı ile de bir bütünlük algısı yaratarak tasarlanan akvaryum duvar tasarımı, esnek geçişler de sağlayarak oturma alanı ile yemek yeme alanını birbirinden ayırmaktadır.

İç mekânda duvarlar günümüzde koruyucu, kuşatıcı, çevreleyici bir yapı unsurundan ziyade daha çok dekoratif ve estetik bir iç mekân unsuru haline dönüşmüştür. Duvarlar, yüzeylerinde yapılan müdahalelerle renk, doku ve kaplama malzemeleri kullanılarak mekâna canlılık katmakta ve aynı zamanda da sınırlayıcı bir etki oluşturulabilmektedir. Duvar yüzeylerindeki bu geçişlerle de mekân içerisinde özgün, özel alanlar yaratılarak mekân alanlara bölünebilmektedir. (Kurak Açıcı, 2006:22).

Duvarlar kullanım alanının işlevine göre çeşitli malzemelerle renklendirilebilmekte ve kaplanabilmektedir. Duvar yüzeylerinde uygulanacak malzemeler duvar kâğıdı, ahşap, taş, alçı, boya, lambri, cam tekstili duvar kaplamaları ve özellikle ıslak hacimlerde seramik, fayans vs. şeklinde sıralanabilir.

Cam tekstili duvar kaplamaları, cama uygulanan yüksek ısı sonucu camın iplik haline getirilmesi ve sonrasında özel tezgâhlarda dokunması sonucu meydana gelen bir duvar kaplama malzemesidir. Bütün yüzeylere uygulanabilen ve renk noktasında müdahalede bulunulabilen, istenilen renklerin üzerine uygulanabildiği bu malzeme duvar yüzeyinde dokusu ve ışıklığı ile mekânda farklı bir etki yaratmaktadır. Cam tekstili duvar kaplamaları, performans özellikleri açısından da oldukça dayanıklı ve tercih edilen duvar kaplama malzemeleridir. Duvar yüzeyinde oluşan aşınma ve deformasyonlarda oldukça güçlendirici bir etkiye sahip olması, yangınlara ve darbelere karşı oldukça dayanıklı olması, temizliğinin kolaylığı, su buharına karşı dayanımı, alerjik reaksiyonlara sebep olmaması ve sağlık açısından güvenilir bir ürün olması da tercih edilme sebepleri arasındadır.

Duvar kâğıtları, alt yüzeyinde barındırdığı özel yapıştırıcı malzemesiyle duvar yüzeyine yapıştırılarak uygulanan duvar kaplama malzemeleridir. Her yüzeye kolaylıkla uygulanabilen ve yenilenebilen bu kaplama malzemeleri; rengi, dokusu, özel yapısı, kabartması ve çok çeşitli desen ve boyutlara sahip çeşitleriyle duvar yüzeylerine canlılık ve dinamizm katmaktadır.

Seramik, daha çok ıslak hacimlerde tercih edilen bir duvar kaplama malzemesi olmakla birlikte, bakım ve onarım açısından da kolaylık sağlayan bir malzeme türüdür. Kullanışlılığının yanı sıra estetik açıdan da mekâna şıklık katan seramikler, eski Mısır döneminden beri kullanıldığı bilinen bir kaplama malzemesidir. (Kalınkara, 2001).

Uygulama ve kullanım noktasında en hızlı çözümlerin üretilebildiği ve ekonomik açıdan da her bütçeye hitap eden duvar boyaları, ıslak hacimler dışında tüm mekânlarda uzun ömürlü ve renk seçimi noktasında da sınır tanımayan kaplama çeşididir.

Şekil 8: İç mekânda duvarda boya malzemesi ve oluşturduğu sınır etkisi
(URL-8, 2022)

Taş duvar kaplamaları, hem dekoratif amaçlı hem de mekânda belirli alanları özelleştirmek ve vurgulu hale getirmek amacıyla tercih edilen bir diğer duvar kaplama malzemeleridir. Çok sayıda çeşitli desen, doku ve renk alternatifi de bulunan bu kaplamalar, hem iç mekân da hem de dış cephede uygulanabilen bir ürün olmakla birlikte, hafifliği, darbelere ve aşınmalara karşı yüksek dayanımı ve kullanım noktasında sağladığı kolaylığı ve işlevselliği ile günümüzde de en gözde duvar kaplama malzemeleri arasında yerini almaktadır.

Lambri duvar kaplamaları, dışarıdan görünmeyen özel bağlantı-geçme şekliyle birbirine bağlanan, yüksek molekül ağırlıklı olan polimer malzemelerden veya metalden ama çoğunlukla ahşap malzemelerden oluşturulan, hem düşey hem de yatay doğrultuda kurgulanabilen ve mekâna duvar yüzeylerinde estetik ve şık bir tasarım kazandıran kaplama malzemeleridir. (Toydemir-Gürdal-Tanaçan, 2000).

Şekil 9: İç mekânda lambri duvar kaplaması ve hem vurgulayıcı etkisi hem de sınır ögesi olarak işlev kazanması (URL-9, 2022)

Duvarlar mimari yapılarda, çok işlevsel, sınırlayıcı ve yapılan müdahalelerle iç mekânı ve bu mekândaki birimleri var eden en önemli yapısal sınır bileşenleridir. Hacimleri ve boyutları ile sınır elemanı olarak var olmalarının yanı sıra üzerindeki kaplama malzemeleri, renk farkı, doku çeşitliliği ile de iç mekânda sınırlayıcı bir etki oluşturarak mekânı alanlara ayırmakta ve özgünleştirmektedir.

3.1.3. Kolon

Katlar arası döşemelerden ve taşıyıcı duvarlardan gelen yükleri yine duvarlarla birlikte döşemelere ve temele ileten, mekânda taşıyıcı eleman olarak görev üstlenen düşey yapısal sınır bileşenleridir. Tarihten günümüze yapılarda geniş alanlarda tavandan gelen yükleri taşıyarak zemine ileten ve aynı zamanda dönemine göre sembolik ifadeleri de üzerinde barındıran yapı unsurları olarak var olmuş, özgün yapı bileşenleridir. Çoğunlukla betonarme şeklinde kurgulanan sütunlar için de kolon ifadesi kullanılmaktadır (Hasol, 1998).

Eksenel açıdan yük taşıyan yapı elemanları içerisinde en sık rastlanılan yapısal bileşenler kolonlardır. Kolonların en temel ve işlevsel görevi döşemeden, çoğunlukla kirişler aracılığıyla gelen yükleri temele iletmektir. Kolonlar genellikle yine taşıyıcı eleman olan perde duvarlarla birlikte yapının yüklerinin taşınmasında ve sağlamlığında çok önemli bir işleve sahiptir (Ersoy, 1985).

Kolonlar, yapıların oluşum sürecinde temel olarak taşıyıcı elemanlardan biri olarak görev yapan ancak mekânda alanların ve birimlerin oluşumu açısından da sınırlayarak ve bölerek etkin rol üstlenen yapısal sınır bileşenleridir.

Şekil 10: İç mekânda kolonların sınırlayıcı görevi üstlenerek mutfak ile oturma alanını ayırması (URL-10, 2022)

Şekil 11: Kolonların sınırlayıcılığıyla yemek yeme alanının diğer alanlardan ayrılması (URL-11, 2022)

Kolonlar mimari yapı oluşumunda ve iç mekân tasarımında olmazsa olmaz unsurlardandır. Mekânın taşıyıcı sistemlerinden birisi olmakla beraber, mekâna estetik ve görsel açıdan da değer katan ve zenginleştiren bileşenlerdir. Tüm bunların dışında

kolonlar mekânda, yapılan tasarım müdahaleleri sonucu farklı görevler de üstlenmektedir.

Kolonlar temelde taşıyıcı elemanlar olmasından dolayı aslına dokunulmaması kaydıyla genişletilerek veya üzerinde montajlar, malzeme kaplamaları yapılarak tasarlanıp mekânlardaki klasik ve soğuk yapı elemanı imajından sıyrılarak mekâna canlılık ve şıklık katan bir mekân ögesine dönüştürülebilmektedir. Bunların dışında tasarlanan mekâna binaen tasarım kriterleri de göz önünde bulundurularak mevcut alana suni kolonlar da eklenebilmekte ve tasarım güçlendirilebilmektedir.

Şekil 12: Taş malzeme ile kaplanarak ve ahşap plakalarla iki yandan genişletilerek tasarlanan, yemek yeme alanını ve oturma alanını sınırlayan kolon tasarımı (URL-12, 2022)

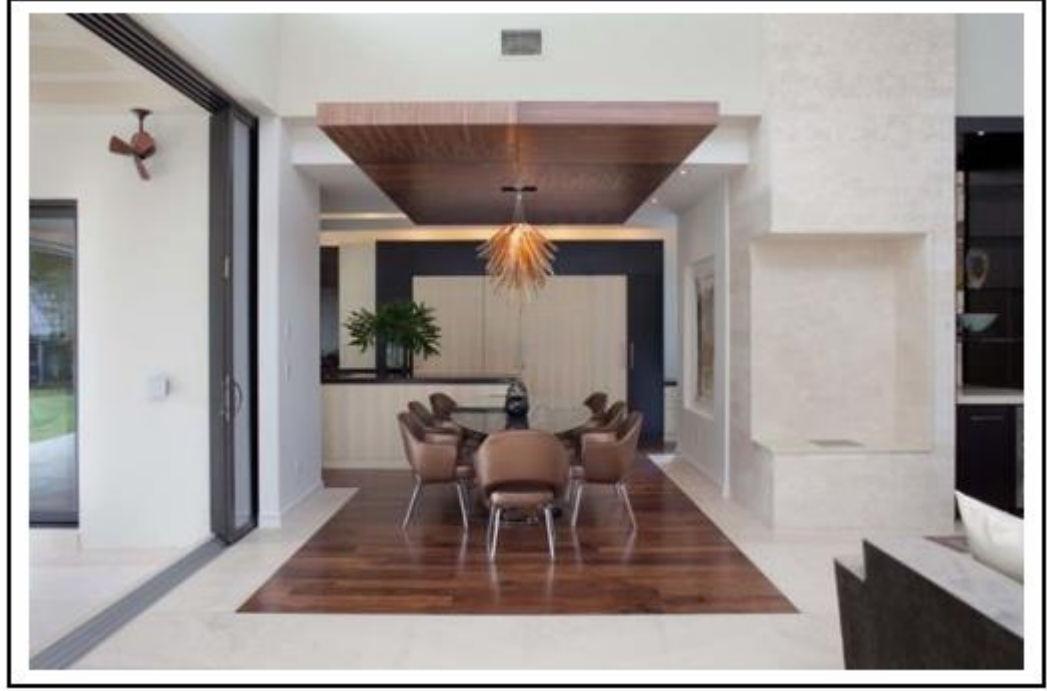
3.1.4.Örtü (Tavan)

Tavanlar, tek katlı yapılarda çatıyı oluşturan strüktürel faktörlerden oluşmakta iken, çok katlı yapılarda ise üst katın döşemesinin alt yüzeyinde kalan ve üst katta zemin üzerinde hareket olanağı sağlayan bir düzlemsel altlık görevi görürken, alt katın üstünde örtü görevi görerek mekânı ve mekândaki yapısal düşey sınır bileşenlerini sınırlayan kısacası döşeme ile birbirinin paralel izdüşümü olan yapısal elemanlardır. (Ching, 2006).

Eski dönemlerden beri yapılarda örtü (tavan) en ilkel dönemlerde dahi hem fiziksel olarak hem de iklimsel koşullardan korunma amaçlı yapılardaki temel ve yapıyı kuşatarak sarmalayan en önemli yapı öğelerinden birisi olmuştur. Günümüzde de tavan, yapılarda üst sınır bölgesini oluşturan ve katlar arasında bulunan yatay sınır bileşenleridir. Mekânlarda tasarıma katkı sunan ve bu şekilde tasarlanıp aydınlatma elemanları ile de desteklenerek, mekânın atmosferini ve ruhunu büyük ölçüde etkileyen, aynı zamanda katlar arası ses ve ısı yalıtımı noktasında da önemli bir görev üstlenen önemli iç mekân yapısal elemanlarından biridir. Tavanlar, tasarım detaylarına göre mekânlarda aynı zamanda ferahlık ve derinlik hissini de uyandırmakta ve mekânı algısal olarak çeşitlendirmede ve mekân organizasyonunda etkin görev üstlenmektedir.

Mimari yapıların tarihsel sürecine bakıldığında tavanlar, taşıyıcı bir sınır elemanı olmasının yanı sıra estetik açıdan da üzerinde kurgulanan ahşap işlemler, resimler ve süslemelerle önemli bir yer tutmuştur. Üstte mekânı sınırlayan ve örtü görevi görerek çevreleyen bu elemanlar diğer yapısal elemanlara göre merkezi görev üstlenmekte ve mekânı kuşatıcı bir etki alanı oluşturarak tasarım yöntemleri ve diğer yapısal sınır bileşenlerinden birisi olan kirişlerin de katkısıyla mekânı alanlara ayırmakta ve mekân organizasyonunda önemli bir yer tutmaktadır. Mekânların işlevine göre atmosferini de yansıtan bu elemanlar; tonozlu, kemerli veya kubbeli şekilde de inşa edilebilmekte ve yüksekliğine ve alçaklığına göre de basık veya ferah bir mekân algısı oluşturulmasını büyük ölçüde etkilemektedir.

Tavan tasarımları iç mekânda belirli alanları sınırlamakla birlikte aynı zamanda özelleştirmekte ve ön plana çıkararak vurgulamaktadır. Aydınlatma tasarımı ve objeleri de bu tasarım sürecinde bu alanlara estetik ve görsellik açısından da katkı sağlamakta ve bütünlüyci bir atmosfer oluşturmaktadır.

Şekil 13: Tavan tasarımı ve zemin tasarımı ile sınırlandırılarak özelleştirilen yemek yeme alanı (URL-13, 2022).

İç mekân tasarımında örtüyle (tavanla) ilişkili olan ve mekânda yine sınırlayıcı olabilen yapısal sınır bileşenlerinden birisi de kirişlerdir. Mimari literatürde kirişler; yapılarda döşeme ve kullanım alanı yüklerini düşey taşıyıcılara yani kolonlara aktaran, mekanik olarak çubuk kabul edilen yapı elemanları olarak tanımlanmaktadır. Kirişler, diğer yapı elemanları ile birlikte yapının strüktürünü oluşturan ve aynı zamanda bu strüktürü destekleyerek eğilmeye ve çökmeye karşı dayanım sağlayan ve bu şekilde her bir katta yükleri diğer taşıyıcı elemanlar olan duvarlar ve döşemeler aracılığıyla aktararak temele ileten, yapının direnç etkenlerinden biridir.

Kirişler mekânda tavan, duvar ve kolonla birlikte bütünsel bir kurguyla tasarlanan, döşeme ve kolonlardan gelen yükleri yine düşey yöndeki taşıyıcı yapı elemanlarına ileten, eğilme, bükülme gibi dış faktörlere karşı oldukça dayanıklı olan strüktürel yapı elemanlarıdır (Hasol, 1998).

Kirişler mekânı alanlara ayırarak ve tasarımla da özgünleştirerek mekânda sınır kavramını destekleyen ve bu şekilde “mekân içerisinde mekân” oluşturan ve mekân organizasyonunda önemli görevler üstlenen yapısal sınır bileşenlerinden biridir.

Şekil 14: Yemek yeme alanı ile oturma alanını sınırlayarak ayıran kolon ve kiriş tasarımı (URL-14, 2022)

Aynı zamanda kirişler çoğunlukla mekânda olumsuz algılanan ve tavan tasarımında kısıtlayıcı ve kurguyu bozucu bir etken olarak algılansa da aksine mekânı alanlara ayıran ve aynı zamanda mekânlar arası iletişimi ve etkileşimi de sağlayarak ve estetik açıdan da algısal açıdan da mekânı güçlendiren, mekân organizasyonunda etkin olan yapısal sınır bileşenleridir.

3.1.5. İç Mekân Organizasyonunda Sınırlayıcı ve Etkin Rol Oynayan Bir Diğer Unsur: Donatılar ve Objeler

İç mekân organizasyonunda ve tasarlama sürecinde oldukça etkin bir role sahip olan donatılar, yapısal ve kurgusal tüm unsurları kapsayan bir kavram olup, İtalyan kültüründe “mobilia” olarak adlandırılan, Fransız kültüründe “mobilier” olarak tanımlanan, Türkçe’de ise hem donatı hem de teçhizat anlamına gelen, iki farklı aktif kullanımı mevcut olan bir terimdir. Kısacası mimari yapılarda donatı kavramı hem mobilya hem de yapı elemanlarını kapsayan geniş bir kavramdır.(Ertürk, 1995).

İnsanların varoluşundan bugüne yatma, oturma gibi temel ihtiyaçlardan ötürü hayatın içinde hep var olmuş olan donatılar, ilk çağlarda doğadaki unsurlardan esinlenilerek insan hayatına dâhil edilmiş ve bu ihtiyaçları karşılayacak şekillerde yontularak dönüştürülerek var olmuştur. İlk çağlarda sadece temel ihtiyaçları karşılamak amacıyla insan hayatına dâhil olan donatılar, asırlar boyu dönüşüm süreci içerisinde

bambaşka bir boyuta ulaşmış ve günümüzde saygınlığın, lüksün ve gösterişin de bir parçası haline dönüşmüştür. (Kurak Açııcı, 2006:36)

Şekil 15: Mobilyalarla ve objelerle bir mekânda birden çok işleve hizmet eden alanlar oluşturan mekân tasarımı (URL-15, 2022)

İç mekân organizasyonunda da donatılar önemli işlevlere sahiptir. Mekânlar, kolon, kiriş, duvar, döşeme kaplamaları gibi yapısal sınır bileşenlerinin dışında iç mekân tasarımında bulunduğu mekânın işlevine göre kullanılan donatılarla da sınırlandırılmakta ve alanlara ayrılmaktadır. Bunun dışında donatılarla birlikte mekânda aksesuar amaçlı kullanılan objeler, bitkiler veya aydınlatma tasarımları dahi mekânda sınır algısı oluşturan ve mekânı hem görsel açıdan hem de işlevsellik noktasında zenginleştiren önemli tasarım öğeleridir. Bu öğeler buldukları mekânlara dinamizm katarken aynı zamanda mekânlar arasında hem bağlayıcı hem de ayırıcı bir etki oluşturarak buldukları alanı özel ve canlı bir hale dönüştürmektedir.

Şekil 16: İç mekânda bitkilerin sınırlayıcı etki oluşturarak mekânları alanlara ayırması
(URL- 16, 2022)

Mekân tasarımı sürecinde tüm bu öğeler bütünsel bir algı oluşturularak ve kurgulanarak tasarlanmakta ve esnek mekân oluşumuna da büyük oranda katkı sağlamaktadır. Sınır algısının da en minimal şeklini oluşturan bu öğeler mekâna her yönden şıklık ve şeffaflık katmakla beraber kullanıcılara daha özgür ve geçişli alan imkânları da sunmaktadır. Bu şekilde kullanıcıya multifonksiyonel alanlar yaratılarak görsel açıdan da prestijli ve modern mekânlar tasarlanabilmektedir.

4.ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1.Esneklik Kavramı

Kavramsal açıdan bakıldığında esnek sözcüğü, sabit olmayıp, ihtiyaçlara, çevreye, zamana, mekâna bağlı olmaksızın çeşitli müdahalelerle şekillenerek değiştirilebilen ve istenildiği zaman da eski mevcut durumuna dönüştürülebilen anlamlarına gelen bir kelimedir. Esneklik ise, bir nesne ya da objeye uygulanan mukavemetin veya müdahalenin kaldırılması sonucu elastik yapısını koruyarak önceki haline dönmesidir (Uzun, 2006:48)

Hertzberger'e göre esneklik, bir mekânın veya bir objenin veya bir hizmetin olası tüm dönüşümlere imkân sağlayarak farklı kullanımlara açık olma sanatıdır. ((Hertzberger, 1991). Kısacası esneklik, var olan bir sınırın dış etkenlerle varlığının tartışılır ve sorgulanabilir bir hale getirilerek dönüştürülmesi ve mevcut koşulların birçok faktöre hizmet edebilecek duruma uyarlanması olarak yorumlanabilir.

Esneklik, bir hizmetin veya ürünün temelde sağlaması gereken aynı zamanda sonraki dönemlerde oluşabilecek gereksinimlere uyumlanarak ve tüm bunları karşılayabilme yeteneğine bağlı olarak kaliteyi de ortaya koyan en önemli unsurlardan biridir (Utkutuğ, 2006).

Esneklik, multidisipliner bir kavramdır ve disiplinler arası etkileşimi de sağlayan önemli bir unsurdur. Genel olarak başta mimarlık olmak üzere farklı bilimsel alanlar için de katı ve net sınırlardan oluşan bir anlayıştan ziyade değişime-dönüşüme açık, uyarlanabilir, geçirgen, şeffaf ve sirküle edilebilir olan her şeyi kapsayan ve sınır algısını da ortadan kaldırmadan bu kavrama yeni anlamlar kazandırarak yeniden tanımlayan ve ürünü, hizmeti veya alanı nitelikli hale getiren, günümüzde birçok sektörde yaşanan dönüşümlere de bakıldığında, her alanda olmazsa olmaz faktörlerden biridir.

4.1.1.Mimari Tasarımda Esneklik Kavramı

Esneklik kavramı ilk olarak 1920-1930'larda mimarlık literatüründe yer bulmaya ve yapılarda etkinliğini göstermeye başlayan bir kavram olsa da, mimarlık alanında derin araştırmalar yapan mimar tarihçiler ve eleştirmenler 1945 yılı öncesi ve sonrasını ayırıştırarak ve ayrı ayrı inceleyerek yorumlamayı daha doğru bulmuştur. Mimarlık terminolojisine ilk girdiği dönemlerde yapılarda ve mekânlarda esneklik sağlama yaklaşımları, mevcut mekânın tasarımcı tarafından kurgulanan amacının dışında sınırlı olarak da olsa farklı birden çok amaca hizmet edecek mekânsal donanımlara, düzeneğe sahip olması şeklinde yorumlanmıştır. Esneklik kavramı, fonksiyonalizm akımını benimseyen mimarlardan biri olan Hertzberger'in (1991), işlevlerine ve amacına uygun olarak mekânların kendi içerisinde ayırıştırılması ve yeni işlevler yüklenerek özelleştirilmesi şeklinde tanımladığı bu akımla da örtüşen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak esneklik bir akımı temsil etmenin dışında, mimari yapılarda multifonksiyonel alanlar oluşturan ve yapıların ilk inşa aşamasından itibaren tasarıma dahil edilmesi beklenen bir kavramdır. Alman mimar Walter Gropius'un da dediği gibi, mimari yapılar bir anıt gibi düşünülerek inşa edilmemeli ve yorumlanmamalıdır, aksine hayatın çok yönlü akışına ve modern yaşamın da getirilerine, dinamiklerine hizmet edecek ve uyum sağlayacak şekilde esnek ve işlevsel olmalıdır (Forty, 2000).

1920-1930'larda esneklik kavramı mimarlık kültüründe yavaş yavaş kendini göstermeye başlasa da, etkin şekilde mimarlık terminolojisine bu kavramın girişi 1950'lerin başına dayanmaktadır. Bu yıllarda özellikle batı kültüründe mimari yapılardaki değişim, kentsel ortak alanların ve şehir planlamalarının yaygınlaşması ve toplumsal yararın ve ortak alanlardaki işlevselliğin de öneminin artması, bu ortak alanlardaki ulaşılabilirlik ve iletişim kavramlarının sıklıkla ve geniş çaplı tartışılması ve aynı zamanda bu dönemlerde kullanıcıların ve tasarımcıların yeni anlayışları ve talepleri doğrultusunda esneklik kavramının, mimari yapılarda bir kalite standardı ve önemli unsurlardan birisi şeklinde değerlendirildiği ve ön plana çıktığı görülmektedir (İncedayı, 2008).

Esneklik, mimari yapılarda yapının mevcut sistemi üzerinde bir değişiklik yapmadan aynı yapı bütünlüğü içerisinde kullanıcıların farklı ihtiyaçlarını karşılama kabiliyeti ve aynı alanlarda birden fazla işlev ve fonksiyon için yararlanma ve kullanma olanağıdır (Tapan, 1972).

Esneklik, çeşitli müdahalelerle değişime ve dönüşüme uyum sağlayarak, zamanla farklılaşan gereksinimleri ve talepleri karşılayabilme yeteneği, kısacası mimari yapıdan ve bu yapıdaki mekânlardan minimum çaba harcayarak maksimum oranda faydalanmaktır (Atasoy, 1973).

Esnekliği, mekâni kullanan bireylerin zamanla değişen ve farklılaşan ihtiyaçlarına ve şartlara göre değişime uyum sağlayabilme olarak tanımlayan Oxman, değişim ile birlikte genişleme, yeni alanlar oluşturma, dönüştürebilme nosyonlarını da esnekliğin alt türleri olarak tanımlamaktadır (Oxman, 1975).

Temel yapıyı sistemi ve taşıyıcı sistemi koruyarak, mevcut koşulları dönüştürmeyi sağlama kabiliyeti; esneklik, sistemi dönüştürecek koşulları değiştirmeyi sağlama kabiliyeti ise; değişebilirlik olarak tanımlanabilir. Esneklik kavramı uyum sağlama olarak tanımlanan bir kavramken, değişebilirlik ise yapıya müdahale ederek sistemler ve tasarım üzerinde yapılan değiştirme işlemi olarak gerçekleşmektedir (Dluhosch, 1974).

Uzlaşımçı ve uyumlu bir değişim ve dönüşüm olarak tanımlanan esneklik kavramı, yapıları ve mekânları kullanan kullanıcı kitlenin mevcut dönemdeki gereksinimleri ve gelecek dönemlerdeki oluşabilecek gereksinimlerini kapsamaktadır. Bu kavram birinci aşamada, mimari yapının organizasyonunda ve düzenlenmesinde mekânsal birimlerin çeşitliliğini ve geçişliliğini gerektirmekte ve öngörmektedir. Bu koşullardan sonra ikinci aşamada, bu çeşitlilik içeren birimlerin ve alanların sonraki dönemlerde zaman içerisinde yeni varyasyonlara uyarlanabilir ve dönüştürülebilir olmasını içermektedir. Bu iki aşamanın sağlanması durumunda son aşama olan üçüncü aşamada ise, yapıların ve yapı içerisindeki alanların yeni işlevleri ve fonksiyonları sağlayarak multifonksiyonel alanlar oluşturulabilmesine imkân sağlaması durumudur (Schneider ve Till 2005, 2007).

Habraken ise esnekliği, çevre ve kullanıcıya bağlı olarak oluşan geri dönüştürülebilir değişim, adaptasyon, kullanıcılara daha özgür alanlar tanıyan çeşitli kullanım imkânları sunan bir kavram olarak nitelendirmektedir (Habraken, 2008).

YAZAR	ESNEKLİK TANIMLAMALARI
Yona Friedman (1958)	Mobilite ve bireysel özgürlüktür.
Norberg Schulz (1963)	Elemanların ilavesi ya da çıkarılması yolu ile ve bütünlüğünü kaybetmeden binanın büyümesi veya küçülmesidir.
John Habraken (1972)	Yeni bir yapı ekleyerek ya da birimlerin sınırlarını değiştirerek, farklı mekânsal düzenlemeler ve taban alanını değiştirme imkânıdır.
Mete Turan (1974)	Strüktürel bileşenlerin genel düzenini koruyarak, yeniden düzenleme, yeniden organizasyon ve genişleme sağlama kapasitesidir.
Robert Oxman (1975)	Değişebilirlik, genişleme, değişen şartlara uyabilmektir.
Ferhan Yürekli (1983)	Yeniden ilk şekline dönebilme yeteneği ile şekil değiştirebilme, sürekli değişme veya değişme ile sürekli uyumdur.
Steven Groak (1992)	Farklı fiziksel düzenlemeler sağlama yeteneğidir.
Nihat Gök (1993)	Değişken, uyabilir, eklenebilir veya büyüyebilirlik gibi değişebilirliğin farklı türlerinden biridir.
Gerard Maccreanor (1998)	Esneklik sonsuz değişim gerekliliği ve belirlenmiş bir şeyin çöküşü anlamına gelmeyen geleneksel düzenlemelerin çöküşüne yol açan bir tasarım fikridir.
Zeynep Andiç (1999)	Tasarımın kullanıcıların gelişen koşullar altında değişen ihtiyaçlarına cevap verebilme yeteneğine sahip olmasıdır.
Adrian Forty (2000)	Mimarlara yapılarının gelecekteki kontrollerini sağlayan bir illüzyondur.
James Douglas (2006)	Kapasite, işlev veya kullanım değişikliğidir.
Robert Kronenburg (2007)	Geleceğin olası değişiklikleri ile mevcut gereksinimlerin entegre tutumu ve kullanım özgürlüğüdür.
Larissa Acharya (2013)	Değişikliklere zaman içinde gösterilecek uyumdur.

Çizelge 1: Kronolojik Sıraya Göre Farklı Tasarımcılara Ait Esneklik Tanımlamaları (İslamoğlu, 2014)

Tabloda da görüldüğü gibi, kronolojik sıraya göre farklı tasarımcılara ait esneklik tanımlamaları incelendiğinde, en fazla vurgulanan ve üzerinde durulan kavramın değişim olduğu ve bu kavrama bağlı olarak da değişim kapasitesi olduğu sonucuna varılmaktadır. Esneklik kavramı için yapılan tanımlamalarda ağırlıklı olarak değişim kavramı üzerinden irdelenmekte ve yorumlanmaktadır. Aşağıda belirtilen tabloda da değişim ve esneklik

kavramlarının mekân, kullanıcı, fonksiyon ve zaman kavramları çerçevesinde ilişkisi belirtilmektedir (İslamoğlu, 2014).

Şekil 17: Değişim ve esneklik kavramlarının birbiri ile ilişkisi (İslamoğlu, 2014).

Şekil 17’de görüldüğü gibi değişim ve esneklik kavramlarının yapı içerisinde birden çok temel faktöre bağlı olduğu görülmektedir. Özellikle bu kavramın hayat bulduğu mekânlarla birlikte bu mekânda farklı işlevsel özellikleri bünyesinde barındırıp kişiye daha özgür ve geçirgen alanlar tanıyan bu kavram, kullanıcı bireylerin ve zaman içerisinde talep ettikleri fonksiyonların ve işlevlerin de bütün olarak değerlendirildiği ve çeşitli stratejilerle tasarıma aktarıldığı bir süreci tanımlamaktadır. Tablo 1’de görülmek üzere, esneklik tanımlamalarının neredeyse tamamında bu dört temel faktör olan mekân, kullanıcı, fonksiyon, zaman faktörleri üzerinde durulmakta ve bu faktörler üzerinden tanımlamalar gerçekleştirilmektedir. Tasarımlar bütün olarak incelediğinde bütün aşamalar birbiri ile ilintili ve bir ilişki ağı içerisinde gerçekleşmektedir. Bu ilişki, mekân organizasyonu sürecinde de büyük önem arz eden ve mekâna zenginlik ve işlevsellik katan bir ilişki ağı olup mekanların alanlara ayrılmasının dışında, sirkülasyon alanlarını dahi sadece geçiş alanları algısından kurtarıp çeşitli müdahalelerle özgün ve fonksiyonel alanlara dönüştüren bir ilişki ağı olarak yorumlanabilir. Bir sonraki bölümde de bu ilişki ağının oluşturulmasını sağlayan mimari tasarımda esneklik sağlama yaklaşımları incelenecektir.

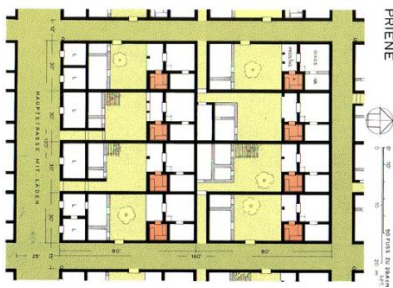

4.1.2.Mimari Tasarımda Esneklik Sağlama Yaklaşımları

İnsanoğlunun ilk çağlardan bu yana en temel ihtiyaçlarından birisi olan barınma ihtiyacı, eski dönemlerde ilk olarak mağaralarda başlamıştır. İnsanların ilk yaşam alanlarını kapsayan mağaralarda, hem iklimsel olaylardan dolayı hem de kültürel açıdan zamanla oluşan gereksinimler, birçok ihtiyacı bir arada karşılama durumu içerisinde kalmanın getirdiği sonuçlar, insanları yaşadıkları alanlarda çeşitli müdahalelerle dönüşüm sürecine götürmüştür.

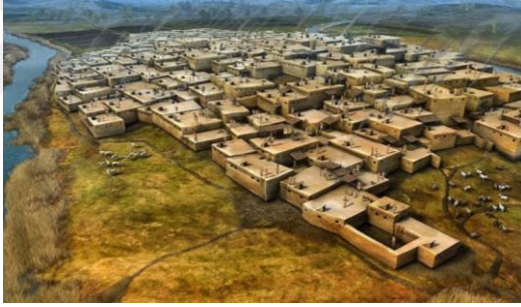
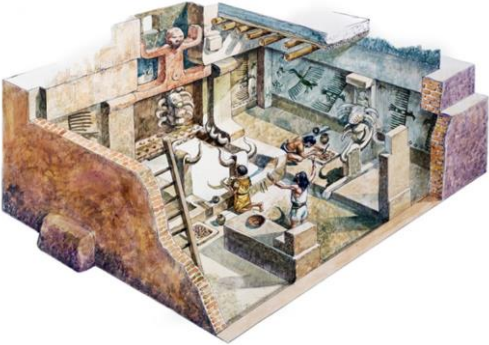
İnsanlar tarafından mağaralarda çeşitli gereksinimleri doğrultusunda farklı müdahalelerle, oyuklar açma, doğal ışıktan faydalanmak ve dış mekânla ilişkiyi sağlamak amaçlı mağara duvarlarında delikler açma, yatma, yemek yeme, depolama gibi temel gereksinimler için nişler açma, zaman içerisinde değişen ihtiyaçlar neticesinde toprağın yani zeminin alt kısmına doğru genişlemeler yapma veya toprağın yani zeminin üst kısmında eklemeler yaparak birçok ihtiyacı karşılamaya yönelik esnek çözümler üretilip uygulanmış ve yaşama mekânlarında esneklik o dönemlerde dahi farkında olunmadan hayatın içinde yer almıştır. Ve bu bağlamda görüldüğü gibi esnekliğin bilinçli olmadan ve eski çağlardan bu yana gelişerek oluşturulan ilk ve asıl örneklerini yapı gruplarından konutların temelini oluşturan yaşama alanları oluşturmaktadır (İslamoğlu, 2014:50).

Asırlardır süregelen ve farklı medeniyetlere ve insanlığa ev sahipliği yapan yeryüzünün, insan eliyle çeşitli müdahalelerle ve yöntemlerle yaşam alanlarına dönüştürüldüğü ve ilk dönemlerde bilinçsiz olarak yapılmış olsa da sonraki dönemlerde gittikçe bilinçli ve donanımlı bir mimari yapı anlayışı çerçevesinde hayat bulan yaşama alanları, asırlar öncesinde çeşitli örneklerle karşımıza çıkmakta ve esneklik kavramının her dönemde zorunluluğunu ve ortak yaşamın ve bireysel alanların birlikteliği noktasında da önemli bir denge unsuru olduğunu net bir şekilde göstermektedir.

Çeşitli örnekler üzerinden esnekliğin geçmişten günümüze çeşitli yapı örnekleri üzerinden kurgulanarak hayata geçirilme ve zamanla birçok alanda olduğu gibi mimaride de yer alıp, yapı tasarım sürecindeki zorunlu tasarım kriterlerinden birisi olması süreci incelenecektir.

Yerleşim Adı Ve Açıklama	Esneklik Açısından Değerlendirme
<p>Priene Antik Kenti</p> <p>Aydın ilinin Söke ilçesinde bulunan ve M.Ö. 6. Yüzyılda kurulan İyon şehir olarak adlandırılan 12 Antik Yunan kentinden biridir. Kent planında sokakların ve geçiş alanlarının birbirini dik ve köşeli açılarla kestiği, “Hippodamos Planı” yani “İzgara Planı” nın uygulandığı ilk ve büyük öneme sahip gridal sistemli bir antik kent olarak bilinmektedir. Kente plan noktasında Roma dönemi ve daha sonraki dönemlerde çok müdahale yapılmamış ve Helenistik yapısını büyük ölçüde korumuştur. Her bir yapı adacığı ortalama olarak 35,40 metre x 47,20 metre boyutlarında dikdörtgen plandadır. Bu yapı adacıklarına kentin kurulduğu zamanlarda sekizer tane uzun ve dar konut yerleştirilmişti. Ancak zamansal süreçte bu yapı adacıklarının iç düzenlemesinde çeşitli değişiklikler gözlemlenmiştir.</p>	<p>İşlevsel ve Çok Fonksiyonlu Kullanım ve Modüler Yapım sistemi</p>
<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <p>Priene Kent Planı</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Priene Parsel ve Ev Planı</p> </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> </div>	

Çizelge 2: Priene Antik Kenti'nin esneklik açısından incelenmesi

Yerleşim Adı Ve Açıklama	Esneklik Açısından Değerlendirme
<p>Çatalhöyük</p> <p>Günümüzden yaklaşık olarak 9 bin yıl öncesinde Neolitik çağda meydana gelen bir yerleşim alanıdır. Bu yerleşim alanında çoğunlukla evlerin duvarları ortak kullanılacak şekilde bitişik olarak kurgulanmış, evlerde mevcut bulunan avlular, havalandırma ve ışık ihtiyacını karşılamış ve avluların çevresindeki konutlar da geçiş alanlarını ve mahalleleri oluşturmuştur.</p>	<p>Modüler yapım sistemi ve multifonksiyonel kullanım</p>
 	

Çizelge 4: Çatalhöyük yerleşim alanının esneklik açısından incelenmesi

Esneklik açısından irdelenen bu yerleşim yerlerinde de görüldüğü gibi esneklik kavramı, yaşama alanlarında insanlığın var olduğu günden bugüne hayatın içinde olup, kavramsal açıdan mimari yapıların gelişim, değişim ve dönüşüm süreci içerisinde mimari literatüre girip somut hale dönüşen bir kavramdır.

Eski çağlardan bu yana esneklik kavramı insanların barınma ihtiyacını karşılayan konutlardan başlamış ve bu çağlarda bilinçsiz olarak varlığını sürdürmüş olsa da sonraki çağlarda zamanla mimari tasarımın gerekliliklerinden birisi olan bir kavram haline dönüşmüştür. Bilinçsizce yapılan ve ilk olarak barınma ihtiyacının karşılandığı konutlarda ortaya çıkan esneklik kavramı bu çağlarda genellikle; yatay doğrultuda veya düşey doğrultuda ekleme veya yapının durumuna göre çıkarmalarla, toprağın veya mağaraların derinliklerine doğru kazarak veya çeşitli yöntemlerle oyarak alanda yapılan genişletme uygulamalarıyla, modüler bir yapım sistemi kullanarak mekânların oluşturulmasıyla ve tek bir hacmin birden çok amaca hizmet etmesi amaçlı mekân içerisinde duvar örerek veya farklı yöntemlerle birimlere ayırıp fonksiyonel bir kullanım sağlayarak uygulanmıştır (İslamoğlu, 2014:53).

Türk kültürü de Anadolu'nun fethine ve bu bölgeye göç ederek yerleşik hayata geçme aşamasına kadar tamamen göçebe yaşam tarzının benimsendiği barınma alanları olan çadırlardan oluşmaktadır. Göçebe yaşam tarzı, Türklerin evlerini temsil eden çadırların küçük, kurgu noktasında basit, aynı zamanda ayrıntısız ve taşınabilir olmasını, eşya noktasında da hafif, ihtiyaçları karşılayabilecek şekilde basit ve mümkün olduğunca az sayıda olmasını beraberinde getirmiştir. Anadolu'ya göç edip yerleşik hayata geçtikten sonraki inşa edilen ilkel koşullara sahip Türk evleri de çadır kültürünün devamı niteliği taşımaktadır (Kuban, 1982).

Zamanla özelleşen ve geleneksel bir boyuta ulaşan Türk evleri Anadolu'nun her bir bölgesinde bazı farklılıklar barındırsa da temelde iç mekân organizasyonunda minimal, sade ve yalın şekilde inşa edilmiştir. Geleneksel Türk evlerinde günümüzün konutlarında balkon ve veranda kültürünün de temelini oluşturan avlular, evin giriş kısmını ve evde yaşayan tüm bireylerin ortak yaşama alanını kapsayan ve evdekilerin yine mahremiyet ve sınır kavramları çerçevesinde dış mekânla da ilişkisini sağlayan mekânsal birimleridir. Geleneksel Türk evlerinde geniş aile kavramının benimsenmesi, her bir aile bireyinin evlendikten sonra da evdeki yeni bir odaya yerleşmesi ve tüm ihtiyaçlarını bu alanda karşılaması durumundan dolayı odalar ise; yemek yeme, uyuma, dinlenme,

yıkınma gibi birden fazla temel ihtiyacı aynı mekânda karşılamaya yönelik esnek bir yaşam tarzı benimsenerek ve organize edilerek kurgulanmıştır. Aynı zamanda mekân içerisindeki donatılardan birisi olan sedirler de hem uyuma hem oturma eylemlerine hizmet eden fonksiyonel bir donatı görevi görürken, yemek yeme eylemi de sinilerle orta alanda kurulup yemek yendikten sonra tekrardan kaldırılan hareketli ve esnek bir anlayışa sahip elemanlarla gerçekleştirilmiştir (Sözen ve Eruzun, 1992).

Şekil 18: Geleneksel Türk evinde odanın gece kullanımı ve gündüz kullanımı (Günay,1998).

Türk kültüründe tarihsel süreçlerdeki barınma alanlarına genel olarak bakılacak olursa, göçebe yaşam tarzında barınma ihtiyacını karşılayan çadırlar ile Anadolu’da bir simgeye dönüşen geleneksel Türk evlerinin inşasında esneklik kavramının, hem donatı ve kullanılan objeler noktasında hem de bir mekân içerisinde birden çok işleve hizmet edecek şekilde organize edilen alanlar ve odalar noktasında ortaya konulmuş ve hayat bulmuş bir kavram olduğu görülmektedir.

Dünya genelindeki yapılara ve kültürlere bakıldığında ise, esneklik kavramını mimari yapılarında ve bu yapılar içerisindeki yaşam tarzlarında ortaya koyan bir diğer kültür ise Japon kültürü ve geleneksel anlayışta inşa edilen ve “minka” adı verilen Japon evleridir. Mekân içerisinde hareketli, bölücü kısacası hem ayırıcı hem de birleştirici rol üstlenen duvarlar, mekânlarda fonksiyonelliği, mekânlar arası esnek ve erişilebilir bir ilişki ağını sağlamakta ve bununla birlikte yapı elemanlarının modüler bir sistem üzere inşa edilmiş olması da mekân içerisinde esnekliği sağlamaktadır. Açık plan sistemi, hafif ve taşınabilir elemanlar ve objeler, geleneksel Türk evlerinde olduğu gibi odaların ve odalar içerisindeki donatıların fonksiyonel olması ve birden çok amaca hizmet edecek şekilde kurgulanması da geleneksel Japon evlerinde esnekliği ortaya koyan diğer

unsurlardır. Geçmiş çağlardaki diğer yapı türlerinde olduğu gibi geleneksel Japon evlerinde de esneklik bilinçli bir şekilde kurgulanarak organize edilmemiş ancak yaşam içerisindeki gereksinimler ve mekânsal ihtiyaçlar sonucu tasarımda var olmuştur (Ayverdi, 1972).

Şekil 19: Minka olarak adlandırılan geleneksel Japon evi
(URL-17, 2022).

Dünya genelindeki esnek yapı örneklerine 1924 yılında Hollandalı mimar ve mobilya tasarımcısı Gerrit Rietveld'in tasarımı olan ve De stijl akımının da öne çıkan örneklerinden olup modernizmin de en iyi temsilcilerinden birisi olan Schröder House, konut alanında esnek tasarıma verilebilecek en başarılı örneklerden biridir. Yapının üst katı her işleve hizmet edebilecek bölücü herhangi bir unsur bulunmayan geniş bir kattan oluşmakta olup, hareketli bölücü duvarlarla istenildiği zaman ayrılabilen açık plan sistemi ile kurgulanmıştır. Alt katı ise, evin temel yaşama alanlarını oluşturan oturma alanı, yatak odası, okuma odası, yemek alanı, çalışma odası ve mutfak gibi mekânlardan oluşmakta

olup, bu alanlar da değiştirilip dönüştürülebilir bir sistem üzere tasarlanıp inşa edilmiştir (Schneider ve Till, 2007).

Şekil 20: Schröder House (URL-18, 2022).

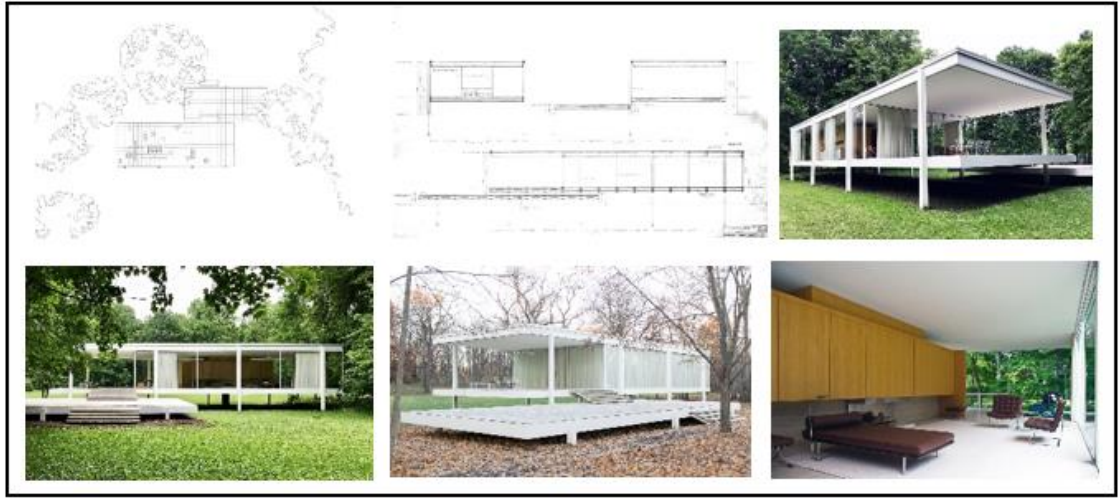
Modernizmin öncülerinden birisi olan Le Corbusier de, yapılarında benimsediği; iç mekân noktasında “serbest plan” ve dış cephe noktasında da “serbest cephe” anlayışı ile, fonksiyonel ve esnek mekânlar ortaya koyarak ve esnekliği mekânda etkin hale getiren özgün tasarımlar yaratarak, esneklikle mimariyi bütünleştiren bir anlayışı

benimsemiştir. Le Corbusier tasarımlarında insan vücudundan yola çıkarak bireyin antropometrik açıdan ölçülerini ve oranlarını baz almış ve bu temele dayanarak yapılarda mekanları, işlevsel olarak gruplayıp boyutlandırarak “modulor” olarak adlandırdığı bir tasarım sistemi geliştirmiş ve bu anlayış üzere mimari tasarımlar ortaya koymuştur. “Modulor” olarak adlandırdığı ve gridal sistemi de kapsayan modüler sistemde kurgulanan bu yapılar, bir plan organizasyonu olduğundan dolayı mimari tasarım sürecinde ekleme, mekânsal gereksinimlere göre çıkarma veya çok amaçlı kullanıma yönelik dönüşümler açısından mümkün olabilecek koşullara sahip olmaktadır (Ching, 2003; Estaji, 2017). Modüler bir sistemle kurgulama ve tasarım süreci, demonte anlayışıyla tasarlanan donatılar, hareketli elemanlar ve prefabrikasyon konut anlayışının da temelini oluşturan, kısacası mimari yapılarda esnekliği bütünsel olarak yansıtan en başarılı örneklerden biri de, Le Corbusier’in La Maison Loucheur tasarımıdır. Mimar bu yapıyı minimum seviyede sabitlik ve maksimum düzeyde uyarlanabilirlik ve dönüştürülebilirlik anlayışıyla tasarlamıştır. Bu projede günün farklı saatlerine göre kaldırılabilen ve dönüştürülebilen ayırıcı elemanlar, iç mekân organizasyonunu düzenleyen mekânsal dinamikler olarak tasarlanmıştır (Živković ,Keković, Kondić, 2014).

Şekil 21: "La Maison Loucheur", Le Corbusier, 1928 (Curtis, 2015)

1945-1951 yılları arasında Mies Van der Rohe tarafından tasarlanan ve hayata geçirilen Farnsworth Evi de, esnek mekân tasarımı ve yaklaşımlarına uygun olarak tasarlanmış yapılardan biridir. Çelik ve camdan inşa edilen bu yapı tek odalı bir mekân içerisinde birden çok eyleme hizmet eden esnek bir iç mekân organizasyonuna sahiptir. Belirli alanlar ve taşıyıcı sistemler haricinde duvarları camdan inşa edilen bu yapı, dış mekân ile iç mekânı bir bütün olarak kurgulayıp, doğayı yaşam alanı ile de başarılı bir şekilde ilişkilendirmiş ve doğayı iç mekânda yaşamayı sağlayan bir kurguyla tasarlanmıştır. Mies Van der Rohe bu durumu, “Cam duvardan dışarıya bakıldığında, tasarım dışarıda olmaktan daha derin bir anlam kazanmaktadır, doğanın daha fazlası bu şekilde ifade edilebilir ve büyük bir bütünün birer parçası haline dönüşür.” şeklinde ifade etmiştir. Doğayla mimarinin birliktelik içerisinde düşünülüp kurgulanması gerektiğini vurgulamıştır. Zeminden yükseltilerek ve şeffaf bir mekân olarak tasarlanan bu yapının mimarisi, Mies Van der Rohe’nin minimalist tasarım anlayışını da özgün ve net bir şekilde yansıtmakta olup, bireyselliği yansıtan ancak çoklu kullanıma da olanak sağlayan bir mimari yapı olarak öne çıkmaktadır.

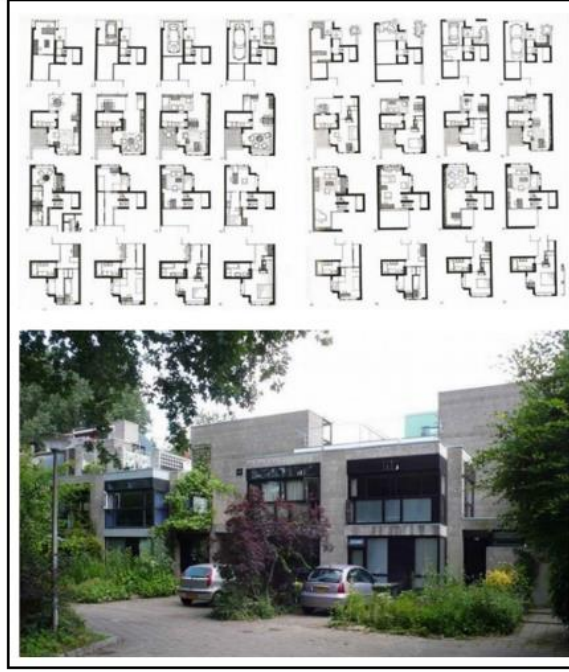

Şekil 22: Farnsworth Evi (URL-19, 2022)

Şekil 23: Farnsworth Evi İç Mekân Görselleri (URL-20, 2022)

1971 yılında mimar Hertzberger tarafından Hollanda’da tasarlanarak inşa edilen ve tasarım esnekliği noktasında verilebilecek önemli örneklerden birisi de, Diagoon Evleri olarak adlandırılan sıralı ev şeklinde kurgulanan projedir. Açık plan sistemiyle tasarlanan bu projede, kullanıcıyı da tasarım sürecine dâhil ederek, bireyin yaşamı içerisinde istediği zaman kapalı hale dönüştürüp istediği zaman da açık şekilde kullanabileceği olanaklar çerçevesinde, zamanla değişebilecek aile yapısı da göz önünde bulundurularak oluşabilecek çeşitli gereksinimleri doğrultusunda şekillendirebileceği alanlar oluşturulmuştur. Kısacası bu projede mekân organizasyonu ve bölümlenmesi tamamen kullanıcı bireylere bırakılmaktadır. Birbirinden farklı sekiz adet modelden oluşan bu sıralı ev projesinde, kullanıcıyla yapının bütünleşerek birbirlerini yorumlaması ve anlamlandırması gerektiğine dikkat çeken Hertzberger, yapının strüktürel formuyla, kullanıcı bireyin yaşam şekli arasında bir bağ kurularak, bireyin yapının hem tasarım aşamasına hem de iç mekân organizasyonuna dâhil olup, onu hayat anlayışına ve tarzına göre şekillendirebileceği, esnek ve işlevsel bir mekân tasarımının önemini vurgulamaktadır (Gücesan, 2014).

Şekil 24: Diagoon Evleri (Gücesan, 2014)

Şekil 25: Diagoon Evleri İç Mekân GörSELLERİ (URL-21, 2022)

Hollandalı mimar ve kuramcı John Habraken, Supports: An Alternative to Mass Housing adlı eserinde yapıda esnekliği ve mekânsal alternatifleri sağlama ve kurgulama stratejisi olarak, her bir mekânın yapısal sınır bileşenlerinden birisi olan duvarlarla değil

de donatılar, objeler veya çeşitli tasarımsal geçiş unsurları ile sağlanabileceğini ifade eden açık planlı yapı sistemini vurgulamakta ve önermektedir. Yapıların tasarım ve kullanım sürecinde kullanıcı bireylerin bu sürecin içerisine dâhil edilerek değerlendirilmesi gerektiğini, aksi takdirde hep aynı şekilde süregelen ve hiçbir gelişim göstermeyerek rijit bir anlayışla inşa edilen yapılarda kısır bir döngü içerisinde kalınacağını belirtmektedir. Habraken, bu eserini özellikle toplu yaşamsal alanlar olan konutlarda tasarım sürecine kullanıcı bireylerin dâhil edilmemesine eleştiri getirerek, bu çerçevede oluşturmuştur. Eserde tasarımcının yapıyı tasarlama sürecinde sınırları belirleyebileceğini ancak açık plan sistemi önerisinde de belirttiği gibi bu belirlenen sınırlar içerisinde çeşitli mekânsal organizasyonlar ve kullanımlar oluşturma özgürlüğünün bireye ait olması gerektiğini vurgulamakta ve savunmaktadır. Mimari tasarımcının temel görevinin mimari strüktürü, iskeleti oluşturmak olduğunu, sonraki aşamaların ve kullanım sürecinin kullanıcı bireylerin dâhilinde ve talepleri doğrultusunda müdahale edilebilecek kurgular ve organizasyonlar olmasının yaşam alanlarında vazgeçilmez unsurlardan birisi olması gerektiğini belirtmektedir (Habraken, 1972).

Esneklik kavramı yapı tasarım sürecinde oldukça büyük bir öneme sahiptir. “Polyvalence” yani çok yönlülük kavramı, mimari tasarım sürecinde benimsenmesi gereken kavramlardandır. Bu kavram bir formun müdahale edilmeden ve değiştirilmesine ihtiyaç duyulmadan çeşitli işlevlere ve kullanımlara olanak sağlayan esnek bir yaklaşımı kapsamaktadır. Yapı içerisinde çeşitli fonksiyonlara ve işlevlere göre, alanların veya birimlerin özelleştirilmesi, geçirgen veya şeffaf yöntemlerle ayrıştırılması ve birçok amaca ve işleve hizmet ederek çok amaçlı kullanım olanağı sağlamasıyla mimari tasarımlarda esneklik sağlanabilmekte ve kurgulanmaktadır. Polyvalence terminolojisiyle birlikte tasarlanan yapılarda ve mekânlarda minimum çaba ve değişimle ideal olan optimum mekân organizasyonları elde etmek mümkün olmaktadır (Hertzberger, 2009).

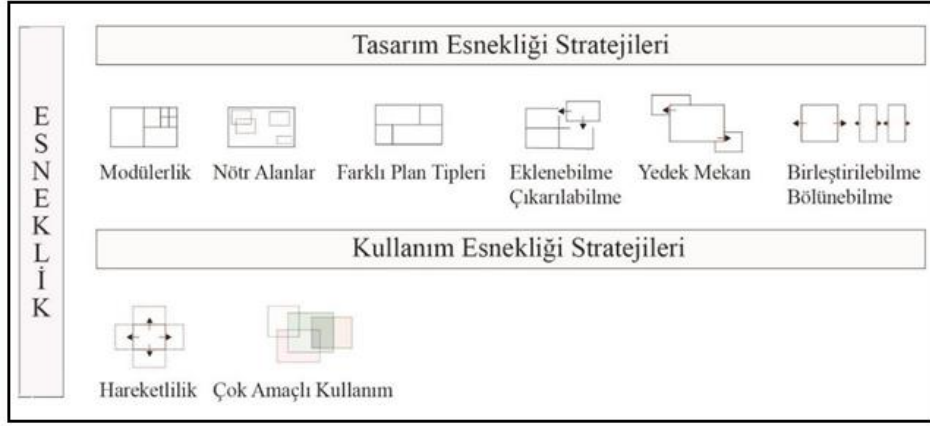
TASARIMCI VE ARAŞTIRMACI	ESNEKLİK SAĞLAMA YAKLAŞIMI
Taut (1920)	Çok yönlü kullanımlara olanak veren esnek plan formları sayesinde esnekliğin sağlanabileceğini önermektedir.
Weeks(1960)	Bitmemiş çözümler (Unfinished solutions) yoluyla esnekliğin sağlanabileceğini önermektedir.
Rippen (1960)	Duvarsız, kapısız, açık alanlı, eşyaların ve insanın hareket edebildiği, basit sirkülasyon sistemlerini önermektedir.
Schulz(1963)	Elemanların ilave ya da çıkarılması ile ve elemanların ve ilişkilerinin değiştirilebilmesi ile esnekliğin sağlanabileceğini önermektedir.
Kızıltan(1967)	Hacimlerin çok yönlü kullanımı, değişebilir duvarlar, elektronik kullanımlar, istenildiğinde hacimlerin ayrılabilmesiyle, modüler sistem yaklaşımıyla sağlanmasını önermektedir.
Habraken(1972)	Açık plan sistemi oluşturmayı ve yapıda support(destek) ve infill(dolgu) birimleri oluşturarak kalıcı ve temel parçalarla, kısa ömürlü ve değiştirilebilir parçaların ayrımını önermektedir.
Başakman(1986)	Bina bütünü bozulmadan içerisinde yer alan parçaların değiştirilebilirliği ve parçaların strüktürüne dokunulmadan bütünün formunda meydana gelebilecek değişikliklerle sağlanabileceğini önermektedir.
Gök(1993)	Farklı plan tipleri oluşturulması, modüler plan sisteminin kullanılması, mekân boyutunda değişebilirlik sağlayacak yaklaşımları önermektedir.
Altaş ve Özsoy (1993)	Fiziksel değişiklik yapmadan ve bölgeleme kararlarına bağlı olarak sağlanabileceğini önermektedir. Fiziksel değişiklik yapmadan uyabilme yeteneği ve bölgeleme kararlarına bağlı olarak iç mekânda değişiklikler yapılabilmesi ile sağlanabileceğini belirtmektedir.
Friedman(2002)	Hacimlerin çeşitli biçimlerde düzenlenebilirliğiyle, büyüme ve bölünme yoluyla, alt bileşenlerin düzenlenmesiyle sağlanabileceğini önermektedir.
Monahan(2002)	Akışkan çok yönlü, dönüştürülebilir, ölçeklenebilir, değişebilir mekânsal özelliklerle sağlanabileceğini ifade etmektedir.
Stoa (2003)	Çok amaçlı ortak alanlar oluşturmak, çok sayıda farklı plan tipleri oluşturmak ve ikincil kullanma alanları yaratmakla sağlanabileceğini önermektedir.

Hertzberger (2009)	Kullanıcının şekillendirebileceği mekân kurgusunu destekleyen strüktür sistemi ve oluşturulan mekanların çok amaçlı kullanımıyla sağlanabileceğini öngörmektedir. Hertzberger, "Polyvalence" olarak yeni bir konsepti ileri sürmüştür. Bu konseptin ayrıca uyum ve esneklik ile örtüşen bir anlamı vardır. İşlevlere göre mekânların özelleşmesi ve ayrıştırılması ile ve aynı geometrinin farklı biçimlerde bir araya gelişiyle esnekliğin sağlanabileceğini ifade etmektedir.
Kronenburg (2011)	Adaptasyon, mobilite, dönüşüm ve etkileşim sonucu esnekliğin sağlanabileceğini önermektedir.

Çizelge 5: Tasarımcı ve araştırmacılara ait esneklik sağlama yaklaşımları (İslamoğlu, 2014).

Esneklik, biçim değiştirerek, her an değişim ve dönüşüme uyumlu olma ve aynı zamanda tekrardan eski haline dönüştürülebilme kabiliyetidir. Esneklik kavramı tasarımcıya, planlama ve düzenleme sürecine de bağlı olarak, tasarım sürecinde kurgulanıyorsa “tasarım esnekliği” olarak tanımlanmaktadır. Ve bu durum projenin yapım aşamasında kullanıcı bireylerin oluşabilecek farklı ihtiyaçlarına yönelik düzenlemeleri öngörebilme ve gerçekleştirebilme olanağı sağlamaktadır. Ancak değişebilirlik mimari yapının yapım aşamasından sonrasında yani kullanım aşamasında gerçekleşiyorsa bu durum bir diğer esneklik sağlama prensibi olan “kullanım esnekliği” stratejisi olarak tanımlanmaktadır (Yürekli, 1983).

- Tasarım esnekliği stratejileri; modülerlik, nötr alanlar, farklı plan tipleri, eklenebilme ve çıkarılabilme, yedek mekan, birleştirilebilme/ bölünebilme özellikleri,
- Kullanım Esnekliği ise; hareketlilik ve çok amaçlı kullanım özellikleri ile açıklanmaktadır.

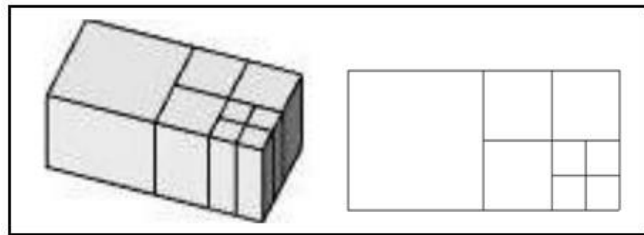

Şekil 26: Tasarım esnekliği ve kullanım esnekliği sağlama stratejileri (İslamoğlu ve Usta, 2017).

4.1.2.1. Tasarım Esnekliği Stratejileri

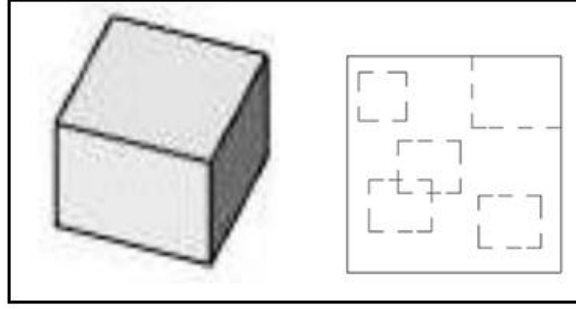
Tasarım esnekliği, yapının inşa ve tasarım aşamasında sağlanan, kurgulama ve mimari tasarım sürecine etki ederek daha çok tasarımcının etkin olduğu ancak değişken faktörlerden birisi olan kullanıcı bireylerin de bu sürece dâhil edilerek, bu bireylerin mevcut olan ve zaman içerisinde oluşabilecek olan ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmesi gereken esneklik sağlama yaklaşımlarından birini oluşturmaktadır. Kısacası tasarımcının yapıların planlama ve inşa sürecinde kullanıcı bireylere sunduğu esneklik olarak tanımlanabilir. Yapılarda tasarım sürecinde esneklik kavramı, çeşitli müdahalelerle ve stratejilerle gerçekleştirilmekte ve sağlanmaktadır. Bu yaklaşımlara göz atalım.

Modülerlik stratejisi; yapılarda tasarım ve kurgu sürecini kapsayan ve etkileyen esneklik sağlama yaklaşımlarından biridir. Gridal sistemi de sağlayan bu strateji, yapı içerisinde sağladığı mekânsal ayrışimlarla beraber ekleme-çıkarma gibi müdahaleleri de beraberinde getirerek tasarım ve planlama aşamasında esneklik kriterlerini sağlayan bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır (Bilgin, 1999).

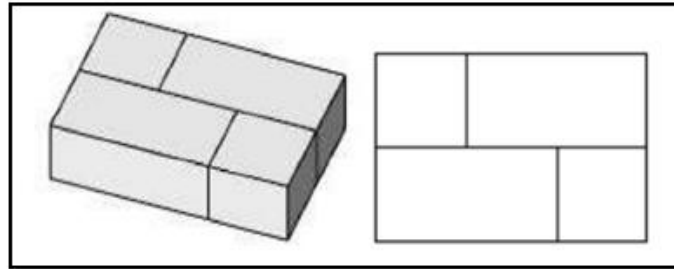
Şekil 27: Modülerlik stratejisinin şematik anlatımı (İslamoğlu, 2014).

Nötr alanlar stratejisi; belirlenmiş herhangi bir işlevi olmayan, mekânsal olarak tanımı ve netliği olmayan, istenildiği zaman ihtiyaç duyulan amaca hizmet edecek şekilde organize edilebilen alanları, donatıları ifade eden esneklik yaklaşımıdır. Kullanıcının ihtiyacına göre şekillenen bu alanlar kullanıcı bireylere mekânsal organizasyon ve kullanım esnekliği noktasında özgür bir yaşam alanı ve özgün bir mekânsal esneklik sağlamaktadır (Bilgin, 1999).

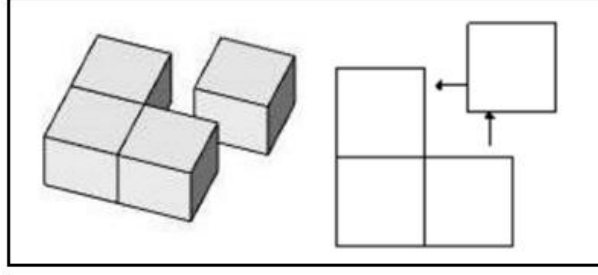
Şekil 28: Nötr Alanlar Stratejisinin şematik anlatımı (İslamoğlu, 2014).

Farklı plan tipleri stratejisi; mimari yapı içerisinde çeşitli ebatlarda ve şekillerde oluşturularak kurgulanan mekânların veya alanların, yapılacak olan ve planlanan etkinliklere mekânsal alternatif sunmasını öngören ve kapsayan bir esneklik yaklaşımıdır. Farklı boyutlarda planlanan bu mekânlar bireye mevcut yapı içerisinde birden çok ve farklı kullanım alanı özgürlüğü de sağlamaktadır (Oxman, 1975).

Şekil 29: Farklı plan tipleri stratejisinin şematik anlatımı (İslamoğlu, 2014).

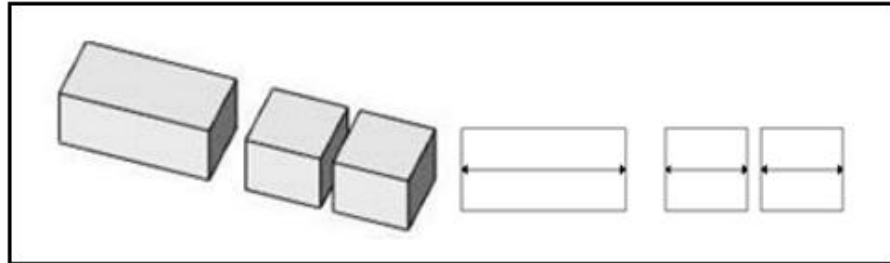
Eklenebilme-çıkarılabilme stratejisi; zamanla farklılaşan veya oluşan ihtiyaçlara çözümler sunacak olan bu yöntemde, mekânların veya donatıların yatay doğrultuda veya düşey doğrultuda müdahaleler sonucu eklenebilir-çıkarılabilir olup büyüyebilme-küçülebilme yetisini ortaya koyan esneklik stratejisidir (İslamoğlu ve Usta, 2017).

Şekil 30: Eklenebilme/Çıkarılabilme stratejisinin şematik anlatımı
(İslamoğlu, 2014).

Yedek mekân stratejisi; mimari yapılarda konutların dış kısmında bulunan, ihtiyaç durumuna göre aktif olabilen ve dönüştürülebilen, çatı arası, geçmişteki geleneksel Türk evlerinde bulunan avlular veya günümüzde müstakil konutlarda bulunan iç bahçeler, teraslar gibi alanlar bu esneklik stratejisini sağlayan mekânsal unsurlardır. (İslamoğlu ve Usta, 2017).

Birleştirilebilme-bölünebilme stratejisi; mekânsal alanların boyutuna göre eğer olması gerekenden daha büyükse bir ya da birden çok alana bölünerek daha küçük birimlerin oluşturulmasını, eğer gereksinim duyulan boyutlardan küçükse mevcut diğer birimlerle birleştirilerek belirli bir boyuta ulaşmasını sağlayarak yapısal esneklik sağlayan önemli stratejilerden biridir. Mekânsal anlamda esneklik sağlayan bu strateji, donatısal boyutta da mekâna katkı sunan, birleştirilebilme-bölünebilme teknikleriyle özel olarak tasarlanan donatılarla da olduğu gibi, aynı zamanda farklı malzemelerden elde edilerek kullanılacak olan bölücü elemanlarla da mekânda esnekliğin sağlanabileceğini gösteren ve mimari tasarıma da farklı boyutlarda katkı sunan bir yaklaşımdır (İslamoğlu ve Usta, 2017).

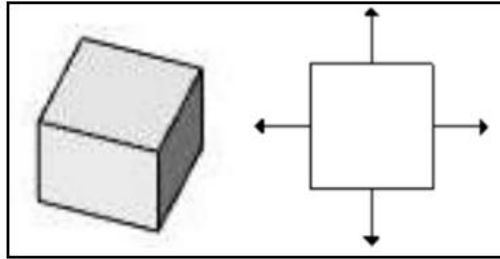

Şekil 31: Birleştirilebilme/bölünebilme stratejisinin şematik anlatımı
(İslamoğlu, 2014).

4.1.2.2.Kullanım Esnekliği Stratejileri

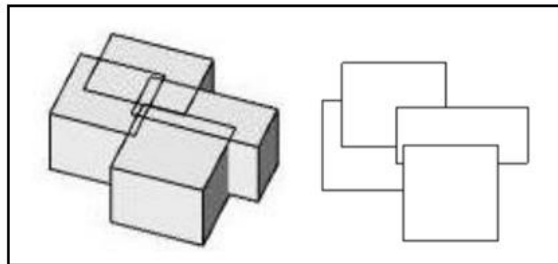
Kullanım esnekliği, tamamlanmış kullanıma hazır halde olan yapı içerisinde kullanıcı bireylerin mevcut taşıyıcı sisteme dokunmamak kaydıyla, ihtiyaçları ve talepleri doğrultusunda gerçekleştirebileceği ve kullanım alanlarını özgürce zenginleştirerek yaratabileceği değişim sürecini tanımlayan esneklik sağlama yaklaşımlarıdır. Sadece mekân değil mekân içerisindeki donatı, obje ve mobilyalarla da sağlanabilecek olan bu yaklaşım, kullanıcı bireylerin kendileri tarafından bağımsızca sağlayabileceği dönüşümleri içermektedir (Oxman, 1975).

Hareketlilik stratejisi; yapılarda bilinçli olarak tamamlanmayıp, ıslak hacimler ve taşıyıcı sistemler dışındaki alanların bireyin özgür iradesi ve tercihleri doğrultusunda kullanılabileceği ve aynı zamanda hem mekân hem donatı düzeyinde sağlanabilecek çeşitli değişimlerin ve oluşturulacak mekânsal organizasyonların kullanıcı bireylerin talebine göre düzenlenebileceği esneklik stratejisidir. Loft mekân şeklinde de tanımlanan bu alanlar kişiye özgür alanlar sunmakta ve zengin bir mekânsal donanım olanağı ile hizmet etmektedir. (İslamoğlu ve Usta, 2018).

Şekil 32: Hareketlilik stratejisinin şematik anlatımı (İslamoğlu, 2014).

Çok amaçlı kullanım stratejisi; bir mekânın veya alanın veya donatının multifonksiyonel olması yani birden çok işleve hizmet etmesi ve aynı zamanda birden çok kullanıcıya da kullanım imkânı sağlaması temeline dayanmaktadır. (Bilgin, 1999).

Şekil 33: Çok amaçlı kullanım stratejisinin şematik anlatımı (İslamoğlu, 2014).

4.1.3. Bu Kavramlar Üzerinden Örneklem Alanı Olan Gaziantep'te İncelenen Konutlara Ait Analizler

Çalışmada bu bölüme kadar genel olarak yapısal sınır bileşenleri ve bu bileşenlerin iç mekân organizasyonunda esnek mekân oluşumu üzerine etkileri ve bu mekânlarda esneklik sağlama stratejileri üzerinde durulmuştur. Bu bölümde ise bir önceki bölümde irdelenen esneklik sağlama stratejileri, örneklem alanı olan Gaziantep özelinde farklı konut tipolojilerinde incelenerek esneklik açısından uygun olup olmadıkları ve değişen dönem koşulları ve aile yapılarına göre değiştirilebilir bir geçişlilik sağlayıp sağlamadıkları irdelenecek ve mimari açıdan mekânsal esneklik analizleri gerçekleştirilecektir.

4.1.3.1. Analiz Çizelgelerinin Oluşturulması

Örneklem alanı olan Gaziantep özelinde incelenecek olan konut analizleri iki kademedен oluşan analiz çizelgeleri üzerinden incelenecektir. Bu kademeler;

1. Kademe: Seçilen konut yapısının genel özellikleri ve plan düzleminde mekânsal özelliklerini kapsayan analiz çizelgesi.

2. Kademe: Konutlarda mevcut olan yapısal sınır bileşenlerinin ve mekân özelinde de donatıların esneklik sağlama stratejilerine yönelik incelenmesi.

Birinci kademede bina noktasında genel özellikler ve plan düzleminde mekân organizasyonu üzerinde durulmaktadır. Mekanlar ve yaşama alanları genel olarak incelenip, sirkülasyon alanları ve mekanların birbirleri ile ilişkileri de göz önünde bulundurularak yapılacaktır. İkinci kademede ise donatı ve objeler noktası da dâhil olmak üzere, mekânların dönüştürülebilirliği, birbiri ile ilişkisi, geçişliliği, esneklik sağlama stratejileri üzerinden sorgulanmakta ve analiz edilmektedir.

4.1.3.2.Konut Analizleri

GENEL BİLGİLER

● YAPININ ADI
Karamanukyan Ailesi Evi (Geleneksel Gaziantep Evi)

● BUGÜNKÜ ADI
Hasan Süzer Etnografya Müzesi

● YAPIM YILI
19. Yüzyıl

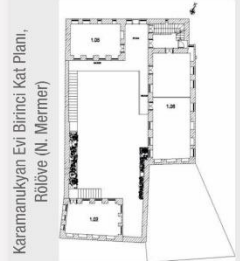
● GENEL ÖZELLİKLERİ

Gaziantep ili Şahinbey ilçesi Eyüboğlu mahallesi Hanıfioğlu sokakta bulunan bu yapının orijinal kullanımı konut olup, günümüzde müze olarak hizmet vermektedir. (Erbaş, 2012:48-101)

KONUT DIŞ CEPHE GÖRSELLERİ

PLAN DÜZLEMİNDE İÇ MEKÂN ORGANİZASYONU

● Tarihi geleneksel Gaziantep evlerinden birisi olan ve 19. yüzyılda bu bölgede yaşayan varlıklı bir Ermeni aile tarafından yaptırılmış olan Karamanukyan Evi, yapım teknikleri, plan özellikleri, malzeme kullanımı vb. yapıldığı döneme göre birçok yönden geleneksel Gaziantep evlerini temsil eden önemli yapılardandır.

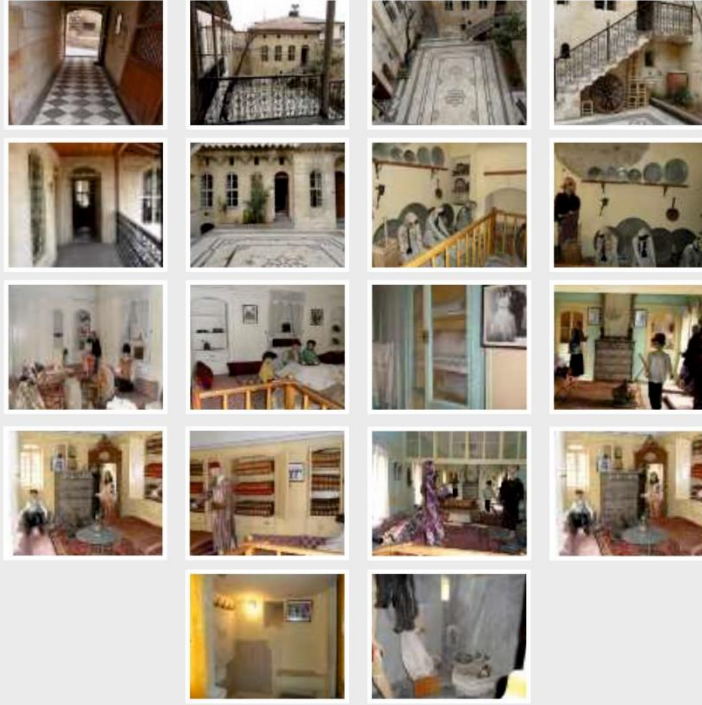
● Plan düzleminde incelendiğinde, zemin katta yarı açık alan olan avlu aracılığıyla avluya bağlanan diğer mekânların birbirleri arasında esnek geçişlerin sağlandığı ve ilişkilendirildiği görülmektedir.

● Bu yapılarda avlular hem aile bireylerinin toplandığı ve etkileşim halinde olduğu hem de tüm odalara açılan bir ortak alan görevi gören esnek geçişlerin sağlandığı ortak alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel yapılarda bu alanlar aynı zamanda da mahremiyeti de sağlayarak konutların dış mekânla ilişkisini sağlayan birimlerdir.

● Ayrıca geleneksel Gaziantep evlerinde olduğu gibi Karamanukyan Evi'nde de her odanın kendi içerisinde, yeme-içme, uyuma, dinlenme, duş vb. birden çok amaca hizmet edecek şekilde tasarlandığı ve bu şekilde her bir mekânın birden çok işlevi barındırdığı esnek bir tasarım anlayışı temeline dayandığı görülmektedir.

Çizelge 6a. Karamanukyan Ailesi Evi genel özellikleri ve planı

MEKÂN VE DONATI NOKTASINDA ESNEKLİK ANALİZİ

- Geleneksel Türk evlerinde olduğu gibi geleneksel Gaziantep evlerinde de esnek bir temele dayanan bir tasarım anlayışı mevcuttur. Avluların ortak alanlar olarak kullanılması ve diğer tüm alanlara buradan geçiş sağlanması, ayrıca odaların da kendi içinde hem yatma hem oturma alanlarına dönüştürülerek ve birden fazla temel ihtiyaca hizmet ediyor olması tüm bunlara ek olarak her odada duş imkânının olması da mekânda kullanım esnekliği stratejilerinin sağlandığının göstergeleridir.
- Odalarda duvarlarda bulunan nişler aracılığıyla yatak, yastık vb. eşyaların depolanabilmesi özellikle misafirlerin ağırlandığı başoda olarak adlandırılan mekânlarda günün çeşitli saatlerinde orta alanda sinilerle yemek ikram edilmesi ve kaldırılabilmesi, akşamları da ihtiyaç durumunda nişlerdeki bu yatakların açılarak ve kullanılarak misafirlerin ağırlanması sonrasında tekrardan bu nişlere kaldırılabilmesi de mekânın kendi içerisinde kullanım esnekliği stratejilerine uygunluğunu ortaya koymaktadır.
- Ayrıca geleneksel Gaziantep evlerinde evin çocuklarının evlenip aile halkına yeni ailelerin eklenmesi durumunda geniş odalar bölünerek yeni iki odaya dönüştürülmüş ve bu şekilde yeni bir yaşam alanına daha yer açılarak tasarım esnekliği stratejilerinden birleştirilebilir- bölünebilir stratejisine uygunluk ortaya çıkmıştır. Ek olarak bu yapının en başta konut olarak inşa edilmiş olmasına rağmen günümüzde müzeye dönüştürülerek faaliyet göstermesi de yapının esnek ve dönüştürülebilir olduğunu gösteren bir diğer durumdur. Sonuç olarak, geleneksel Gaziantep evlerinden biri olan Karamanukyan evi, esneklik stratejilerini sağlamakta olup ve konut olarak kullandığı dönemde kullanıcılarına esnek bir yaşam alanı hizmeti sunmuştur.

ESNEKLİK SAĞLAMA STRATEJİLERİ ANALİZİ

Modülerlik Stratejisi	Nötr Alanlar Stratejisi	Farklı Plan Tipleri Stratejisi	Eklenebilir Çıkarılabilir Stratejisi	Birleştirilebilir Bölünebilir Stratejisi	Hareketlilik Stratejisi	Çok Amaçlı Kullanım Stratejisi
✓	✓	✗	✓	✓	✗	✓

Çizelge 6b. Karamanukyan Ailesi Evi'ne ait esneklik analizi

● YAPININ ADI
Demirciyan Ailesi Evi (Geleneksel Gaziantep Evi)

● BUGÜNKÜ ADI
Hitit Kafe

● YAPIM YILI
19. Yüzyıl

● GENEL ÖZELLİKLERİ
Gaziantep ili Şahinbey ilçesi Bey Mahallesi Kayacık ara sokakta bulunan bu yapının orijinal kullanımı konut olup, günümüzde kafe olarak hizmet vermektedir. (Erbaş, 2012:195-231)

Geleneksel Gaziantep evlerinden birisi olan ve 19 yüzyıldan günümüze varlığını sürdüren bu tarihi yapı, geçmişten günümüze restorasyon işlemi geçirmiş ancak orijinalliği korunmaya çalışılmıştır. Ve temelde mimari açıdan; yapım teknikleri, malzeme kullanımı, plan özellikleri, üslup ve tasarım noktasında da geleneksel Gaziantep evlerini temsil eden örnek yapılardan birisi olarak varlığını sürdürmektedir.

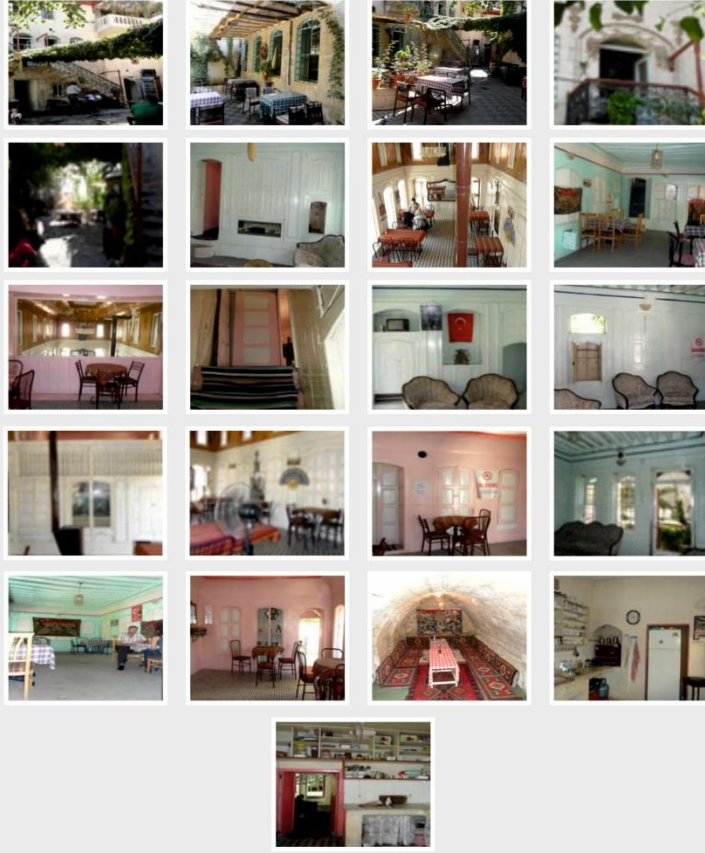
Yine bu yapıda da avlunun hem dış mekânla ilişkiyi sağladığı hem de çevresine kesme taş malzemelerle örülen istinat duvarı ile mahremiyeti sağlayarak konut içerisindeki kullanıcılara yarı açık mekân olarak hizmet veren bir alan olmasının dışında, odalar arasında da esnek bir geçiş işlevi görerek ortak kullanım alanı olarak kullanıldığı görülmektedir.

Demirciyan evinde de, geleneksel Gaziantep evlerinde olduğu gibi her oda kendi içerisinde kullanıcılarının yatma, dinlenme, yeme-içme ve duş gibi temel gereksinimlerine hizmet edecek şekilde bir kurguya sahiptir.

Yapı içerisinde bulunan galeri boşluğu kısmı da mekâna farklı bir atmosfer katmakta ve kapalı mekân içerisinde kullanım alanları arasında esnek bir ilişki sağlayarak bütün mekânların ortak bir noktaya yönlendirildiği ve geçişlerin sağlandığı bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çizelge 7a. Demirciyan Ailesi Evi genel özellikleri ve planı

MEKÂN VE DONATI NOKTASINDA ESNEKLİK ANALİZİ

Geleneksel Gaziantep evlerinden birisi olan Demirciyan evi de, esnek bir temele dayanan bir tasarım anlayışı ile inşa edilmiştir. Dış mekânda avlunun ortak bir kullanım alanı ve odalar arası geçiş noktası olması, yapı içerisinde ise galeri boşluğunun ve giriş holündeki ortak kullanım alanının esnek ve bir-biri ile ilişkili alanlar ağı oluşturması da bu yapının tasarım noktasında esneklik stratejilerine uygunluğunu göstermektedir. Ek olarak bu yapının en başta konut olarak inşa edilmiş olmasına rağmen günümüzde kafeye dönüştürülerek faaliyet göstermesi de yapının esnek ve dönüştürülebilir olduğunu gösteren bir diğer durumdur.

Ayrıca mekânların kendi içinde multifonksiyonel alanlar oluşu ve günümüzde kafe olarak hizmet veren bu yapıda, duvar yüzeylerindeki nişlerin günümüzde sergileme alanı olarak hizmet veriyor olması ve konut olarak kullanıldığı dönemde ise mekânlar içerisindeki nişlerin depolama, donatıların ise dönüştürülebilir olması da kullanım esnekliği stratejilerini sağlamaktadır.

ESNEKLİK SAĞLAMA STRATEJİLERİ ANALİZİ

Modülerlik Stratejisi	Nötr Alanlar Stratejisi	Farklı Plan Tipleri Stratejisi	Eklenebilir Çıkarılabilir Stratejisi	Birleştirilebilir Bölünebilir Stratejisi	Hareketlilik Stratejisi	Çok Amaçlı Kullanım Stratejisi
✓	✓	✗	✓	✓	✗	✓

Çizelge 7b. Demirciyan Ailesi Evi'ne ait esneklik analizi

YAPININ ADI
Piriyan Evi (Geleneksel Gaziantep Evi)

YAPIM YILI
1860

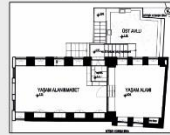
GENEL ÖZELLİKLERİ
Gaziantep ili Şahinbey ilçesi sınırları içerisinde Bey Mahallesinde bulunan Piriyan Evi 1860'larda inşa edilmiş, orijinal kullanımını konut olan ve günümüzde de yine konut olarak hizmet veren ve aktif kullanılan bir yapıdır. (Günel, 2019:74-93)

Piriyan Evi +1.77 Kotu Zemin Kat Planı
(Mimar Gamze Uygur, Mimar Cihangir Uygur)

Piriyan Evi +3.52 Kotu Ara Kat Planı
(Mimar Gamze Uygur, Mimar Cihangir Uygur)

Piriyan Evi +5.25 Normal Kat Planı
(Mimar Gamze Uygur, Mimar Cihangir Uygur)

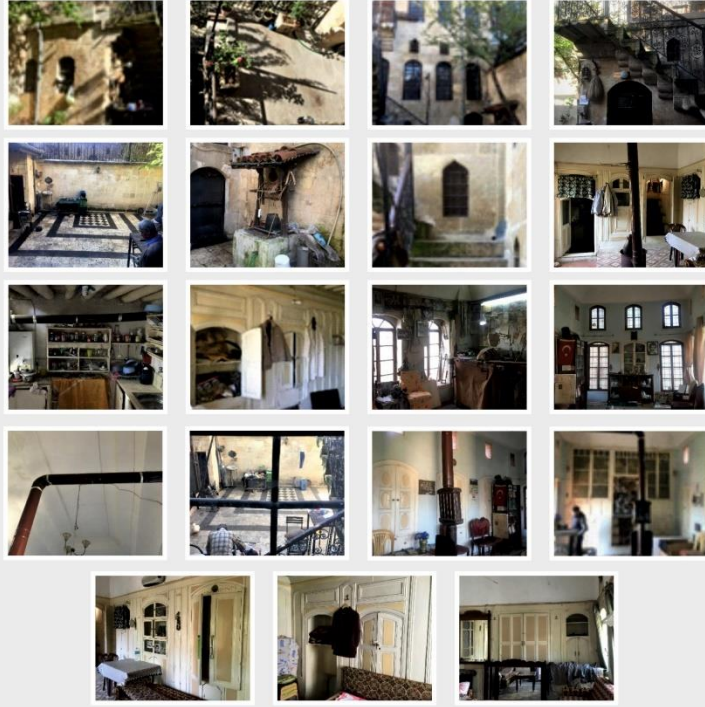
Geleneksel Gaziantep evlerinden birisi olan ve orijinal kullanımını koruyarak günümüzde de konut olarak kullanılmaya devam eden Piriyan Evi, halk arasında "Köşklü Ev" olarak da adlandırılan ve yapım tekniği, malzeme kullanımı ve tasarım noktalarında da geleneksel Gaziantep evlerinin önemli temsilcilerinden biri olarak hala varlığını sürdürmektedir.

Plan düzleminde incelendiğinde, plan tipolojisi olarak evsamsız konut örneklerinden birisi olan bu yapıda, avlunun yine dış mekânla ilişkiyi sağladığı bir yapı örneği olduğu görülmektedir. Yaşam alanları arasındaki ilişkinin yine avlu aracılığı ile sağlandığı bu yapıda aynı zamanda bazı odalarda odadan odaya geçiş şeklinde olup mahremiyetin de sağlandığı kapılarla mekânlar arasında esnek geçişlerin ve etkileşimin sağlandığı görülmektedir.

Diğer geleneksel Gaziantep evlerinde olduğu gibi bu yapıda da mahremiyetin ve güvenlik önlemlerinin ön planda tutularak sosyal hayatın da içiçe olduğu bir düzen olmakla birlikte, aynı zamanda her bir odanın kendi içerisinde yaşayan bireylerin günlük temel ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte tasarlandığı görülmektedir.

Çizelge 8a. Piriyan Evi genel özellikleri ve planı

MEKÂN VE DONATI NOKTASINDA ESNEKLİK ANALİZİ

Geleneksel Gaziantep evlerinin önemli örneklerinden birini temsil eden Piriyan Evi, tasarım esnekliği stratejilerine tamamen uygunluk göstermese de kullanım esnekliği stratejilerini sağlayan unsurlar barındırmaktadır. Avlunun hem mahremiyeti sağlayıp hem dış mekânla sınırlı olarak ilişkiyi sağlaması, hem de mekânlar arasında bir geçiş unsuru olması, ayrıca iç mekânlarda ise depolama alanı olarak kullanılan gömme dolaplar ve nişler esnek kullanım imkânı sağlamaktadır.

Diğer geleneksel Gaziantep evlerinde olduğu gibi Piriyan Evi'nde de her bir odanın gündüz oturma alanı olup, akşamları ise nişlere ve dolaplara depolanan yataklarla uyuma mekânına dönüştürülmesi de esneklik stratejilerini sağlayan bir diğer noktayı ortaya koymaktadır.

ESNEKLİK SAĞLAMA STRATEJİLERİ ANALİZİ

Modülerlik Stratejisi	Nötr Alanlar Stratejisi	Farklı Plan Tipleri Stratejisi	Eklenebilir Çıkarılabilir Stratejisi	Birleştirilebilir Bölünebilir Stratejisi	Hareketlilik Stratejisi	Çok Amaçlı Kullanım Stratejisi
✓	✓	✗	✗	✗	✗	✓

Çizelge 8b. Piriyan Evi'ne ait esneklik analizi

GENEL BİLGİLER

YAPININ ADI
Günsev Sitesi 1

YAPIM YILI
2013

GENEL ÖZELLİKLERİ
Gaziantep ili Şahinbey ilçesi Akkent bölgesinde Günsev Sitesinde bulunan bu daire 3+1 odalı olup 150 m²lik bir alandan oluşmaktadır.

KONUT DIŞ CEPHE GÖRSELLERİ

PLAN DÜZLEMİNDE İÇ MEKÂN ORGANİZASYONU

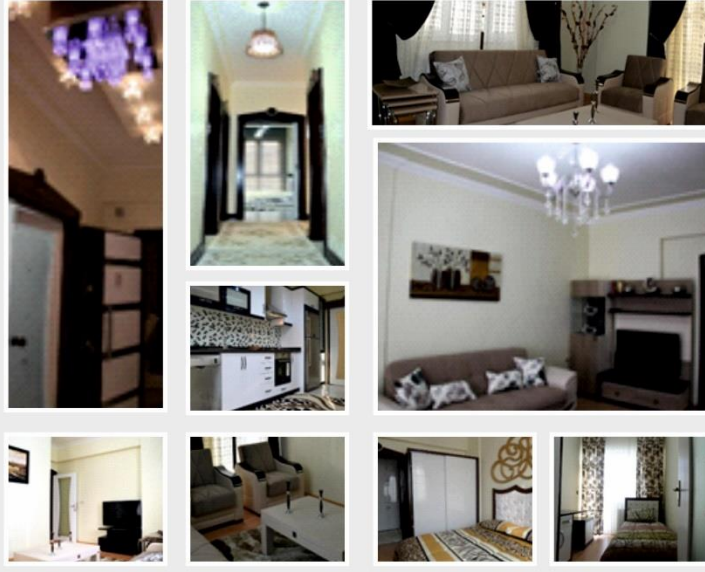
Giriş holünden itibaren ilk olarak salon, mutfak ve oturma odası mekânlarının bireyi karşıladığı bu dairede, mekânlar duvarlar aracılığıyla net sınırlar çerçevesinde işlevine göre alanlara ve birimlere ayrılmıştır.

Tüm dairenin net sınırlar çizilerek alanlara ayrılması durumu, modülerlik stratejisi, farklı plan tipleri stratejisi, eklenebilme çıkarılabilme veya birleştirilebilme-bölünebilme stratejilerine ve hareketlilik stratejisine yönelik değişim ve dönüşümleri sağlamayan bir plan tipolojisi oluşturmuştur.

Koridorun ortak yaşama alanlarını ve uyuma alanları ile ıslak hacimleri birbirinden ayırmasıyla mahremiyetin sağlandığı bu dairede, plan düzleminde esneklik stratejilerinin sağlanmadığı ve dönüştürülebilirlik açısından uygun olmadığı sonucuna varılmaktadır.

Çizelge 9a. Günsev Sitesi 1 genel özellikleri ve planı

MEKÂN VE DONATI NOKTASINDA ESNEKLİK ANALİZİ

Genel olarak esneklik stratejilerini sağlamayan bu dairede, sadece oturma odası biriminde kullanılan esnek ve dönüştürülebilir donatılar olan ve hem yatak hem de oturma elemanı olarak hizmet veren donatılar esneklik sağlamakta olup diğer mekânlarda ve bu mekânlardaki donatılarda ise esneklik sağlama yaklaşımlarına dair bir bulguya rastlanmamaktadır.

ESNEKLİK SAĞLAMA STRATEJİLERİ ANALİZİ

Modülerlik Stratejisi	Nötr Alanlar Stratejisi	Farklı Plan Tipleri Stratejisi	Eklenebilir Çıkarılabilir Stratejisi	Birleştirilebilir Bölünebilir Stratejisi	Hareketlilik Stratejisi	Çok Amaçlı Kullanım Stratejisi
✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓

Çizelge 9b. Günsev Sitesi 1'e ait esneklik analizi

GENEL BİLGİLER

KONUT DIŞ CEPHE GÖRSELLERİ

PLAN DÜZLEMİNDE İÇ MEKÂN ORGANİZASYONU

● YAPININ ADI
Altun Life Sitesi

● YAPIM YILI
2019

● GENEL ÖZELLİKLERİ
Gaziantep ili Şehitkâmil ilçesinde bulunan ve 3+1 odalı olan bu daire 200 m²lik bir alandan oluşmaktadır.

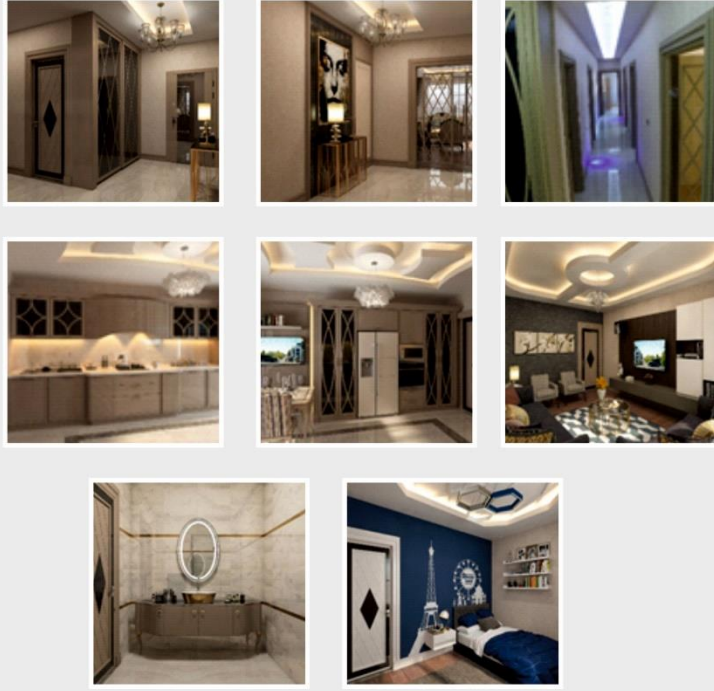
● Antre aracılığıyla mekâna girişin gerçekleştiği bu dairede, ilk olarak salon, sonrasında koridorun ilerleyen kısımlarında mutfak ve ıslak hacimler ile karşılaşmaktadır.

● Koridorun ilerleyen kısımlarında ise oturma odası ve yatak odaları ile karşılaşmakta olup bu yaşama alanlarının giriş kapıları ters uç noktalarda seçilerek ve yerleştirilerek yatak odaları açısından mahremiyet sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir.

● Yaşama alanlarının net sınırlarla çizildiği ve duvarlarla birbirine mekânsal bütünlük açısından bağlı olsa da yaşam alanı olarak bağımsız ayırık alanlar oluşturulduğu ve kurgulandığı görülmektedir.

Çizelge 10a. Altun Life Sitesi genel özellikleri ve planı

MEKÂN VE DONATI NOKTASINDA ESNEKLİK ANALİZİ

Yapı tasarım esnekliği stratejilerine uygun olarak tasarlanmamış olup, incelenen daire içerisinde de esneklik açısından uygunluk görülmemektedir. Mekânsal yaşama alanları olarak da mekânlar içerisindeki donatılar noktasında incelenen mekânda esneklik kriterleri görülmemektedir.

ESNEKLİK SAĞLAMA STRATEJİLERİ ANALİZİ

Modülerlik Stratejisi	Nötr Alanlar Stratejisi	Farklı Plan Tipleri Stratejisi	Eklenebilir Çıkarılabilir Stratejisi	Birleştirilebilir Bölünebilir Stratejisi	Hareketlilik Stratejisi	Çok Amaçlı Kullanım Stratejisi
✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗

Çizelge 10b. Altun Life Sitesi'ne ait esneklik analizi

GENEL BİLGİLER

KONUT DIŞ CEPHE GÖRSELLERİ

PLAN DÜZLEMİNDE İÇ MEKÂN ORGANİZASYONU

YAPININ ADI
Ceylife Konakları

YAPIM YILI
2022

GENEL ÖZELLİKLERİ
Gaziantep'in Oğuzeli ilçesinde bulunan bu yapı 7+1 odalı olup 577 m²'lik bir alandan oluşmaktadır.

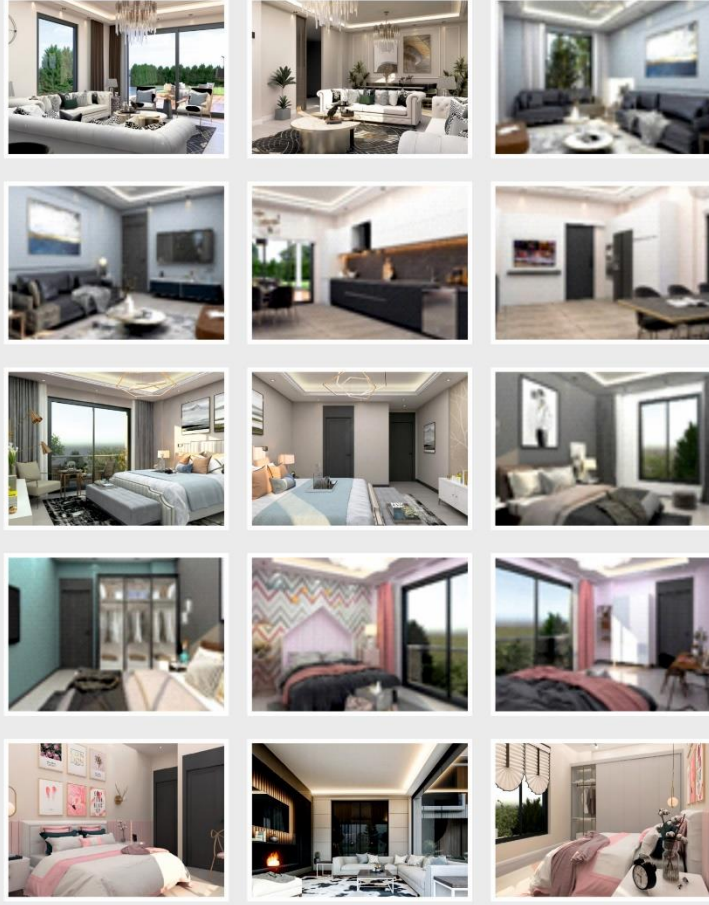
Konut plan düzleminde incelendiğinde, her bir kat kendi içerisinde kurgulanmış olup, her bir kattaki yaşama birimi net sınırlarla yani yapısal sınır öğelerinden biri olan duvarlarla birbirinden ayrılmıştır ve bu yapıda da geçiş unsuru, katlar arasındaki merdivenler ve katlardaki hollerden oluşmaktadır.

Kullanıcı bireylerin birçok yönden ihtiyacı düşünülerek tasarlanan bu yapıda, zemin katta yaşama mekânları olan oturma odası, salon, mutfak, ıslak hacimler net sınırlarla birbirinden ayrılmış olup antre ve hol aracılığıyla bu mekanlar arasında geçişler aktif bir şekilde sağlanmaktadır. Aynı zamanda kapanıp açılabilir kaydırmalı sistemle tasarlanmış olan kış bahçesi kişilerin arzularına göre önemsel olarak esnek bir şekilde dış mekânla ilişkiyi sağlarken, açık teras kısmı bu katta dış mekânla direkt olarak ilişkiyi sağlayan bir geçiş unsuru olarak mevcuttur.

Üst katta ise, yatak odaları ve banyolar konumlandırılmış olup, mahremiyet sağlanmıştır. Aynı zamanda bu katta giyinme odası, çamaşır odası gibi odalar yer almakta, tüm bu alanlar net sınırlarla birbirinde ayrılmış olup, merdiven bitimindeki hol aracılığıyla birbirine geçiş sağlanan alanlar şeklinde kurgulanmıştır.

Çizelge 11a. Ceylife Konakları genel özellikleri ve planı

MEKÂN VE DONATI NOKTASINDA ESNEKLİK ANALİZİ

İncelenen yapıda her bir ihtiyaca hizmet edecek mekânlar ayrı ayrı düşünülüp tüm ihtiyaçlar için ayrı mekânlar tasarlanmış olup, bu mekânlar yapısal sınır bileşenlerinden birisi olan duvarlar aracılığıyla birbirinden net sınırlarla ayrılmıştır ve tasarım esnekliği kriterlerine uygunluk göstermemektedir. Mekânlar içerisinde kullanılan donatıların bir kısmı dönüştürülebilir şekilde tasarlandığı ve tercih edildiği için kullanım esnekliği kriterlerine uygunluk göstermektedir.

ESNEKLİK SAĞLAMA STRATEJİLERİ ANALİZİ

Modülerlik Stratejisi	Nötr Alanlar Stratejisi	Farklı Plan Tipleri Stratejisi	Eklenebilir Çıkarılabilir Stratejisi	Birleştirilebilir Bölünebilir Stratejisi	Hareketlilik Stratejisi	Çok Amaçlı Kullanım Stratejisi
✗	✗	✗	✗	✗	✓	✓

Çizelge 11b. Ceylife Konakları'na ait esneklik analizi

YAPININ ADI
İkincil Konut Olarak Kullanılan Bağ Evi

YAPIM YILI
2022

GENEL ÖZELLİKLERİ
Gaziantep Şahinbey ilçesinde bulunan bu bağ evi, 8 dönümlük arsa üzerinde 140 m²lik bir alanda tasarlanmıştır. 100 m²lik kısmını evin iç mekânları ve yaşam alanları, 40 m²lik kısmını ise dış mekânla ilişkiyi sağlayan veranda oluşturmaktadır.

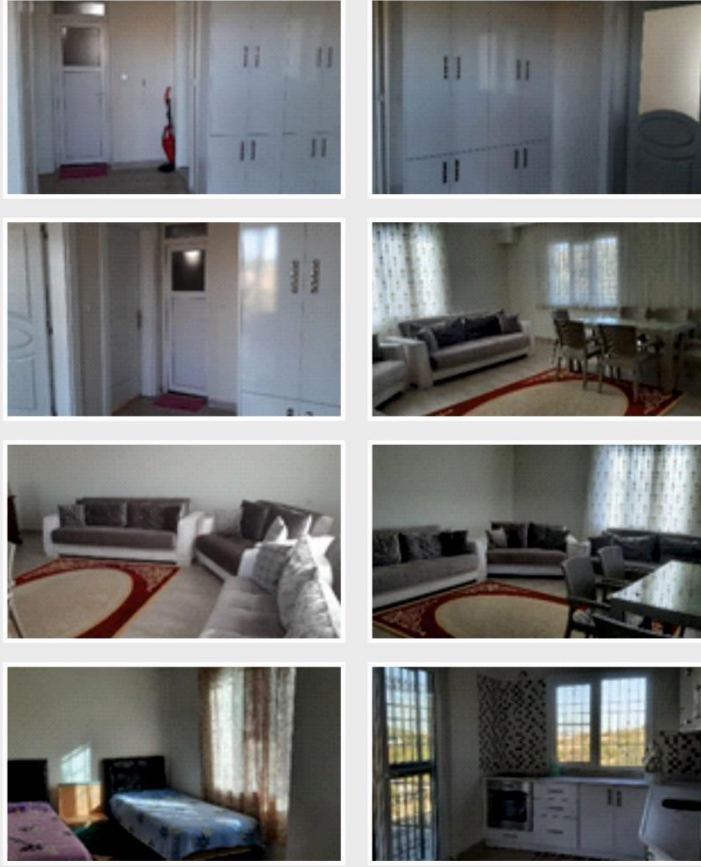
İkincil yaşam alanı olarak tasarlanan bu mekânda kullanıcı bireyler bu yapıyı, çoğunlukla hafta sonu aile bireyleri ve yakın çevreleri ile vakit geçirme alanı olarak kullanmakta ve bu yönüyle mekân plan düzleminde de görüldüğü gibi temel ihtiyaçlara hizmet eden bir alanı kapsamaktadır.

Kullanıcı bireylerin birincil yaşama alanları olan apartman dairelerine nazaran veranda aracılığıyla konutlardaki balkon mekânlarına benzerliği olsa da, bu mekânın müstakil olması ve doğayla, toprakla içiçe bir yaşam alanı sunması kullanıcı bireylere esnek ve işlevsel bir hizmet sunmakta ve kullanıcı bireylere modern çağın dayatmalarından uzak bir dinlenme alanı olarak katkı sağlamaktadır.

Bütün temel ihtiyaçların gözetilerek tasarlandığı iç mekânda kullanıcı bireylerin talebi ve mahremiyet açısından da uygunluğundan dolayı mekânlar net sınırlarla birbirinden ayrılmış olup genel olarak esneklik kriterlerine uygun olmadığı ancak ortak alan olan hol kısmında birleşerek sadece mekânlar arası geçişler noktasında bir esneklik sağlandığı görülmektedir. Ayrıca mutfak kısmının pencerelerinin kaydırılabilir sistemle tasarlanıp verandayla direkt ilişki içerisinde olması da bir diğer esnek geçiş unsurudur.

Çizelge 12a. İkincil Konut Olarak Kullanılan Bağ Evi genel özellikleri ve planı

MEKÂN VE DONATI NOKTASINDA ESNEKLİK ANALİZİ

Tasarım esnekliği stratejilerini sağlamayan bu mekân, kullanım esnekliği stratejileri noktasında salondaki açılıp kapanabilir koltuklar ile hem yatma hem de oturma işlemlerinin sağlanması ve yatak odasındaki bazaların birleştirilip ayrılarak çift veya tek kişilik yataklara dönüştürülebilir olması şeklinde ayrıntılar incelendiğinde, sadece esnek ve dönüştürülebilir donatılar noktasında esneklik açısından uygunluk göstermektedir.

ESNEKLİK SAĞLAMA STRATEJİLERİ ANALİZİ

Modülerlik Stratejisi	Nötr Alanlar Stratejisi	Farklı Plan Tipleri Stratejisi	Eklenebilir Çıkarılabilir Stratejisi	Birleştirilebilir Bölünebilir Stratejisi	Hareketlilik Stratejisi	Çok Amaçlı Kullanım Stratejisi
✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓

Çizelge 12b. İkincil Konut Olarak Kullanılan Bağ Evi'ne ait esneklik analizi

GENEL BİLGİLER

KONUT DIŞ CEPHE GÖRSELLERİ

PLAN DÜZLEMİNDE İÇ MEKÂN ORGANİZASYONU

YAPININ ADI
Sıla Evler Rezidans 1

YAPIM YILI
2011

GENEL ÖZELLİKLERİ
Gaziantep ili Şahinbey ilçesinde Gaziantep Üniversitesi mevkiinde bulunan bu yapı 4 katlı olup çeşitli m² alternatifleri ile hizmete sunulmuştur.

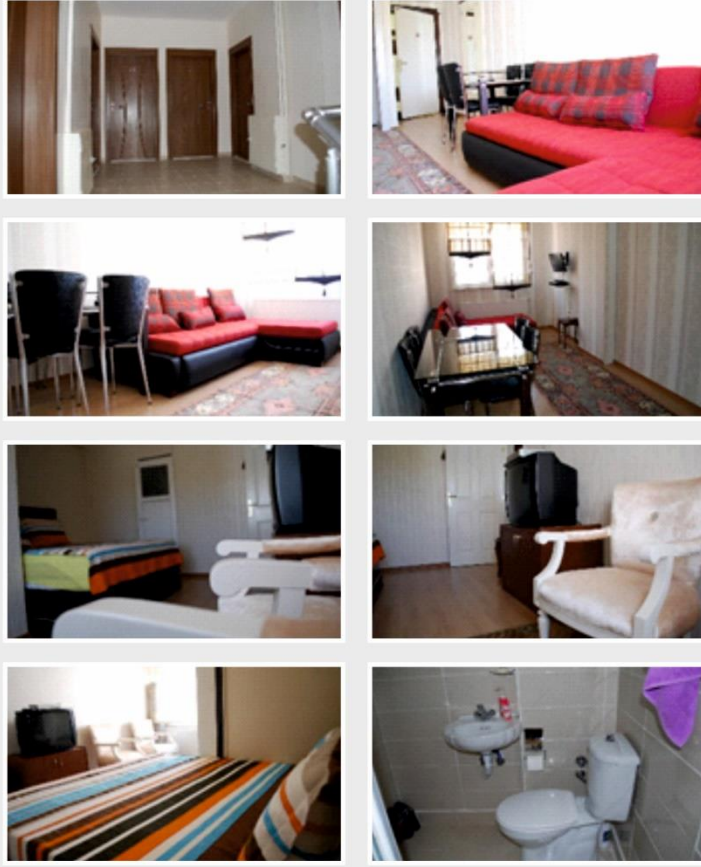

Mekânsal genişlik ve kullanım noktasında çeşitli alternatifler sunan bu yapıda alternatifler içerisinde 1+1 bir daire incelenmiştir. Giriş alanından sonra direkt olarak oturma alanı ve mutfak kısmının içiçe tasarlandığı bu mekânda oturma alanı L tipi koltuk takımı ile hem oturma hem yatma hem de depolama görevi gören bir mobilya ile esnek bir kullanım alanına dönüştürülmüştür. Hemen bitişiğinde konumlanan yemek alanı da mutfakla beraber düşünülp kullanım açısından da kolaylık sağlayan bir konumdadır.

Yatma mekânı olarak tasarlanan diğer mekânda TV, oturma elemanı vs. konumlandırılarak tasarlanması kullanıcının konforunu ve taleplerini karşılayan esnek kullanım koşulları olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca banyonun bu oda içerisinde tasarlanması da hem kullanım kolaylığı hem de mahremiyet açısından kullanıcıya olumlu bir hizmet olarak sunulmuştur.

Çizelge 13a. Sıla Evler Rezidans 1 genel özellikleri ve planı

MEKÂN VE DONATI NOKTASINDA ESNEKLİK ANALİZİ

Tasarım esnekliği stratejilerini sağlamayan bu mekân, kullanım esnekliği stratejileri noktasında salondaki açılıp kapanabilir koltuklar ile hem yatma hem de oturma işlemlerinin sağlanması ve aynı zamanda depolama işlevi görmesi şeklinde ayrıntılar incelendiğinde, sadece esnek ve dönüştürülebilir donatılar noktasında esneklik açısından uygunluk sağlamaktadır.

ESNEKLİK SAĞLAMA STRATEJİLERİ ANALİZİ

Modülerlik Stratejisi	Nötr Alanlar Stratejisi	Farklı Plan Tipleri Stratejisi	Eklenebilir Çıkarılabilir Stratejisi	Birleştirilebilir Bölünebilir Stratejisi	Hareketlilik Stratejisi	Çok Amaçlı Kullanım Stratejisi
✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓

Çizelge 13b. Sıla Evler Rezidans 1'e ait esneklik analizi

GENEL BİLGİLER

KONUT DIŞ CEPHE GÖRSELLERİ

PLAN DÜZLEMİNDE İÇ MEKÂN ORGANİZASYONU

YAPININ ADI
Sıla Evler Rezidans 4

YAPIM YILI
2012

GENEL ÖZELLİKLERİ
Gaziantep ili Şahinbey ilçesinde Gaziantep Üniversitesi mevkiinde bulunan bu yapı 3 katlı olup çeşitli m² alternatifleri ile hizmete sunulmuştur.

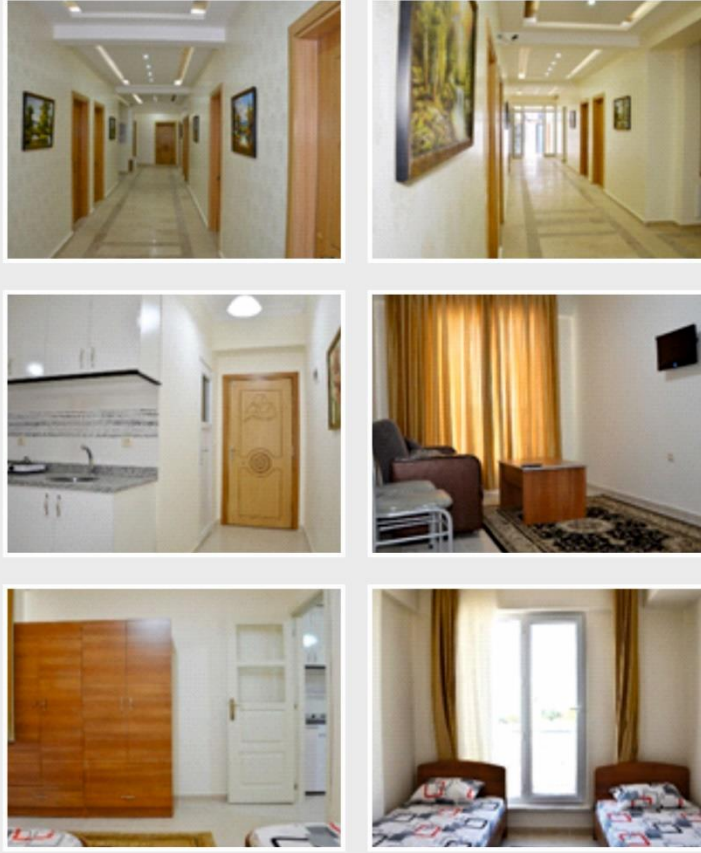

Birden çok alternatif sunan bu rezidans 1+1 odalı bir daire incelenmiştir. İncelenen dairede giriş kısmında sağda banyo-wc konumlandırılmış olup sonrasında mutfak ve oturma alanı içiçe tasarlanmıştır. Esnek bir kullanım imkânı sunan bu durum kullanıcı bireylerin bu alanlarda dönüştürülebilir imkânlarla da sahip olmalarını sağlamaktadır. Özellikle oturma alanı, yatma alanı veya çalışma alanına da dönüştürülebilir vaziyette kurgulanmıştır.

Mutfak kısmının bitişiğinde konumlandırılan ve yapısal sınır bileşenlerinden birisi olan duvarlar aracılığıyla bölünerek ayrı bir alana dönüştürülen yatak odası mahremiyeti sağlamakta olup birden çok kişiye hizmet edecek şekilde kurgulanmıştır.

Çizelge 14a. Sıla Evler Rezidans 4 genel özellikleri ve planı

MEKÂN VE DONATI NOKTASINDA ESNEKLİK ANALİZİ

İncelenen dairede mutfak ve oturma alanının birlikte düşülüp aynı zamanda oturma alanının birden çok amaca hizmet edecek şekilde tasarlanması esneklik stratejilerine uygunluk göstermektedir. Mahremiyet açısından yatak odalarının ayrı tasarlanmış olması sınır algısı oluştursa da bu mekânın içerisinde yatma alanının birden çok kullanıcıya hizmet etmesi de kullanım esnekliği açısından uygunluk göstermektedir.

ESNEKLİK SAĞLAMA STRATEJİLERİ ANALİZİ

Modülerlik Stratejisi	Nötr Alanlar Stratejisi	Farklı Plan Tipleri Stratejisi	Eklenebilir Çıkarılabilir Stratejisi	Birleştirilebilir Bölünebilir Stratejisi	Hareketlilik Stratejisi	Çok Amaçlı Kullanım Stratejisi
✗	✓	✗	✗	✗	✗	✓

Çizelge 14b. Sıla Evler Rezidans 4'e ait esneklik analizi

● YAPININ ADI
Müstakil Ev 1

● YAPIM YILI
2016

● GENEL ÖZELLİKLERİ

Gaziantep ili Şehitkâmil ilçesi Onat Kutlar mahallesinde bulunan bu müstakil yapı tek katlı olarak başlayıp sonraki yıllarda yeni aile bireylerinin katılımı sonucu 4 katlı bir yapıya dönüştürülmüş olup her kat aynı plan tipolojisine sahiptir.

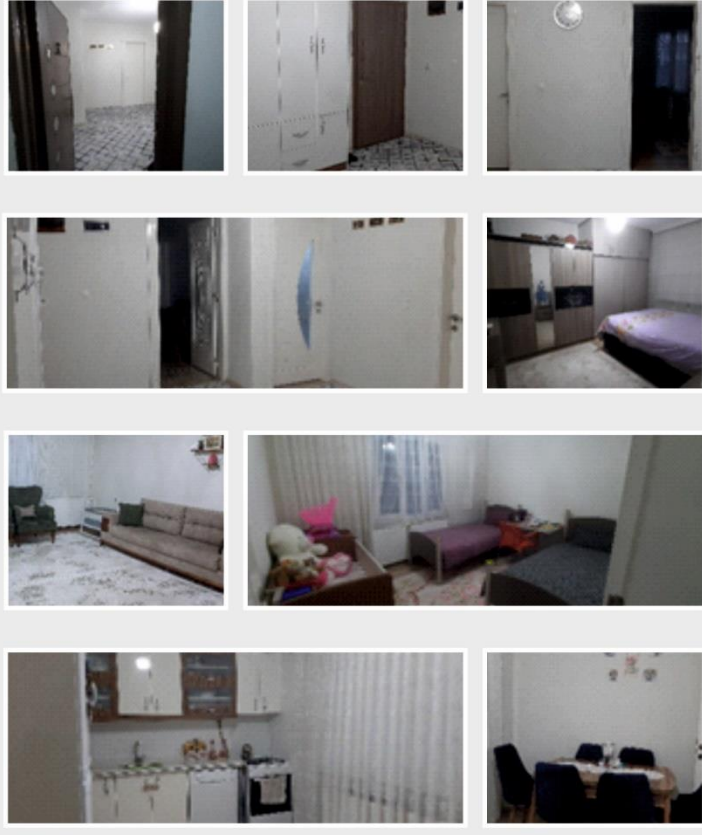
● Girişte dükkân olup, tek katlı bir yapı olarak başlayan bu yapı, zamanla yeni aile bireylerinin katılımıyla 4 katlı bir müstakil yapıya dönüşmüştür.

● Daireye girildiğinde ızgara plan tipini yansıtan ve tüm odaların kapılarının giriş holüne açıldığı bir alanla karşılaşmaktadır. Her bir odanın net sınırları ve duvarlarla ayrıştırılarak oluşturulduğu bu yapıda her bir mekân kendi içinde belirli amaca hizmet edecek şekilde kurgulanmış olup esneklik stratejilerine uygunluk göstermemektedir.

● Mekânın genelinde alanlar net sınırlarla ayrıldığı için dönüştürülemez bir sistemi ortaya koymakta olup kullanıcılar esnek kullanım olanakları sağlamamaktadır.

Çizelge 15a. Müstakil Ev 1 genel özellikleri ve planı

MEKÂN VE DONATI NOKTASINDA ESNEKLİK ANALİZİ

Mekânsal açıdan incelendiğinde tasarım esnekliği stratejilerinin görülmediği bu dairede, salondaki oturma elemanlarının hem yatma hem de dinlenme eylemlerine hizmet edecek şekilde dönüştürülebilir olması donatı noktasında kullanım esnekliğini sağlayan bir unsur olarak tanımlanabilir.

ESNEKLİK SAĞLAMA STRATEJİLERİ ANALİZİ

Modülerlik Stratejisi	Nötr Alanlar Stratejisi	Farklı Plan Tipleri Stratejisi	Eklenebilir Çıkarılabilir Stratejisi	Birleştirilebilir Bölünebilir Stratejisi	Hareketlilik Stratejisi	Çok Amaçlı Kullanım Stratejisi
✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓

Çizelge 15b. Müstakil Ev 1'e ait esneklik analizi

GENEL BİLGİLER

KONUT DIŞ CEPHE GÖRSELLERİ

PLAN DÜZLEMİNDE İÇ MEKÂN ORGANİZASYONU

YAPININ ADI
Müstakil Ev 2

YAPIM YILI
2012

GENEL ÖZELLİKLERİ

Gaziantep ili Şehitkâmil ilçesi Eyüpsultan mahallesinde bulunan bu müstakil yapı tek katlı bir gecekondulu olarak başlayıp sonraki yıllarda yeni aile bireylerinin katılımı sonucu 3 katlı bir yapıya dönüştürülmüş olup her kat aynı plan tipolojisine sahiptir.

Zemin katta bulunan tek katlı gecekonduyla oluşum süreci başlayan bu yapı zamanla yeni aile bireylerinin katılımıyla üst katların da eklenmesi sonucu 3 katlı müstakil bir yapıya dönüştürülmüştür.

Daireye girildiğinde tüm kapların giriş holüne açıldığı ve bu alandan tüm odalara geçiş sağlandığı görülmektedir. Bu yapıda da her bir mekânın kendi içerisinde belirli bir amaca hizmet edecek şekilde kurgulandığı görülmekte ve dönüştürülebilir esnek bir kullanım söz konusu olmadığı sonucuna varılmaktadır. Kısacası tasarım esnekliği stratejilerine uygunluk göstermektedir.

Çizelge 16a. Müstakil Ev 2 genel özellikleri ve planı

MEKÂN VE DONATI NOKTASINDA ESNEKLİK ANALİZİ

Mekânsal açıdan incelendiğinde tasarım esnekliği stratejilerinin görülmediği bu dairede, salondaki ve oturma odasındaki oturma elemanlarının hem yatma hem de dinlenme eylemlerine hizmet edecek şekilde dönüştürülebilir olması ve bunun dışında yatak odasında duvardaki nişte depolanan yatak ve yastıkların gerektiği durumlarda indirilerek diğer odalarda yatma elemanına dönüştürülüp tekrar kaldırılabilir olması da kullanım esnekliğini sağlayan unsurlar olarak tanımlanabilir.

ESNEKLİK SAĞLAMA STRATEJİLERİ ANALİZİ

Modülerlik Stratejisi	Nötr Alanlar Stratejisi	Farklı Plan Tipleri Stratejisi	Eklenebilir Çıkarılabilir Stratejisi	Birleştirilebilir Bölünebilir Stratejisi	Hareketlilik Stratejisi	Çok Amaçlı Kullanım Stratejisi
✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓

Çizelge 16b. Müstakil Ev 2'ye ait esneklik analizi

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Konut, bireylerin yaşamında temel gereksinimlerden birini oluşturan barınma ihtiyacını karşılayan, günümüzde de çeşitli fonksiyonlarla daha da özelleştirilmiş hale dönüşen yapı birimleridir. Konutların barınma ihtiyacının dışında farklı amaçlara da hizmet etmesi gerekliliği ve günümüz koşullarındaki çalışma hayatı, sosyal hayat ve yaşam şartları, bu mekânları daha esnek ve dönüştürülebilir olmaya itmekte ve zorunlu kılmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle mekân kavramı üzerinde durularak bu kavramı var eden ve onu boşluk kavramından sıyrılarak anlamlı ve nitelikli hale getiren sınır kavramı tanımlanmış, sonrasında bu kavramı mimaride sağlayan yapısal sınır bileşenleri olan zemin (döşeme), kolon, duvar ve örtü (tavan) öğeleri tanımlanarak örnekler üzerinden incelenmiştir. Bu çalışmaların beraberinde çeşitli okumalar yapılarak ve literatür araştırmaları sonucu elde edilen verilere ulaşılarak esneklik kavramının mimaride gelişim süreci incelenmiş; bu kavramın ilk çağlardan itibaren insan yaşamında bilinçdışı bir şekilde var olmuş olsa da, zamanla gereksinimlerin beraberinde getirdiği bir nitelik olarak ve mimarinin gösterdiği değişim ve gelişimlerle 1950'lerde kavramsal olarak kendine yer bulduğu görülmüştür. Esneklik kavramının tanımı yapılarak, mimaride bu kavramı sağlayan yaklaşımlar, tasarım esnekliği stratejileri olan; modülerlik, nötr alanlar, farklı plan tipleri, eklenebilme/çıkarılabilme, yedek mekan, birleştirilebilme/ bölünebilme ve kullanım esnekliği stratejileri olan; hareketlilik ve çok amaçlı kullanım şeklinde iki ayrı grupta incelenerek bu stratejilerin yapısal sınır bileşenleri ile ilişkisi gözlemlenmek üzere öncelikle; ilk çağlardaki yapılarda esneklik göstergeleri incelenmiş olup sonrasında geçmişten günümüze yerli ve yabancı yapılar üzerinden esneklik analizleri yapılarak incelenmiştir. Mekânsal düzeyde esneklik kriterleri tablo şeklinde verilip tek tek açıklanmıştır. Mimari tasarımda esneklik sağlama stratejileri, bir tablo oluşturularak örneklem alanı olan Gaziantep ili üzerinden seçilen konutlarda incelenmiş ve analiz edilmiştir. Bu inceleme Gaziantep'in geçmişten gelen geleneksel kültürünü yansıtan geleneksel Gaziantep evleri başta olmak üzere, site içerisindeki apartman daireleri, bağ evi, villa tipi konut, rezidanslar ve gecekondular gibi çeşitli yapı örnekleri üzerinden analiz edilmiş olup yapılar üzerinde; ilk tabloda plan düzleminde esneklik analizi ve ikinci tabloda donatı ve iç mekân düzeyinde esneklik analizleri şeklinde iki ayrı tablo üzerinde her bir yapının esneklik analizi yapılmıştır. Bu analizler sonucunda geleneksel Gaziantep

evlerinde, hem tasarım esnekliği stratejilerini hem de kullanım esnekliği stratejilerini sağlayan esnek bir tasarım anlayışının mevcut olduğu görölmektedir. Bu yapılarda odalar arası ilişkileri sağlayan avlular ve yapı içerisindeki her bir odanın kendi içerisinde kullanıcıların tüm temel gereksinimlerine hitap edecek şekilde tasarlanmış olması, esneklik kavramının bu yapılarda özgün ve belirgin bir şekilde ön planda olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca bu yapılarda odaların farklı amaçlara ve ihtiyaçlara göre çeşitli kullanım olanağı sağlaması ve zamanla değişen aile bireyi sayısına göre sürdürülebilir ve dönüştürülebilir olması da, esneklik kriterlerine uygunluğunu göstermekte ve günümüzde de bu yapıların tasarım anlayışına ve esneklik stratejilerine bağlı kalarak inşa edilen yapılarda günümüzdeki mevcut konutlardan çok daha yaşanılabilir, özgün ve daha işlevsel konutlar inşa etmenin mümkün olduğu sonucuna varılmaktadır. Yapılan analizler sonucu incelenen günümüz yapılarında ise, esneklik kriterlerine uygunluğa rastlanmamıştır. Yapı içerisinde mekanların çoğunlukla yapısal sınır bileşeni ve bölücü elemanlar olan duvarlarla bölünüp keskin hatlarla ayrıştırılarak oluşturulduğu ve her bir mekanın çoğunlukla kendisine yüklenen misyon dışında başka bir amaçla kullanıma uygun hale dönüştürülemediği ve esneklik kriterlerini sağlamadığı görölmüştür. İncelenen günümüz konutlarının genel olarak esneklik stratejilerine uygunluk göstermediği görölmüş olup, sadece bazı konutlarda donatı bazında esnekliğe uygunluk olduğu ve bunun da sınırlı ölçüde olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum da tasarım esnekliği değil de kullanım esnekliği stratejilerine uygunluk gösteren bir durum olup sınırlı olduğundan dolayı mekânın esnekliğine yeterli oranda katkı sunmayan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mekân noktasında esneklik; öncelikle tasarım sürecinde uygun stratejiler uygulanarak kurgulanması gereken bir durum olmakla beraber çeşitli kullanımlara da olanak sağlayan bir durumu ifade etmektedir. Esneklik stratejileri uygulanarak tasarlanan ve ihtiyaç durumunda çeşitli varyasyonları oluşturulabilen mekânlar tasarlamak, kullanıcı bireylerin her birine ortak yaşam alanında dahi özgün ve özgür alanlar sunmayı beraberinde getirecektir. Mekânsal olarak esnekliğin sağlanmasında en temel faktör, yapılan değişim ve dönüşümler sonrasında tekrar eski haline dönüştürülerek kullanılabilir olmasıdır. Yapılarda hareketli duvar tasarımlarıyla sirkülasyon alanları da esnek tasarıma olanak sağlayarak bu alanlara çeşitli nitelikler kazandıran bir durum olmakla birlikte, taşıyıcı sınır öğelerinin dışında sadece duvarlar aracılığıyla değil; zemin tasarımı aracılığıyla, yüzeylerdeki malzeme farkıyla, hafif bölücü elemanlarla veya bitki, obje

veya donatılar aracılığıyla oluşturulan sınırlar, hem mekânı daha ferah kılmakta hem de farklı alanları temsil eden ama şeffaf geçişlerin sağlandığı iç mekân organizasyonları sağlayacaktır. Başta bu çalışmanın ana konusunu oluşturan konutlar olmak üzere, mimari yapı tasarımlarında bu yaklaşımlar, mekânların esneklik kapasitesini ve kullanım çeşitliliğini arttıracak ve çeşitli iç mekân organizasyonlarına da olanak sağlayacaktır. Esneklik stratejileri uygulanarak “mekân içerisinde mekân” yaratma kabiliyeti kazanan iç mekân tasarımlarında farklı plan tipleri, birleştirilebilme/bölünebilme, ekleme/çıkarma stratejileri kurgulanarak bir mekân birden çok işleve hizmet edecek şekilde kullanılabilir. Aynı zamanda duvar yüzeylerinde tasarlanan nişler de depolama görevi görerek iç mekân organizasyonunda esneklik sağlayacaktır.

Donatı noktasında esneklik ise; hafif, işlevsel, mekân içerisinde farklı alanlarda kullanılabilir şekilde tasarlanarak sağlanacaktır. Hareketlilik ve çok amaçlı kullanım stratejileri ile modülerlik stratejisi temelinde tasarlanan donatılar hem dönüştürülebilir hem de taşınabilir özelliklere sahip olarak mekânda esneklik sağlayacaktır. Donatı ilk tasarım aşamasındayken modüler bir geometriyle tasarlandığında kullanıcıların gereksinimleri doğrultusunda bu sistem geliştirilerek yeni işlevler yüklenebilir bir imkân sağlayacaktır. Aynı zamanda birleştirilebilme/bölünebilme stratejisi doğrultusunda tasarlanan donatılar da mekân içerisinde bir donatının birden çok gereksinimi karşılayarak mekân içerisinde hem alan kaybı yaşamadan hem de tüm gereksinimlerin karşılandığı bir esneklik sağlayacak ve daha ferah ve minimal bir atmosfer oluşturacaktır.

Gaziantep ili özelinde olmak üzere Türkiye genelindeki yapılarda henüz esneklik noktasında istenilen noktaya gelinmesi için mevcut durumun ve rijit anlayışların dışına çıkıp gelenekselin tasarım ve esneklik anlayışına da bağlı kalarak, daha esnek ve geçirgen bir bakış açısıyla ve tasarım anlayışıyla yeni yapıların inşasına başlanmalı ve yapılar gerek dış cephe gerekse iç mekân ve donatı noktasında dünya standartlarına taşınarak yeni bir mimari tasarım anlayışı geliştirilmelidir. Mimari tasarımda esneklik kavramı, mimarinin temelini oluşturan ve özellikle günümüzde vazgeçilmez unsurlardan birisi haline gelmiştir. Esneklik anlayışından uzak bir mimari tasarım veya iç mekânlarda kullanılan donatı tasarımı, günümüz koşullarının şeffaflığını, çalışma, sosyal ve günlük hayatın akışını olumsuz etkileyen bir unsurdur. Günümüz koşullarının akışı, geçirgenliği ve dönüşümü gerektirdiği bu çağda başta bu çalışmanın ana konusu olan konutlar olmak üzere, bütün mimari yapılarda esnekliği vazgeçilmez bir unsur haline dönüştürmektedir. Özellikle online çalışma hayatının ve ev ortamlarından yürütülen sektörlerin yaygınlaştığı

ve daha da iş hayatının bir parçası haline dönüştüğü günümüzde esneklik kavramı, özellikle konutlar başta olmak üzere ofisler, toplu yaşam alanları, kültürel mekanlar ve alanlarda da zorunlu bir tasarım unsuru olması gereken ve her bir mekana ve alana işlevsellik kazandıran tasarım sürecinin de vazgeçilmez bir parçasını oluşturmakta ve mekan içerisinde mekanlar yaratarak iç mekan organizasyonu noktasında mekanı zenginleştirerek ve dönüştürerek etkin bir rol üstlenmektedir.

KAYNAKÇA

- Acharya, L., 2013. Flexible Architecture For The Dynamic Societies On A Journey From The 20th Century Into The Future, Master's Thesis In Art History Faculty Of Humanities, Social Sciences And Education University Of Tromso, Spring .
- Andiç, Z., 1999. Türkiye’de Açık Ev Olanaklarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, F. Aslan, E. Atik, A (2015) İç Mekânda Algı, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi Cilt/ Vol.5 Sayı.11 s.s:139-151
- Atasoy, A., 1973. Değişen İhtiyaçlar Karşısında Konut Tasarlamasının Mevcut Konutların Değerlendirilmesi Yolu ile Geliştirilmesi, İTÜ Mimarlık Fakültesi, 64, 65.
- Ayverdi, A.,1972. Japonya Mimarlığı ve Çağdaş Mimarlık, İTÜ Mimarlık Fakültesi.
- Bachelard B., (1996), Mekânın Poetikası, Kesit Yayıncılık, İstanbul
- Bayram, Z. (2011). İşlevsellik ve Esneklik Bağlamında Konut İç Mekân Tasarımında Mobilya Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, İstanbul
- Bilgin, N., (1991), Eşya ve İnsan, Gündoğan Yayınları, Ankara.
- Bilgin, N. (2011). Eşya ve İnsan, İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- Boudon, P (2018) Mimari Mekân Üzerine, Mimarlık Epsitomolojisi üzerine deneme, 2. Baskı, Janus Yayıncılık, İstanbul.
- Ching, D.K. Francis. İç Mekân Tasarımı Resimli. İngilizceden Çeviri: Belgin Elçioğlu. İkinci Baskı. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, 2006
- Curtis, W. J. R. (2015). Le Corbusier, Ideas and Forms, Phaidon Press: New edition, First Edition: 1986.
- Demirkaya, H. (1999). Mekân Kavramının Tarihsel Süreç İçerisinde İncelenmesi ve Günümüzde Mekân Anlayışı, Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

- Dluhosch, E., 1974. Flexibility, Variability And Programming, Industrialization Forum, 9-46.
- Emerce, V. (2019). Küçük Metrekareli Konutların İç Mimari Açısından İncelenmesi, Mimar Sinan G.S.Ü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Y.L. Tezi, İstanbul.
- Erbaş, S. S., 2012. Gaziantep Evlerinin İç Mekan Tasarımı, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atılım Üniversitesi, Ankara.
- Ersoy, U., 1985, Betonarme, Evrim Yayınevi ve Ticaret Ltd. Şti., 192, İstanbul.
- Ertürk, S., 1995. Mimari Donatı Ders Notları, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Fakülte Ders Notları, 42, Trabzon.
- Estaji, H. (2017). A Review of Flexibility and Adaptability in Housing Design, International Journal of Contemporary Architecture. The New ARCH, 4(2).
- Focillon H., Vie Des Formes (1945), Paris, Presses Universitaires de France, 1964.
- Forty, A. (2000). Words and Buildings: a Vocabulary of Modern Architecture, London: Thames & Hudson.
- Friedman, A. 2002. The Adaptable House: Designing Homes For Change. New York: McGraw-Hill Professional.
- Gök, N., 1993. Mimari Tasarımda Bir Faktör Olarak “ Değişebilirlik” Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Groák, S., 1992. The Idea Of Building: Thought And Action In The Design And Production Of Buildings, London: E & FN Spon. P. 15.
- Gülmez, G. (1996), Boşluk Kavramı ve Mimari Tasarımdaki Yeri, Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gür, Şengül Öymen. Mekân Örgütlenmesi. İstanbul: Gür Yayıncılık, 1996
- Habraken, N .J.,1972. Supports: An Alternative to Mass Housing, London; The Architectural Press.
- Habraken, N. J. 2008. Design For Flexibility. Building Research & Information, 36,3, 290-296.

- Hasol, D. (2008), Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, YEM 10. Baskı, YEM yayınevi, İstanbul.
- Hertzberger, H.(1991). Lessons for Students in Architecture, Rotterdam: 010 Publishers.
- Hertzberger, H., 2009. Lessons for student in architecture, 010 Publishers, Rotterdam.
- İncedayı, D., 2008. Tasarımda Esnekliğin Boyutları Üzerine, Mimar. İst, 27.
- İslamoğlu, Ö. (2014). Okullarda Esneklik Stratejilerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Yöntem Önerisi, Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon
- İslamoğlu, Ö. ve Usta, G. (2016). Herman Hertzberger Okullarında Esneklik Anlayışı, Mimarlık Dergisi, (390).
- İslamoğlu Ö. ve Usta G. (2017). Okullarda Esneklik Stratejileri, Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bülteni, 11, 23-34.
- İslamoğlu Ö. (2018) Importance of Flexible Design in School Buildings: Sample of Herman Hertzberger Schools", Modern Journal of Language Teaching Method, 8, 197-211.
- Kalınkara, V., 2001, Konutta İç Dekorasyon, Teknik Yayınevi, Ankara.
- Kronenburg, R., 2007. Flexible Architecture that Responds to Change, Laurence King Publishing, London.
- Kuban, D., 1982. Türk ve İslam Tarihi Üzerine Denemeler, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 200.
- Kurak Açıcı, F. (2006). İç Mekân Örgütlenmesinde Sınır Öğeleri: Post Modern ve Minimal Mekânlar, Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon
- Kurak Açıcı, F. (2013). Sınır Kavramı ve İç Mekân İlişkisi: Yaşama Mekânları Örneği, Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon
- Küçükerman, Ö., 1978. Kişi – Çevre İlişkilerinde Çağdaş Gelişmeler Ve Oturma Eylemi, İDGSA Yayını.

- Küçükerman, Ö., 1985. Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi, Apa Ofset Basımevi, 2. Baskı, İstanbul.
- Küçükerman, Ö., 1991, Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul.
- Le Corbusier, (1930), Precisions on the Present State of Architecture and City Planning, Paris. (Park Books Yayıncılık; 1. Basım İngilizce Baskı (28 Ekim 2015).
- Maccreeanor, G. 1998. Adaptability, A+T Magazine, December,40-45.
- Okutan, A. E., 2020. Esneklik Kavramı ve Sosyal Konutlarda Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Oxman, R., M., 1975. Flexibility As A Planing Strategy, I.T.C.C. Jan.
- Özdemir, İ. (1994). Mimari mekânın değerlendirilmesinde mekân örgütlenmesi kavramı: konutta yaşama mekânları. Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon
- Özer, B., Mimaride Mekan : Frank Lloyd Wright ve Guggenheim Müzesi, Akademi Dergisi sayı 7, İstanbul 1967
- Rapoport, A., 2004, Kültür Mimarlık Tasarım, Yapı Yayın, İstanbul.
- Schneider, T. ve Till, J., 2005, Flexible Housing: Oppourtunities and Limits,157-166.
- Schneider, T. ve Till, J., 2005, How might flexible housign be achived ‘Determinate’ and ‘indeterminate’ approaches are examined using twentieth-century examples, Flexible housign: the means to end, 9.
- Schneider, T. ve Till, J., 2007. Flexible Housing, Architectural Press Elsevier Linancre, Jordan Hill, Oxford.
- Schulz, N., 1963.Intentions İn Architecture, London, Allen And Unwin,152.
- Sipahi Bal, S., (2021), Modern İç Mekan Kavramı Çerçevesinde Konutlarda Mutfak Oluşumları. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sözen, M.; Tanyeli, U., 1994, Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi.

- Sözen, M., ve Eruzun, C., 1992. Anadolu'da Ev ve İnsan, Emlak Bankası Yayınları, İstanbul.
- Sümer, H. (2011). İç Mekân Tasarımında İşlev- Eylem İlişkisi Kapsamında Zemin Döşeme Malzemeleri ve Seçim Ölçütleri. Yüksek Lisans Tezi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Tapan, M., 1972. Prefabrike Elemanlarla Yapımda Esneklik ve Değişkenlik Sorunu, İTÜ Mimarlık Fakültesi Bülteni.
- Toydemir, N., Gürdal, E., Tanaçan, L., 2000, Yapı Elemanı Tasarımında Malzeme, Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- Turan, M., 1974. A Concept Of Environmental Flexibility: With Special Reference To Squatter Housing In Turkey. In Man-Environment Interactions: The State Of The Art In Environmental Design Research, Ed. D. H. Carson, 175-I 90. Proceedings Of The Environmental Design Research Association, V. I, Milwaukee
- URL-1, <http://thevoidmag.com/mimar/beden-hareket-ve-mekân/>. 9 Ocak 2022.
- URL-2, <https://www.gadarchitecture.com/tr/unisite-ic-mekân--edirne>. 16 Ocak 2022.
- URL-3, Ching, F. D. K., 2002. Mimarlık, Biçim, Mekan Ve Düzen, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul. 25 Ocak 2022.
- URL-4, https://www.homify.com.tr/yeni_fikirler/2584259/dekoratif-duvarlar-odalari-ayirmanin-10-sik-yolu. 1 Haziran 2022.
- URL-5, https://www.homify.com.tr/yeni_fikirler/2584259/dekoratif-duvarlar-odalari-ayirmanin-10-sik-yolu. 1 Haziran 2022.
- URL-6, <https://techno.expertexpro.com/tr/interer-pomeshchenij/390-akvarium-v-interere.html>. 3 Haziran 2022.
- URL-7, <https://techno.expertexpro.com/tr/interer-pomeshchenij/390-akvarium-v-interere.html>. 4 Haziran 2022.
- URL-8, <https://www.dailydreamdecor.com/2017/11/6-easy-ways-paint-can-separate-space-make-dreamy.html>. 10 Haziran 2022.
- URL-9, <https://www.designswan.com/archives/25-modern-home-design-with-wood-panel-wall.html>. 15 Haziran 2022.

- URL-10, <https://www.houzz.com/photos/classic-cottage-beach-style-living-room-phvw-~5845734>. 16 Haziran 2022.
- URL-11, <https://tr.pinterest.com/pin/19210735900379201/>. 16 Haziran 2022.
- URL-12, <https://i.pinimg.com/originals/29/83/30/298330671e1822eed56c2d2df31931a8.jpg>. 26 Haziran 2022.
- URL-13, <https://www.decoist.com/2013-02-06/ceiling-design-ideas/beautiful-ceiling-creates-a-virtual-island-of-wood-to-accommodate-the-dining-area/>. 30 Haziran 2022.
- URL-14, <https://www.smalldesignideas.com/columns-in-the-interior-design-sophisticated-luxury-and-refinement.html>. 9 Temmuz 2022.
- URL-15, <https://housing.com/news/designer-home-decor/>. 17 Temmuz 2022.
- URL-16, <https://www.ofdesign.net/interior-design/32-ideas-for-interior-decoration-plants-creative-containers-and-packages-2973>. 24 Temmuz 2022.
- URL-17, <https://shojijarchitecture.wordpress.com/2020/11/12/minka-evleri/>. 5 Ağustos 2022.
- URL-18, https://www.archdaily.com/99698/ad-classics-rieveld-schroder-house-gerrit-rieveld?ad_source=search&ad_medium=projects_tab. 15 Ağustos 2022.
- URL-19, <https://archeyes.com/the-farnsworth-house-mies-van-der-rohe/>. 18 Ağustos 2022.
- URL-20, <https://archeyes.com/the-farnsworth-house-mies-van-der-rohe/>. 18 Ağustos 2022.
- URL-21, <https://www.hertzberger.nl/images/nieuws/DiagoonHousingDelft2016.pdf>. 20 Eylül 2022.
- Utkuğ, Z.(2006). Konutta Kalite Kavramı ve Yapı Hasarları, Gazi Üniversitesi, Müh. Mim. Fak. Dergisi, 21(2).
- Uzun, O. , (2006),”İşlevsellik ve Esneklik kavramlarının salon iç mekânı ve donatımı boyutunda analizi”, Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Yürekli, F, 1983. Mimari Tasarımda Belirsizlik: Esneklik / Uyabilirlik İhtiyacının Kaynakları ve Çözümü Üzerine Bir Araştırma, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.

Zevi B., (1948) 1957, Architecture as Space: How to Look are Architecture, M. Gendel (çev.), Horizon Press, N. Y.

Živković, M., Keković, A., Kondić, S. (2014). The Motives for Application of The Flexible Elements in the Housing Interior, Facta Universitatis Series: Architecture and Civil Engineering, 12(1), 41 – 51.

İNTERNET KAYNAKLARI

Farnsworth House by Mies van der Rohe: The Iconic Glass House.

ArchEyes | Timeless Architecture

<https://archeyes.com/the-farnsworth-house-mies-van-der-rohe/>

Le Corbusier, Maison Loucheur, unbuilt, 1929. Atlas of Interiors.

<http://www.atlasofinteriors.polimi.it/2017/11/16/le-corbusier-maison-loucheur-unbuilt-1929/>

Priene Antik Kenti. Arkeopolis.

<https://arkeopolis.com/priene-antik-kenti/>

Priene. Wikipedia.

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Priene>

Derinkuyu Yeraltı Şehri, Kapadokya. Cappadocia4u.

<https://cappadocia4u.com/tr/derinkuyu-yeralti-sehri-kapadokya/>

10 Maddede Neolitik Yerleşim Çatalhöyük'ü Anlamak. Arkeofili.

<https://arkeofili.com/10-maddede-neolitik-yerlesim-catalhoyuku-anlamak/>

Projeler. Günsev İnşaat.

<https://www.gunsevinsaat.com/tamamlanan-projeler.php?p=38>

Projeler. Yüksel Altun İnşaat.

<https://yukselaltuninsaat.com/sayfa-detay/1319/altun-life.html>)

Projeler.Oska Konut A.Ş.

https://www.oskakonut.com/_files/ugd/e41655_43f57b54fd904ab3b4b2c3fe885c5692.pdf)

Projeler. Karan Yapı.

<https://www.karanyapi.com.tr/projeler/tamamlanmis-projeler/sila-evler-4.html>

